

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
สิริกานต์ ภูโปรง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
สิริกานต์ ภูโปรง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

บทคัดย่อ
ของ
สิริกานต์ ภูโปรง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2549

สิริกานต์ ภูโปร่ง. (2549). การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทย
ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทย
ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ในด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน
โครงสร้างหลักสูตร และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
ประกอบด้วยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาองค์ประกอบ
ของการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5
คน นำมาสร้างแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิคเดลฟาย สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 20 คน 2 รอบ นำมาวิเคราะห์สถิติหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์โดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาดังนี้

1. จุดมุ่งหมายหลักสูตร เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยาบรรณและความ
รับผิดชอบต่อตนเองสังคม และการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีคุณภาพ
2. เนื้อหาหลักสูตร เน้นวิชาที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่าง
เหมาะสม และเน้นการเรียนพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัย
และการรักษาโรคโดยใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยอย่างเหมาะสม
3. กิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ
จุดประสงค์หลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ลำดับขั้นตอนการเรียน
การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องและนำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้
จริง
4. โครงสร้างหลักสูตร ต้องกำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนจนจบ โครงสร้าง
หลักสูตรประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์
การแพทย์ พื้นฐาน หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย และหมวดวิชาเลือกเสรี ครูผู้สอนมีวุฒิตรง
ตามสาขาหรือมีประสบการณ์ด้านการแพทย์แผนไทย สามารถบูรณาการการสอนได้อย่าง
เหมาะสม
5. รูปแบบการจัดเรียนการสอน เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย มีการสอดแทรกจริยธรรม
ควบคู่ไปกับการสอน เน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีแหล่งฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพ

แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์อย่างเพียงพอเหมาะสม และบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิมและ
องค์ความรู้ใหม่

Sirikan Poopong. (2006). *A Study of the Elements of Applied Thai Traditional Medicine Curriculum at Higher Education Level*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst.Prof. Dr.Thasana Swaengsakdi, Assoc.Prof. Nipa Sripairot.

The purpose of this study was to identify the elements of applied Thai traditional medicine curriculum at higher education level in terms of objective, content, instructional activity, structure, and learning and teaching management. Stages of the study comprised the study of related literature and research and elements of applied Thai traditional medicine curriculum. Interviews were conducted with a purposive sample of 5 experts to enhance the depth of the study. Data derived from the aforementioned sources were analyzed in order to build a 5-point rating scale Delphi questionnaire. An expert panel of 20 members involved in the Delphi process for two rounds in order to achieve consensus or stability. Statistical feedback, including median and interquartile range was provided in the second round.

The results of the study revealed the experts' identification of the elements of applied Thai traditional medicine curriculum at higher education level as follows.

1. Objective. The objectives of the curriculum emphasize the promotion of learners' morality, ethics and responsibilities to themselves and to society; being quality practitioners in Thai traditional medicine profession.

2. Content. The contents of the curriculum emphasize subject matters which learners will be able to properly solve problems in professional practices; emphasize the study of basic medical science in order to diagnose and prescribe treatment properly with the application of Thai traditional medicine wisdom.

3. Instructional Activity. The management of instructional activities must be in accordance with the curriculum objectives; have learners' participation; arrange learning and teaching steps to enable learners to continually acquire understandings and knowledge and be able to apply in practices.

4. Structure. Number of credits required for the fulfillment of the program must be identified. The curriculum structure consists of following subject areas: general study, specific, basic medical science, Thai traditional medicine, and free elective; lecturers must have a degree in the field or have experiences in Thai traditional medicine which can be properly integrated in teaching.

5. Learning and Teaching Management. Learning and teaching management emphasizes the followings: affective domain development; integration of ethics in teaching; experience based learning; sufficient and proper training resources for Thai traditional medicine; and integration of traditional body of knowledge and newer knowledge.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ของ
สิริกานต์ ภูโปร่ง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. 2549

..... ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรแสงศักดิ์)

..... กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาและความเอื้ออาทรอย่างยิ่งจากบุคคลหลายท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ ศักดิ์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการควบคุม ปริญญานิพนธ์ ตลอดระยะเวลาท่านได้ให้ความเมตตาดูแล ชี้แนะและเสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อีกทั้งให้ประสบการณ์ในการทำงานวิจัยแก่ศิษย์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ที่ให้คำปรึกษา วิธีการทำวิจัย และรับเป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ให้การดูแลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ที่รับเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าท่านอาจารย์ให้ความรู้และข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์ ดร.จารุวรรณ ประทุมศรี รองศาสตราจารย์นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินทร์ อาจารย์สร้อยศรี เอี่ยมพรชัย และอาจารย์สุภาวดี ตั้งจิตรเจริญ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือรวมทั้งให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางการทำวิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ให้ข้อมูลการวิจัย โดยการตอบแบบสอบถามทั้ง 2 รอบ ทำให้การทำวิจัยในครั้งนี้เกิดความสำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณโรงเรียนอายุรเวทและมูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมๆที่ให้ทุนสนับสนุนทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนอันเป็นกัลยาณมิตรทั้งหลายที่คอยสนับสนุนให้คำแนะนำและกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุพการีตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาหลักสูตรการบริหารการศึกษาซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษของผู้วิจัยนั้นมีได้ สิ้นสุดลงเพียงการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เท่านั้น ผู้วิจัยได้ซึมซับเอากระบวนการเรียนรู้ให้เป็น การเรียนรู้ที่ต้องสืบเนื่องต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดและจะนำเอาความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์แก่ผู้อื่นสืบต่อไป

สิริกานต์ ภูโปรง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม
ในพระสังฆราชูปถัมภ์
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก
และในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	5
	ขอบเขตของเนื้อหา	5
	กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัย	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	การแพทย์แผนไทยประยุกต์	12
	ความหมายการแพทย์แผนไทยประยุกต์	12
	ประวัติความเป็นมาการแพทย์แผนไทยประยุกต์	12
	บทบาทของการแพทย์แผนไทยประยุกต์	14
	ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ	16
	หลักสูตรและการจัดหลักสูตร	17
	ความหมายของหลักสูตร	17
	ความสำคัญของหลักสูตร	20
	การกำหนดหลักสูตร	22
	หลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย	25
	องค์ประกอบหลักสูตร	27
	จุดมุ่งหมายหลักสูตร	30
	เนื้อหาหลักสูตร	32
	กิจกรรมการเรียนการสอน	34
	โครงสร้างหลักสูตร	42
	รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา	52
มหาวิทยาลัยมหิดล	53
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.....	56
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.....	59
หลักการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
งานวิจัยในประเทศ	69
งานวิจัยต่างประเทศ.....	75
3 วิธีดำเนินการวิจัย	78
การกำหนดขั้นตอนการวิจัย	78
การกำหนดและเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	79
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	81
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	83
การเก็บรวบรวมข้อมูล	84
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	85
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	87
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สัญลักษณ์ที่ใช้	88
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	131
สรุปผลการวิจัย	133
อภิปรายผล	131
ข้อเสนอแนะ	138
บรรณานุกรม.....	140

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	151
ภาคผนวก ก สำเนาหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม	152
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม(ขั้นตอนเดลฟาย)	159
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	162
ภาคผนวก ง สรุปแบบสัมภาษณ์	193
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	198

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	สรุปองค์ประกอบการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา 62
2	จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อนเมื่อใช้เทคนิคเดลฟาย 64
3	จำนวนและคำร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้เชี่ยวชาญองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา..... 89
4	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร 91
5	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านเนื้อหาหลักสูตร 94
6	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 98
7	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านโครงสร้างหลักสูตร 102
8	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านรูปแบบการเรียนการสอน 106
9	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร 112
10	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านเนื้อหาหลักสูตร 115
11	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน .. 119
12	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านโครงสร้างหลักสูตร 123
13	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านรูปแบบการเรียนการสอน ... 127

ภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2 องค์ประกอบของหลักสูตร	29
3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	79

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในอดีตก่อนที่การแพทย์แผนปัจจุบันหรือการแพทย์ตะวันตกจะเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยประชาชนมีวิถีการดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพโดยอาศัยแนวคิดแบบดั้งเดิม คือการใช้หลักการแพทย์แผนไทยซึ่งนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดต่อกันมา (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ.2530 : 13) จนกระทั่งสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 3 มีชนชั้นชาวอเมริกันชื่อนายแพทย์แดน บีสมบัตย์ได้นำวิชาการการแพทย์แผนปัจจุบันเข้ามาในประเทศไทยโดยการนำเข้าไปเผยแพร่ในราชสำนักจนเป็นที่ยอมรับ (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. 2535 : 36) ในปี พ.ศ. 2430 ได้มีการสร้างโรงพยาบาลศิริราชขึ้นโดยมีการให้บริการ ทั้งการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทยควบคู่กันต่อมาในปี พ.ศ.2432 มีการก่อตั้งโรงเรียนแพทย์ขึ้นโดยในช่วงแรกมีการสอนทั้งการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน ในระยะเริ่มแรกประชาชนที่มารับบริการในโรงพยาบาลยังไม่นิยมการแพทย์แผนปัจจุบันมากนักอาจจะเพราะความเคยชินกับการแพทย์แผนไทยที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาทางรัฐบาลจึงสนับสนุนใช้กลวิธีในการชักชวนประชาชนให้ไปใช้บริการทางด้านแผนปัจจุบันโดยมีการบริการแบบให้เปล่าหรืออาจให้เงินกับผู้ ที่ไปรับบริการทางด้านแผนปัจจุบัน (สุด แสงวิเชียร. 2521 : 22)

หลังจากการเปิดโรงเรียนแพทย์ที่ศิริราชได้ 14 ปี การแพทย์แผนไทยก็ถูกยกเลิกการให้บริการในโรงพยาบาลส่งผลให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาแพทย์แผนไทยนั้นจึงถูกยกเลิกไปด้วยซึ่งสาเหตุของจุดจบทางการแพทย์แผนไทยนั้นอาจเกี่ยวเนื่องมาจากแพทย์ถือตัวถือพวกไม่ยอมมาทำงานในโรงพยาบาลเนื่องจากการใช้ยาไม่เหมือนกันและการปฏิบัติงานไม่ลงรอยกันระหว่างแพทย์สองแผนและสิ่งที่สำคัญคือการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยในโรงเรียนไม่มีหลักสูตรที่แน่นอนวิธีการเรียนการสอนใช้แบบวิธีท่องจำทำให้ไม่น่าสนใจการศึกษาวิชาความรู้การแพทย์แผนไทยจะกระทำโดยการเรียนรู้อะหว่างครูกับศิษย์ศิษย์จะได้รับการถ่ายทอดโดยการบอกเล่าและการสนทนากับครูผู้สอน จากนั้นจะนำความรู้มาท่องจำและนำไปรักษาผู้ป่วย เป็นการเน้นการเรียนภาคทฤษฎีแต่ยังขาดด้านการปฏิบัติงาน(รุจิราถ อรรถสิษฐ์. 2533 : 9 -22) เอกสารประกอบการเรียนก็มีอยู่อย่างจำกัด (สุด แสงวิเชียร. 2521 : 20-28) นอกจากนั้นยังพบ ว่าทฤษฎีการแพทย์แผนไทยยังไม่มีอำนาจในการอธิบายการรักษาโรคได้อย่างชัดเจนจากเหตุผลดังกล่าวประกอบกับการแพทย์แผนตะวันตกได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อยๆจึงทำให้แพทย์แผน ไทยเสื่อมความนิยมลงโดยปริยาย(เสาวภา พรศิริพงษ์.) และคนอื่นๆ. 2539 : 145) สภาพปัญหาดังกล่าวนี้กระทรวงสาธารณสุขควรมีการปรับปรุงตำราและหลักสูตร

การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้มีมาตรฐานเดียวกันจัดระบบการศึกษา และปรับปรุงด้านคุณภาพ ให้มีมาตรฐานที่เหมาะสม (รุจิณาท อรรถสิษฐ์. 2533 : 9 -22)

ในปัจจุบันความนิยมในการรักษาทางด้านการแพทย์แผนไทยกลับมาอีกอาจเนื่องมาจากระบบการแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถกระจายการบริการทางด้านการแพทย์ได้อย่างทั่วถึง และมีค่าใช้จ่ายสูงทำให้ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม. 2537 : 4) ทำให้ภาครัฐหันมาให้ความสนใจกับการแพทย์แผนไทยอีกครั้งหนึ่งดังจะเห็นได้ชัดจากแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 4 ถึงแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้มีนโยบายและทิศทางการทำงานเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุขโดยค่อยๆมีความชัดเจนมากขึ้นและมีแนวโน้มว่าสถานการณ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยจะดีขึ้นตามลำดับ (เสาวภา พรศิริพงษ์และคนอื่นๆ. 2539 : 7)

จากกระแสดังกล่าวมีหลายหน่วยงานได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนางานด้านการแพทย์แผนไทยขึ้น โดยศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ มีหลักการและแนวคิดที่จะผลิตแพทย์แผนไทยขึ้นใหม่และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แพทย์แผนไทยแบบใหม่นี้ มีองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์รวมทั้งการใช้อุปกรณ์ และเครื่องมือทางการแพทย์ของตะวันตกมาเป็นเครื่องช่วยในการตรวจวินิจฉัยโรค แต่ในการรักษายังใช้แบบแผนไทยเดิมอยู่โดยการนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการแพทย์แผนไทยเดิมได้ทำให้เกิดการแพทย์แผนไทยแบบใหม่เรียกว่า แพทย์แผนไทยประยุกต์นั่นเองในปี พ.ศ. 2523 ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ ได้ก่อตั้งมูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมูลนิธิคือ เพื่อฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับวิชาแพทย์แผนไทยเดิม ส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาและการปฏิบัติวิชาชีพแพทย์แผนไทยเดิมให้มีมาตรฐานสูงขึ้นตลอดจนส่งเสริมการวิจัยและการใช้สมุนไพรเพื่อสุขภาพของประชาชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) ในปีพ.ศ. 2525 ซึ่งนับเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างเป็นระบบ (อายุรเวท. 2532 : 42) ซึ่งจุดนี้ถือเป็นการเริ่มต้นที่มีการจัดการศึกษาที่เป็นรูปแบบและมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เป็นระบบเกิดขึ้น รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ได้เล็งเห็นความสำคัญและจัดตั้งหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ขึ้นด้วยเช่นกันโดยมีทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งด้วยกันแต่ในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นยังมีความหลากหลายซึ่งสถาบันที่ดำเนินการจัดการศึกษา นั้นมีความหลากหลายทั้งด้านนโยบายด้านขนาดความเชี่ยวชาญประสบการณ์งบประมาณที่ใช้ดำเนินการโดยหน่วยงานเหล่านี้ต่างมีกฎระเบียบข้อบังคับของตนเองที่แตกต่างกันทำให้ภาพลักษณ์และคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความแตกต่างกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539ก : 54)

ปีพ.ศ. 2542 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้จัดตั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพซึ่งหมายถึงการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยมีจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรคือเพื่อดำรงไว้และพัฒนาการศึกษาด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้เป็นระบบแบบ แผนที่ชัดเจนเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆเพื่อนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาเป็นพื้นฐานในการ พัฒนาการศึกษากายการแพทย์แผนไทยประยุกต์และเพื่อผลิตบุคลากรออกไปรับใช้สังคมอย่าง มี คุณธรรมและพัฒนาวิชาชีพด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ซึ่งในปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกำลังดำเนินการจัดตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต วิชาเอก การแพทย์แผนไทยประยุกต์ ขึ้นเป็นหลักสูตรใหม่เปิดใช้ในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี (สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล. 2546 : 1)

ปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีนโยบายพัฒนากำลัง คนด้านสุขภาพจึงได้จัดทำโครงการใหม่ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 8 ของมหาวิทยาลัยโดยกำหนดแผนงานผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านสุขภาพไว้เป็นแผนงานสำคัญ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยได้ลงนามความร่วมมือกับ กระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2541 ในการจัดทำความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยมี ปณิธานในการผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัยได้มีนโยบาย พัฒนาวิทยาการด้านต่างๆของการแพทย์แผนไทยให้สามารถเป็น ทางเลือกในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของประชาชนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรภายในประเทศ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงมีการดำเนินการจัดตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการแพทย์ แผนไทยประยุกต์รับผิดชอบโดยคณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ผลิตบุคลากร สาธารณสุขด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย มหาสารคามเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2544 และได้เปิดรับนิสิตรุ่นที่ 1 เข้ารับการศึกษา ในปี การศึกษา 2545 (คณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 2545 : 1-2) ในการจัดการศึกษา ดังกล่าวสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีปรัชญาของหลักสูตรว่าสาขาการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ มุ่งผลิตบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จำเป็น และเหมาะสมสามารถประยุกต์ ใช้วิทยาการทางการแพทย์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิด การพัฒนาในระบบสาธารณสุขอย่างสมดุลสอดคล้องกับบริบททางสังคมไทยอีกทั้งเป็นผู้ที่มี ความสามารถนำภูมิปัญญาของสังคมมาศึกษาสืบทอดให้เป็นระบบ (คณะเภสัชศาสตร์และ วิทยาศาสตร์สุขภาพ. 2545 : 13) ในการเข้ารับการศึกษาของนิสิตการแพทย์แผนไทยประยุกต์ นั้นเป็นการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนแบบโปรแกรมชุดวิชา (Module System) ซึ่งเป็นระบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการองค์ความรู้ ในแต่ละสาขาวิชา (คณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 2545 : 14)

ในปี พ.ศ. 2546 มหาวิทยาลัยมหิดลโดยความเห็นชอบของที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยมหิดลได้รับโอนโรงเรียนอายุรเวทซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในระดับอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นหน่วยงานสังกัดคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2546 และได้พัฒนาเป็นหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิตเป็นหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี โดยมีปรัชญาของหลักสูตรคือ เสริมสร้างความรู้ความสามารถและเจตคติอันดีงามที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบวิชาชีพ และเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมเพื่อสร้างบัณฑิตแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพและคุณธรรมของประเทศและมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อสร้างบัณฑิตแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีความสามารถทักษะและเจตคติตามเกณฑ์มาตรฐานของกองการประกอบโรคศิลปะกระทรวงสาธารณสุขและเน้นคุณสมบัติด้านความรู้ความสามารถทักษะพื้นฐานการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลการผสมผสานและประยุกต์ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทยกับวิชาการแขนงต่างๆตลอดจนการมีคุณธรรมจริยธรรมและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ โดยรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นตามระบบหน่วยกิตทวิภาคเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2546 : 1-2)

เพื่อสนองความต้องการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีแนวโน้มที่จะจัดตั้งสถานศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและพัฒนาบุคลากรเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะระดับมหาวิทยาลัยแต่ในทางกลับกันก็ยังขาดครูแพทย์ที่มีความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์รวมทั้งยังขาดความสมดุลในองค์ประกอบของการเรียนรู้เพราะการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะเน้นไปเฉพาะทางและความนิยมการเลือกเรียนแพทย์แผนไทยประยุกต์ยังน้อย (ยุทธนา สุขสมิติ. 2543 : 47-48) ดังเกษม วัฒนชัย วัฒนชัย (2545. 6-21) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษายังไม่มี national benchmark ปัจจุบันมีโรงเรียนแพทย์อยู่ 13 แห่ง เป็นของรัฐ 12 แห่งเอกชน 1 แห่งเป็นโรงเรียนแพทย์ที่ต่างคนต่างสอนและประชาชนยังเชื่อว่าแพทย์ที่จบมานั้นมีความรู้เท่ากันแต่ในทางกลับกันนั้นอาจไม่ได้เป็นเช่นนั้นเพราะยังไม่มีมาตรฐานกลางของผู้ที่จบศัลยแพทย์ โมนียกุล (2543 : 68-73) กล่าวว่า การศึกษาแนวโน้มของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในอนาคตจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เป็น 4 - 6 ปี และจะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ในฐานะผู้วิจัยปฏิบัติงานในสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดลซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนในด้านหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวทาง และกำหนดองค์ประกอบการจัดหลักสูตรและการจัดการศึกษาที่เป็นภูมิปัญญาของประเทศชาติ ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มศักยภาพในเรื่องการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้เป็นหลักสูตรที่ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ

ตลอดจนทักษะ คุณภาพคุณธรรมและนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการที่จะดำเนินการแข่งขันกับต่างประเทศ และสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบาย ตลอดจนกำหนดองค์ประกอบในการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้
เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ความสำคัญของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาเพื่อให้สถาบันการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและการกำหนด องค์ประกอบของการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ตลอดจนกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมเพื่อรับกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเนื้อหา และผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องข้อมูลพื้นฐานของสถาบันที่จัดการศึกษาปริญญาของหลักสูตรจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางที่จะศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1.1. จุดมุ่งหมายหลักสูตร

1.2. เนื้อหาหลักสูตร

- 1.3. กิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.4. โครงสร้างหลักสูตร
- 1.5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์และบุคลากรทางการศึกษาในสถาบันที่จัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยโดยผู้วิจัยได้เลือกมาแบบเจาะจงและผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มคือ

2.1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์คือผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการวิจัย ด้านวิชาการ ด้านการสอน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อยดังนี้

- 1) กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล ด้านหลักการแนวคิดทฤษฎีการจัดหลักสูตรและองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา
- 2) กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสรุปเป็นนิยามความหมายของศัพท์ในการวิจัยไว้ดังนี้

หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรีการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ที่จัดสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วยสถาบันดังต่อไปนี้ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

องค์ประกอบหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายถึง ส่วนที่ประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการปรับปรุงการพัฒนาองค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

1) จุดมุ่งหมายหลักสูตร หมายถึง วัตถุประสงค์หรือเป้าประสงค์ในการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาที่สถาบันการศึกษาได้กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อเป็นการประเมินผลจากที่ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้นลง

2) เนื้อหาหลักสูตร หมายถึงสาระสำคัญในหลักสูตรของแต่ละสถาบันการศึกษาที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้ผู้เรียนทราบรายละเอียดและเป็นแนวทางในการศึกษา

3) กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ

4) โครงสร้างหลักสูตร หมายถึง รายวิชาที่จัดการศึกษาในหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นวิชาพื้นฐาน หมวดวิชาชีพ หมวดวิชาเลือกเสรี จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวน 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

5) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การออกรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งเป็นรูปแบบ แบบแผนหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์รวมทั้งผู้ที่กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในภาครัฐและภาคเอกชนในฐานะข้าราชการประจำ นักวิชาการ นักวิจัยและอื่นๆ

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์ในสถาบันที่มีการจัดหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ผู้แทนชุมชน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาครัฐหรือเอกชน โรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่เปิดให้บริการทางด้านการแพทย์แผนไทยหรือแพทย์แผนไทยประยุกต์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดหลักสูตรแพทยแผนไทยระดับอุดมศึกษา ในประเทศไทย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยสรุปเป็นกรอบความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

กอบกิจ ตันต์เจริญรัตน์ (2536 : 67-68) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนและแนวทางการจัดทำหลักสูตร คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและบุคลากรทางสุขภาพโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุการสร้างหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรและนอกจากนี้ ณรงค์ ฉายายนต์ (2536 :

60-62) ยังได้เสนอ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการบริหารไว้ดังนี้ สํารวจข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปสภาพปัญหาความรู้ความสามารถทักษะและเจตคติ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาในการฝึกอบรมตลอดจนความต้องการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะการบริหารสำหรับหัวหน้าแผนกวิชาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษารูปแบบหลักสูตรที่มีองค์ประกอบคือจุดมุ่งหมายหลักสูตร บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) ; วคินี พิเดช (2544 : 15) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมนอกจากนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายรายวิชา ยังเป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งของหลักสูตร (บุญธรรม แก้วสาร. 2539 : 17-18)

ส่วนธารง บัวศรี (2542 : 8-9) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรอีกอย่างคือ จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) ซึ่งหมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร วคินี พิเดช (2544 : 15) กล่าวว่า วิชา หลักสูตรที่มีการพัฒนาจะต้องมีองค์ประกอบในส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระซึ่งสอดคล้องกับวิชาชีพ ประสิทธิ์วิวัฒน์ (2542 : 115-119) ที่ได้เสนอแนวดำเนินการที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกันคือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อเป็นการกำหนดคุณลักษณะ ความรู้ความสามารถ เจตคติ ค่านิยมต่างๆให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและเป้าประสงค์ในแผนการศึกษาแห่งชาติแผนพัฒนาต่างๆทั้งนี้ให้มีครบทุกพิสัยหรือขอบเขตตลอดจนการกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์เป็นการคัดเลือกการจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงต้องพิจารณาดัดสินความยากง่าย ความกว้างลึก ขอบข่ายให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน และการปรับปรุงแก้ไขและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการดัดสินหลักสูตรฉบับที่กำลังใช้หรือทดลองใช้ในกรณีที่เป็นหลักสูตรฉบับร่างขึ้นใหม่โดยใช้วิธีการหรือรูปแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือผสมผสานกันนอกจากนี้ บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) ยังกล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญของหลักสูตรประกอบด้วย เนื้อหาสาระ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงสื่อต่างๆ และ ธารง บัวศรี (2542 : 8-9) ให้ ความสำคัญกับหลักสูตรในส่วนที่เป็นเนื้อหา (Content) เพราะว่าหมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

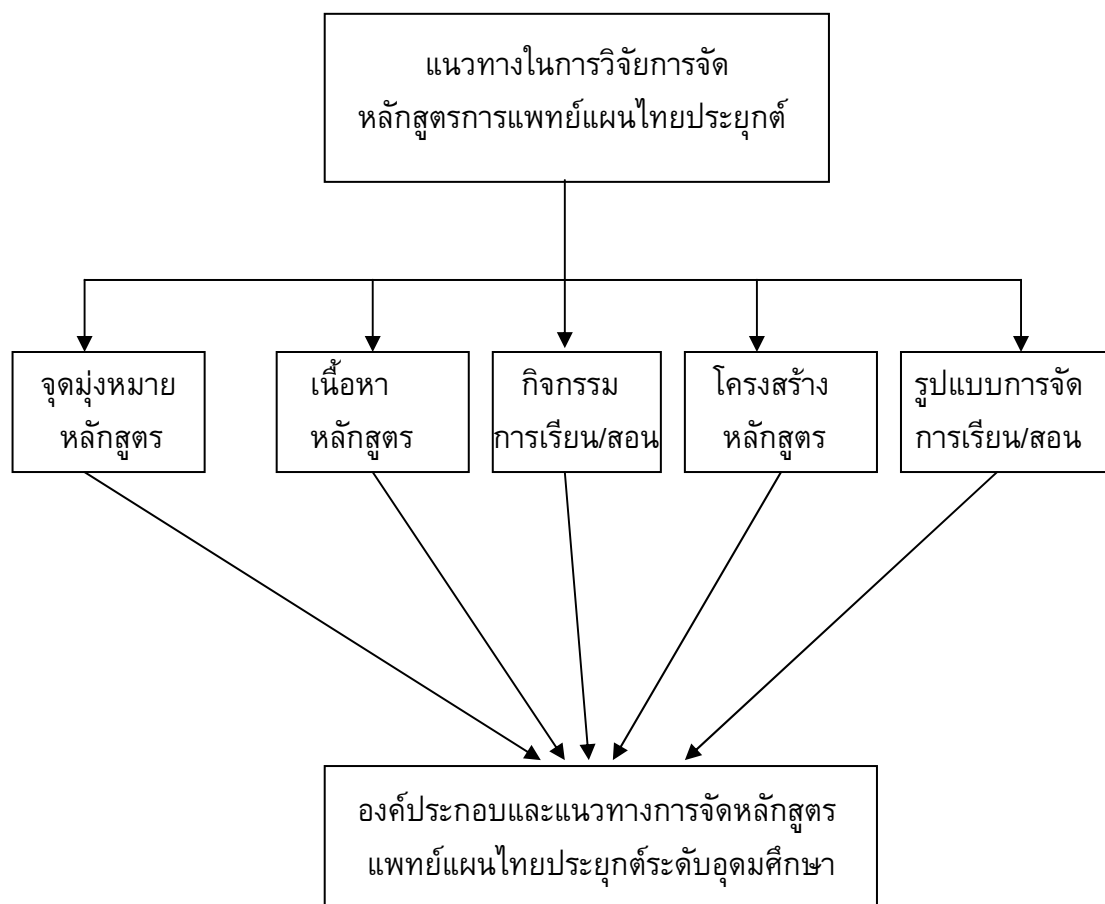
ส่วนบูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเรียนได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ววิธีการจัดการเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ (วคินี พิเดช. 2544 : 15) ส่วนด้านโครงสร้างหลักสูตร ธารง บัวศรี (2542 : 8-9) ได้กล่าวถึงรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการ

พัฒนาหลักสูตรเสริมเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล พบว่าขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้การสร้างหลักสูตรเสริมเป็นการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน อุดมย์ วิริยเวชกุล (2541 : 136-147) ได้กล่าวว่า เป็นแนวคิด วิธีการหรือขบวนการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนมีความสำคัญที่สุดที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพของการศึกษาของหลักสูตรเพื่อให้ได้คุณภาพที่ดีที่สุด จึงมีความจำเป็นจะต้องนำปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับปรัชญาของการศึกษาเนื้อหาของวิชาที่สอนต้องให้ตรงกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนต้องสามารถที่จะแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อด้อยของผลผลิตของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันได้ส่วนจอยซ์ และเวลส์ (Joyce ; & Weil . 1996 : 63 – 292) ได้แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็นหลายอย่างคือ 1) รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการทางสังคม (The Social Family) 2) รูปแบบการสอนด้วยข่าวสารข้อมูล (The Information processing family) เป็นรูปแบบการสอน ที่ต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ 3) รูปแบบการสอนตามลักษณะเฉพาะของบุคคล (The Personal family) เป็นรูปแบบการสอนที่คำนึงถึงลักษณะหรือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะของบุคคลไม่ว่าจะเป็นในด้านความสามารถ ความรู้สึกรู้สีก 4) รูปแบบการสอนตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม (The Behavioral system family) รูปแบบการสอนแบบนี้เป็นการวางเงื่อนไขเพื่อให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้นั้น ๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการสร้างการจัดหลักสูตรและรูปแบบการจัดการศึกษาจะมีความคล้ายกัน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ

กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536 : 67-68) ; บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) ; (วคินี พิเดช (2544 : 15) ; บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) ; และธำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรคือจุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ ซินแคลร์ – เบลล์ (Sinclair – Bell. -1993 : 131 -153) ; วคินี พิเดช (2544 : 15) ; และ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์ (2542 : 115-119) ด้านเนื้อหาสาระหลักสูตร บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) ; ธำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ; บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) ; ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน วคินี พิเดช (2544 : 15) ; ธำรง บัวศรี (2542 : 8 -9) ; และวิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544 : บทคัดย่อ) ด้านโครงสร้างหลักสูตร อุดมย์ วิริยเวชกุล (2541 : 136-147) ; จอยซ์ และเวลส์ (Joyce ; & Weil . 1996 : 63 – 292) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

จากแนวคิดดังกล่าวเขียนเป็นภาพประกอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1. การแพทย์แผนไทยประยุกต์
2. หลักสูตร และการจัดหลักสูตร
 - 2.1 ความหมายหลักสูตร
 - 2.2 ความสำคัญหลักสูตร
 - 2.3 การกำหนดหลักสูตร
 - 2.4 หลักสูตรทบวงมหาวิทยาลัย
 - 2.5 องค์ประกอบหลักสูตร
 - 2.5.1 จุดมุ่งหมายหลักสูตร
 - 2.5.2 เนื้อหาหลักสูตร
 - 2.5.3 กิจกรรมการเรียนรู้การสอน
 - 2.5.4 โครงสร้างหลักสูตร
 - 2.5.5 รูปแบบการจัดการศึกษา

3. หลักสูตรและองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาที่ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้การสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนรู้การสอน ตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา ต่อไปนี้

- 3.1 มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 3.2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 3.3 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 4 หลักการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากกระแสการตื่นตัวของสังคมเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาไทยกลับมาดูแลรักษาสุขภาพสำหรับประชาชนทำให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งได้มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษามากขึ้น

ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามหัวข้อการศึกษาดังนี้

1. การแพทย์แผนไทยประยุกต์

การแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นการแพทย์แผนไทยที่มีองค์ประกอบทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และการแพทย์แผนไทยเองเพื่อให้เกิดความเข้าใจผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลดังนี้

1.1 ความหมายการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การแพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้มีนิยามหรือความหมายดังนี้

อวย เกตุสิงห์ (2532 : 60) ให้ความหมายของการแพทย์แผนไทยประยุกต์หรือแพทย์อายุรเวทคือ แพทย์แผนโบราณแบบใหม่มีรากฐานความรู้ของการแพทย์ไทยเดิมและมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งช่วยให้การวินิจฉัยโรคมีความแม่นยำขึ้นวิธีการรักษาโรคโดยอาศัยยาสมุนไพรธรรมชาติบำบัด หัตถบำบัด (นวด) และการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มีนิยามหรือความหมาย ตามพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ดังนี้

การแพทย์แผนไทยประยุกต์ หมายความว่า การประกอบโรคศิลปะตามการศึกษาจากสถานศึกษาที่คณะกรรมการรับรองและใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อการวินิจฉัยและการบำบัดโรคตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กองการประกอบโรคศิลปะ. 2542 : 2)

1.2 ประวัติความเป็นมาของการแพทย์แผนไทยประยุกต์

การแพทย์แผนไทยเดิมเป็นที่รู้จักกันในคำว่าแพทย์แผนโบราณแต่เนื่องจากในระยะ 5-10 ปีที่ผ่านมา องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่ประสงค์จะพัฒนาการแพทย์แผนโบราณไม่ต้องการใช้คำว่า “โบราณ” จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า การแพทย์แผนไทยแทนและได้รับความสนใจจากกระทรวงสาธารณสุขในการใช้คำนี้ จึงทำให้คำว่าแพทย์แผนไทยเป็นที่รู้จักและใช้กันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และการแพทย์แผนไทยเป็นมรดกบรรพชนไทยเราที่สร้างสมและมอบให้แก่คนไทยทั้งชาติในลักษณะที่เป็นทั้งองค์กร (organization) องค์กรมี (regulation) องค์กรพิธี (culture) และองค์กรวัตถุ (resources) เป็นหน้าที่ที่ลูกหลาน ทายาท ผู้สืบมรดกจะอนุรักษ์และพัฒนาให้ก้าวหน้าสืบไปในทุกชั่วอายุคน (ยุทธนา สุขสมิตติ. 2543 : 17)

ที่มาของของการแพทย์แผนไทยประยุกต์เริ่มต้นโดยศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ มีแนวคิดที่จะฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยเดิม โดยการดำเนินการก่อตั้งมูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิม ขึ้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2523 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะฟื้นฟูความรู้เกี่ยวกับการ

แพทย์แพทย์ไทยเดิมๆ ส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาวิชาการแพทย์แผนไทยเดิมให้มีมาตรฐานสูงขึ้นรวมทั้งมีการส่งเสริมงานวิจัยและการใช้สมุนไพรเพื่อการดูแลสุขภาพของประชาชน (ยุทธนา ศุขสมิตี. 2543 : 17-59) ด้วยความพยายามที่จะฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์โดยการนำเอาวิทยาศาสตร์เข้าไปพัฒนาการแพทย์แผนไทยทำให้เกิดการเรียนการสอนแบบใหม่และเกิดความรู้อย่างกว้างขวางและสามารถประสานเข้ากับการการแพทย์แผนปัจจุบันและยึดหลักหรือยึดแนวทางการแพทย์แผนไทยแบบดั้งเดิมจึงได้ชื่อว่าเป็นแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ (สารวย ทรัพย์เจริญ. 2532 : 56-59) และเหตุที่สร้างแพทย์แผนไทยประยุกต์นั้น เพราะว่าการแพทย์แผนไทยนั้นยังขาดหลักการตรวจรักษาโรคเพราะเดิมนั้นการแพทย์แผนไทยยังไม่ได้กำหนดมาตรฐาน ผู้เรียนไม่มีมาตรฐานคนที่จบ ป. 4 ก็สามารถเรียนได้นอกจากนั้นครูผู้สอนเองยังขาดคุณสมบัติด้านประสบการณ์การรักษาโรคเพราะสถานศึกษาไม่มีโรงพยาบาลสำหรับฝึกปฏิบัติ ตำราเรียนมีน้อยผู้เรียนเรียนจากตำราอย่างเดียวไม่มีการปฏิบัติด้วยเหตุผลนี้จึงได้มีการจัดสร้างระบบการศึกษาแพทย์แผนไทยแบบใหม่ขึ้นคือแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ (อวย เกตุสิงห์. 2532 : 61) หลักการในการสร้างแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์นั้นมีหลักการคือ 1) จะต้องมีสถาบันรองรับคือการสร้างโรงเรียนทำการเรียนการสอนนั่นเอง 2) สร้างหลักสูตรการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือ มีอุดมการณ์ทางการแพทย์ มีจริยธรรม มีพื้นฐานความรู้อย่างน้อยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และจะต้องศึกษาส่วนที่เป็นประโยชน์ทางพื้นฐานการแพทย์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์โดยผสมจุดเด่นทางการแพทย์แผนปัจจุบันและแผนไทย 3) จะต้องมีความรู้ความสามารถในทางแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนไทยเพื่อย่อยทอดความรู้ทางทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) จะต้องมีความหมายรองรับเพื่อประกอบวิชาชีพ 5) มีปรัชญาและเป้าหมายคือผลิตแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพเพื่อรับใช้สังคมไทยทุกชั้นวรรณะ (ชาติรี ศรีเสริมวงศ์. 2542 : 26-28)

การแพทย์แผนไทยประยุกต์เป็นการรวมองค์ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยที่ต้องมีการศึกษามีหลักสูตรและการแพทย์พื้นบ้านที่มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาผสมผสานด้วยกัน ศาสตราจารย์นายแพทย์ อวย เกตุสิงห์ ซึ่งเป็นแพทย์แผนปัจจุบัน ได้ให้ความสนใจศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์และมีแนวคิดว่าการแพทย์แผนไทยจะพัฒนาไม่ได้หากไม่ใช้วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานเช่น ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยาเป็นต้นรวมทั้งต้องใช้วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา ชีวเคมี และพฤกษศาสตร์ เป็นต้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงหน้าที่ของร่างกายในภาวะปกติและภาวะผิดปกติเพื่อจะช่วยให้การวินิจฉัยโรคได้แม่นยำยิ่งขึ้นและนำไปสู่การรักษาด้วยยาสมุนไพร การนวดรักษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพเท่านั้นจึงได้จัดตั้งมูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมและโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัยขึ้นมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2525 เพื่อผลิตบุคลากรทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์โดยรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยนักเรียนต้องมีพื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อเข้ามาเรียนตามหลักสูตร ซึ่งมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานพยาบาลซึ่งสถานพยาบาล

ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2527 ใช้สำหรับเป็นที่ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาและเป็นที่ให้บริการผู้ป่วยทาง การแพทย์แผนไทยประยุกต์ ในการรักษาพยาบาลโดยใช้ยาสมุนไพร หัตถบำบัด (นวด รักษาแบบ ราชสำนัก) และด้านธรรมานามัย (ธรรมานามัย คือ ระบบการให้การศึกษา แนะนำดูแล และฟื้นฟู สุขภาพทั้งกายและใจด้วยวิธีทางธรรมชาติบำบัด) (อวย เกตุสิงห์. 2532 : 60-65) คุณสมบัติผู้ที่จะ ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ต้องมีคุณสมบัติพื้นฐาน (คณะกรรมการวิชาชีพ แพทย์แผนไทยประยุกต์. 2545 : 1) ดังนี้ 1) มีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ 2) มีคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพและมีเจตคติที่เหมาะสมต่อการประกอบโรคศิลปะ 3) มีความรู้ความเข้าใจ ในด้านการบริหาร สังคมศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ 4) มีความรู้ความสามารถทาง วิชาชีพ 5) มีนิสัย ใฝ่รู้ มีความสามารถในการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีความสามารถในการวิจัยเพื่อ พัฒนาวิชาชีพ 6) มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และในปัจจุบันการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้พัฒนาองค์ความรู้และตำราทางด้าน การแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้มีความเข้าใจง่ายขึ้นและทำให้ มีการถ่ายทอดที่เป็นระบบมากขึ้นโดยอาศัยวิธีการค้นคว้าตามหลักวิทยาศาสตร์เข้าไปสนับสนุน และ มีการรวบรวมเพื่อการอ้างอิงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังได้กำหนด นโยบายเกี่ยวกับงานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนไทยประยุกต์จึงทำให้เป็นที่ยอมรับ มากขึ้น (ยุทธนา สุขสมิตติ. 2543 : 55-56)

1.3 บทบาทของแพทย์แผนไทยประยุกต์

แพทย์แผนไทยประยุกต์ที่จบการศึกษาแล้วจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานในด้าน ต่างๆ ดังนี้ (ยุทธนา สุขสมิตติ. 2543 : 6 - 8)

1.3.1 บทบาทด้านงานเวชกรรม (การให้การรักษาพยาบาล)

- 1) ให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วยโดยใช้ยาสมุนไพรและหัตถบำบัด (การนวด)
 - กำหนดกลุ่มโรค/อาการที่สามารถให้การรักษาได้และที่จำเป็นต้องส่งต่อ
 - กำหนดรายการยาสมุนไพรที่ใช้ในสถานบริการ
 - ให้บริการตรวจรักษาผู้ป่วย
 - ให้บริการคำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรและการดูแลสุขภาพ
- 2) การจัดทำรายงานทางคลินิก
 - สถิติผู้ป่วยที่มารับบริการในแต่ละเดือน
 - สถิติการใช้ยาสมุนไพรและการให้บริการหัตถบำบัด
 - สถิติผู้ป่วยที่มารับบริการทางอายุรเวทกับทางแผนปัจจุบันต่อวัน
- 3) การบริหารจัดการด้านการรักษาพยาบาล
 - วางแผนการปฏิบัติงาน
 - จัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นที่ใช้ในการตรวจ / รักษา

1.3.2 บทบาทด้านงานเภสัชกรรม (การผลิตยา)

1) ศึกษาข้อมูลของสมุนไพรและตำรับยาต่างๆ เพื่อพิจารณาคัดเลือกตำรับยาที่จะผลิตไว้ใช้

- สำรวจชนิดของสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วย
- คัดเลือกตำรับยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วย
- จัดซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตยา
- จัดหาวัตถุดิบสมุนไพรในท้องถิ่น / อื่นๆ สำหรับใช้ผลิตยา
- จัดเก็บวัตถุดิบสมุนไพรและบัญชีควบคุม

2) ควบคุมคุณภาพของยาสมุนไพรโดยส่งตรวจวิเคราะห์คุณภาพยาที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

3) พัฒนารูปแบบยา / รูปแบบยาให้เหมาะสมกับการใช้

4) จัดทำรายงานการผลิตยาสมุนไพร

5) สนับสนุนยาที่ผลิตให้กับสถานบริการด้านสาธารณสุขอื่นๆ เช่น กองทุนยาหมู่บ้าน, สถานีอนามัย, โรงพยาบาลชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจ

1.3.3 บทบาทด้านชุมชน

1) ศึกษาชุมชนเป้าหมายเพื่อค้นหาปัญหาของชุมชน

2) พัฒนาและส่งเสริมการใช้สมุนไพรรวมทั้งการเผยแพร่ความรู้ในชุมชน

3) ให้สุขศึกษาเรื่องการดูแล การป้องกัน และการรักษาสุขภาพเบื้องต้นแก่

ชุมชน

4) ส่งเสริมการปลูกและการใช้สมุนไพรในชุมชนโดยการจัดตั้งกลุ่มผู้สนใจ

สมุนไพร

5) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลการแพทย์พื้นบ้านในชุมชน

6) ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาการใช้สมุนไพรในชุมชน

1.3.4 บทบาทด้านการเผยแพร่อบรม

1) จัดอบรม ให้ความรู้ด้านสมุนไพรและการแพทย์ไทยในกลุ่มบุคลากรด้านสาธารณสุขและประชาชนทั่วไป

2) จัดแสดงนิทรรศการ ด้านสมุนไพรและการแพทย์ไทยในสถานที่ต่างๆ

3) จัดทำสื่อทางวิชาการ ด้านสมุนไพรเพื่อใช้ในการเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ, โปสเตอร์, สไลด์

4) เป็นวิทยากร ให้การอบรมเรื่องการแพทย์ไทยประยุกต์และสมุนไพรตามหน่วยงานต่าง ๆ

1.3.5 บทบาทด้านบริหารจัดการ

1) จัดทำแผนผังการปฏิบัติงาน

- 2) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) เขียนโครงการเพื่อของบประมาณสำหรับใช้ในงานสมุนไพร
- 4) จัดทำรายงาน / ประเมินผล การปฏิบัติงานประจำปี

1.4 ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ

ผู้ที่ประกอบโรคศิลปะการสาธารณสุขแผนไทยประยุกต์ต้องมีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาสุขภาพทั่วไปของผู้ป่วยและประชาชนได้อย่างเหมาะสม คือ สามารถนำความรู้ทางการแพทย์แผนไทย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทักษะในการซักประวัติ ตรวจร่างกายมาประยุกต์ใช้ในการวินิจฉัยการปฏิบัติรักษา การฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย และการป้องกันปัญหาทางสุขภาพที่พบได้บ่อยได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์และสถานภาพส่วน การตรวจรักษานั้นแพทย์แผนไทยประยุกต์สามารถใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์การแพทย์การตรวจ ที่ต้องรู้ข้อบ่งชี้ของการตรวจเข้าใจวิธีการตรวจสำหรับโรค / กลุ่มอาการที่พบบ่อย หรือมีความ สำคัญ การตรวจผู้ป่วยโดยใช้เครื่องมือต่อไปนี้ (กระทรวงสาธารณสุข. 2547 : 18 - 21)

- 1) ปรอทวัดไข้
- 2) ไม่กดลิ้น
- 3) ไม้เคาะรีเฟล็กซ์ (Jerk hammer)
- 4) เครื่องวัดความดันโลหิต (Sphygmomanometer)
- 5) เครื่องฟังตรวจ (Stethoscope)
- 6) เครื่องมือแต่งแผล
- 7) อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- 8) อุปกรณ์สวนอุจจาระ
- 9) เครื่องมือที่ใช้ในการทำคลอดปกติ
- 10) เครื่องมือฆ่าเชื้อสำหรับวัตถุ อุปกรณ์และยาที่เกี่ยวข้องกับการรักษา

จะเห็นว่าแพทย์แผนไทยประยุกต์ คือ แพทย์แผนไทยมีรากฐานความรู้ของการแพทย์ ไทยเดิมและมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน เป็นองค์ประกอบเพื่อ ช่วยให้การวินิจฉัยโรค มีความแม่นยำขึ้นและมีการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทย ให้มีความเข้าใจง่ายและสามารถที่จะถ่ายทอดได้อย่างมีระบบนอกจากนี้แพทย์แผนไทยประยุกต์ ยังใช้วิธีการรักษาโรคโดยอาศัยยาสมุนไพรธรรมชาติบำบัดหัตถบำบัด

2. หลักสูตรและการจัดหลักสูตร

มีผู้กล่าวว่าประชากรของประเทศจะมีคุณลักษณะอย่างไรหรือมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใดดูจากการศึกษาของประเทศนั้น ทั้งนี้เพราะความสามารถในการจัดการศึกษาได้ทั่วถึง ความเสมอภาคระดับการศึกษาของประชากรส่วนรวม ทั้งสัดส่วน และปริมาณของผู้ได้รับการศึกษาสาขาต่างๆ ฯลฯ ย่อมสะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตย และชี้ให้เห็นศักยภาพของประชากรของประเทศในด้านต่างๆ การที่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึงเสมอภาค โดยเปิดโอกาส และส่งเสริมให้ประชากรทุกเพศทุกวัยได้มีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนทัดเทียมกันย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยทำนองเดียวกันสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาต่างๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ฯลฯ ย่อมชี้ให้เห็นศักยภาพในด้านนั้นๆ ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงไรและถ้าต้องการทราบและรู้ให้ลึกซึ้งลงไปอีกก็จำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ของประเทศนั้นเพราะหลักสูตรจะชี้ชัดลงไปว่ามีการสอนอะไรเน้นอะไรเช่นเน้นในด้านภาษาศิลปกรรมหรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น การเน้นหนักด้านใดก็ตามแสดงถึงความรู้และศักยภาพของประชากรในด้านต่างๆ ในขณะที่เดียวกันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักสูตรไปในตัวด้วย

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาได้มีผู้ที่ให้หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ดังนี้

2.1 ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรตรงกับภาษาอังกฤษว่า Curriculum มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน Currere แปลว่า The course จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร พบว่ามีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้มากมาย ดังนี้ มาร์ชและสตาฟฟอร์ด (Marsh and Stafford. 1984 : 2-3)

1. หลักสูตร หมายถึง เนื้อหารายวิชาต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้
2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างที่ทางโรงเรียนได้จัดไว้ให้ผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง แผนต่างๆ และประสบการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องซึ่งทางโรงเรียนได้จัดไว้ให้ผู้เรียน
4. หลักสูตร หมายถึง ผลผลิตทางการเรียนรู้ทั้งหลายที่ทางโรงเรียนได้วางแผนไว้

เอลลิส โคแกน และฮาเวี (Ellis, Kogan ; & Howey. 1981 : 341) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่าเป็นที่รวมของวิชาและประสบการณ์ทั้งมวล พร้อมกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับสวัสดี ประทุมราช และคนอื่นๆ (2521 : 2) ; สุมิตร คุณากร (2523 : 2) และกรมวิชาการ (2521 : 1) ได้ให้คำนิยามหลักสูตร หมายถึง โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและแผน

หรือแนวทางการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้จัดประสบการณ์ทั้งมวลตามที่หลักสูตร กำหนดเพื่อให้เยาวชนหรือพลเมืองของประเทศได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ทักษะ และ คุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามความมุ่งหมายและคุณลักษณะของการจัดการศึกษาของชาติ นอกจากนี้ ช่าง บัณฑิต (2542 : 7) ได้ให้คำนิยามหลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำ ขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหา กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรม การศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

สวัสดิ์ จงกล (2536 : 110) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง ข้อกำหนด ซึ่งระบุ จุดมุ่งหมายของการศึกษาเนื้อหาสาระและเกณฑ์การใช้หลักสูตรเพื่อให้จัดการเรียน การสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

รสริน เลปวิทย์ (2539 : 19) และ นิคม ชมภูหลง (2542 : 12) ให้ความหมายที่คล้ายกัน ว่า หลักสูตรหมายถึงข้อกำหนดที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ความคิด เจตคติ และการปฏิบัติไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นแผนงานหรือโครงการที่จะประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่มีอยู่ทั้งในและนอก หลักสูตร

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 7-8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากการจัดมวลประสบการณ์และแผนการเรียนการสอนที่จัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุผล ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาสิ่งที่ฝึกฝนอบรมผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนด ไว้และพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตเพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพในอนาคต

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 41-42) กล่าวว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทุกชนิดที่ครู สร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญงอกงาม และเมื่อจะสรุปเป็นข้อๆแล้วหลักสูตรจะมีความหมายดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูให้อยู่กับผู้เรียน
2. หลักสูตร คือ รายวิชาและเนื้อหาวิชาที่สร้างขึ้นกับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้
3. หลักสูตร คือ ประมวลกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ ปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและสิ่งแวดล้อมในการเรียน
5. หลักสูตร คือ ความคาดหวังที่ครูกำหนดไว้ให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดหมายปลายทาง
6. หลักสูตร คือ เครื่องกำหนดชี้แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอนาคตของ สังคมนั้น ๆ

วศิณี พิเดช (2544 : 11) และแว่นใจ บุญอาสา (2545 : 10) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าที่คล้ายกันว่า หมายถึง มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ และมีพัฒนาการไปสู่จุดหมายที่ต้องการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วิมลวรรณ มั่นทอง (2546 : 12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าเป็นข้อกำหนดที่สื่อให้เห็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่คาดหวังให้เกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียน และอีกนัยหนึ่งหมายถึงองค์ประกอบที่ประกอบด้วยเอกสารกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมิติเนื้อหา อัตราเวลาเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ แผนการสอน โครงการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือประกอบการเรียนการสอน สื่อและการวัด ประเมินผลการเรียนรู้

เอลลิส โคแกนและฮาวี (Ellis,Kogan ; & Howey 1981 : 341) กล่าวว่าหลักสูตรเป็น ที่รวมของวิชาและประสบการณ์ทั้งมวลพร้อมกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการของชุมชน

เคนเนซ (Moore,Kenneth D. 1992 : 4) ให้ความหมายของการสอนไว้ การสอน คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งที่พยายามของบุคคลหนึ่งพยายามช่วยให้บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาตน ในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ ส่วนโอลิวา (Oliva, 1992 : 5 – 6) ให้คำนิยามของหลักสูตรไว้ดังนี้ หลักสูตร คือ

1. สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน
2. ชุดวิชาที่เรียน (Set of Subjects)
3. เนื้อหา (Content)
4. โปรแกรมการเรียน (Program of Studies)
5. ชุดของสิ่งที่ใช้ในการเรียนการสอน (Set of Materials)
6. ลำดับของกระบวนวิชา (Sequence of Courses)
7. กระบวนวิชาที่ศึกษา (Course of Study)
8. ทุกสิ่งที่ดำเนินการในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน การแนะแนว และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
9. สิ่งการสอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่โรงเรียนเป็นผู้จัดทำ
10. ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยบุคคลในโรงเรียน
11. ลำดับของกิจกรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการโดยผู้เรียน
12. ประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งเกิดจากระบบการจัดการของโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโครงการที่ได้รับความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแนวดำเนินการจัดการศึกษา เนื้อหาสาระ กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียนตลอดจนวิธีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียน มีพัฒนาการในด้านต่างๆตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

ประชากรของประเทศจะมีคุณลักษณะและมีศักยภาพมากน้อยเพียงสมารถดูได้จากการจัดการศึกษาได้ทั่วถึงความเสมอภาคสัดส่วน และปริมาณของผู้ได้รับการศึกษาสาขาต่างๆ ผลของการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชากรทุกเพศทุกวัยได้มีสิทธิในการศึกษาเล่าเรียนทัดเทียมกันย่อมแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตยทำนองเดียวกันสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาสาขาต่างๆ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ฯลฯ ย่อมชี้ให้เห็นศักยภาพในด้านนั้นๆว่ามีอยู่มากน้อยเพียงไรในขณะเดียวกันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของหลักสูตรไปในตัวด้วย ดังนั้นนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2525 : 11 - 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ 9 ประการดังนี้

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาชาติ
3. หลักสูตรเป็นเอกสารของทางราชการเป็นบัญญัติของรัฐบาลเพื่อให้บุคคลที่ทำการเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฏิบัติตาม
4. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆและยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาด้วย
5. หลักสูตรเป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผล ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
6. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
7. หลักสูตรจะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมในอนาคตได้ว่าจะเป็นไปในรูปใด
8. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

9. หลักสูตรจะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยมีประสิทธิภาพ ทนต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

อำภา บุญช่วย (2537 : 17-18) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่ามีความสำคัญดังนี้

1. เป็นเอกสารทางราชการบัญญัติเพื่อให้บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
2. เป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ
3. เป็นแผนดำเนินงานของนักบริหารการศึกษาที่ใช้ติดตามและประเมินผลตามนโยบายการศึกษา
4. เป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องนำทางในการปฏิบัติงานของครู
5. เป็นเครื่องมือของภาครัฐที่จะพัฒนากำลังคน
6. เป็นเครื่องชี้วัดความเจริญของชาติ เพราะถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะทำให้คนในประเทศนั้นมีคุณภาพ

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 11) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกันหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้ และศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 1) กล่าวถึงความสำคัญหลักสูตรว่าเป็นแผนของการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายการพิจารณาคัดเลือกจัดรวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาวิชาที่ประสบการณ์ตลอดจนการประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาและคุณธรรมสามารถสร้างเสริมองค์ความรู้คิดวิเคราะห์ได้ และนำความรู้มาแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ในส่วนวิชาการวิชาชีพและการดำรงชีวิต และ วิมลวรรณ มั่นทอง (2546 : 12) กล่าวถึงความสำคัญหลักสูตรว่าไว้ดังนี้ 1) ข้อกำหนดที่สื่อให้เห็นจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่คาดหวังให้เกิดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้เนื้อหาสาระ 2) เอกสารที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมิติของเนื้อหาอัตราเวลาเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้แผนการสอนโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คู่มือประกอบการเรียนการสอนสื่อและการประเมินผล

จากความหมายของความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ถือ เป็นแม่บทหรือตัวที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาหลักสูตรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เนื้อหาสาระการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตร

ไปใช้ และมีการประเมินผลซึ่งจากส่วนประกอบดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศ และผู้เรียนรวมทั้งประชาชนเพื่อให้ได้ผลผลิตของการศึกษามีคุณภาพ

2.3 การกำหนดหลักสูตร

การดำเนินการเรื่องการจัดทำหลักสูตรนั้นจะมีแนวทางได้หลายแนวทางที่จะกำหนดข้อมูลในการทำหลักสูตร ดังจะเห็นได้ในการจัดทำหลักสูตรนั้นได้มีแนวทางการกำหนดหลักสูตรดังนี้ (ปทีป เมธาคุณวุฒิ. 2544 : 17-22 ; อ้างอิงจากวิชัย วงษ์ใหญ่.2543)

1. สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านเป้าหมายประเทศ

เป้าหมายทางการศึกษาของประเทศได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรได้แก่

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

หมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษาคณะกรรมการอุดมศึกษามีหน้าที่เสนอ นโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากรการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง

ปรัชญาของหลักสูตรและการเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเน้นการเรียนรู้เชิงความร่วมมือเน้นการสอนในลักษณะสหวิทยาการหรือข้ามสาขาวิชาเพื่อให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง

2. สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับมุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาจะต้องจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพบัณฑิตและองค์ประกอบของเศรษฐกิจทางปัญญาประการแรก คือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประการที่สองคือ ทรัพยากรทางปัญญา ประการที่สามคือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และฐานข้อมูลรวมทั้งการสื่อสารใหม่ๆที่เกิดขึ้น

3. สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านวิชาการ

สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านวิชาการจะมีอิทธิพลมากกว่าสิ่งกำหนดหลักสูตรด้านอื่นๆเพราะผู้พัฒนาหลักสูตรแต่ละคนมีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆและจะเห็นสาระสำคัญในการที่จะใส่ข้อมูลลงไปหลักสูตรซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับทางเลือก สาระรายวิชาเช่น ปรัชญาของหลักสูตรเป็นต้น

4. สิ่งที่กำหนดหลักสูตรทางด้านเทคโนโลยี

ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้มีอิทธิพลและส่งผล

กระทบต่อสังคมในยุคข้อมูลข่าวสารกลายเป็นสังคมของการเรียนรู้ในยุคโลกไร้พรมแดนการพัฒนาหลักสูตรจะช่วยให้ผู้ที่ทำงานหรือผู้ที่อยู่ห่างไกลได้มีโอกาสเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสะท้อนสิ่งเหล่านี้อยู่ในหลักสูตรให้มีความสอดคล้องและสมดุล

5. สิ่งกำหนดหลักสูตรทางด้านจิตวิทยา

การออกแบบหลักสูตรจะต้องศึกษาพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนรวมทั้งศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้

6. สิ่งกำหนดหลักสูตรด้านคุณธรรมจริยธรรม

สิ่งกำหนดหลักสูตรด้านคุณธรรมจริยธรรมในศาสตร์ต่าง ๆ นั้นตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 คือ แนวทางการจัดการศึกษาจะต้องเน้นทั้งความรู้และคุณธรรม

7. สิ่งกำหนดหลักสูตรด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษาไม่ว่าจะเป็น ระดับชาติ ระดับการศึกษา ระดับหลักสูตรระดับกลุ่มวิชา / กลุ่มประสบการณ์ระดับรายวิชาและระดับการเรียนการสอนต้องพิจารณา การจำแนกการเรียนรู้ทางการศึกษาซึ่งเป็นปฐมบทของการจัดการศึกษาตามแนวคิดดั้งเดิมของ บลูม (Bloom. 1971 : 10) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้านที่กล่าวไว้ว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับสมรรถภาพทางสมองหรือสติปัญญาของบุคคล ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินผล ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ คุณธรรมและ จริยธรรม ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือพฤติกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวการใช้วัยวะต่างๆ ของร่างกาย ในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ กอบกิจ ตัณเจริญรัตน์ (2536 : 67) ณรงค์ ฉายายนต์ (2536 : 61-62) และ สุริยา เหมตะศิลป์ (2537 : 57-59) ได้ศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตรกล่าวว่ามีขั้นกำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกันดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรเป็นการสำรวจเพื่อหาข้อมูลที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนรวมถึงการศึกษาสภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

2. สร้างหลักสูตรจำลองเป็นการสร้างหลักสูตรจำลองให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้น คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตรการประเมินโครงร่าง และการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

3. การทดลองใช้หลักสูตรเป็นการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่

4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จาคอบส์ (Jacobs. 1991 : 27-28) ได้เสนอแนวทางกำหนดการจัดทำหลักสูตรไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ทำวิจัยปฏิบัติการ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพิจารณารายละเอียดของหลักสูตร
2. เขียนโครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยรายละเอียดของการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น กิจกรรม เวลา งบประมาณ อุปกรณ์และหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องเป็นต้น
3. ทดลองใช้หลักสูตร เป็นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ต้องพิจารณาเลือกวิธีที่จะทำให้ได้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริงแล้วนำผลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจและส่งผลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น
4. ปรับปรุงหลักสูตรจากข้อมูลที่รวบรวมได้และต้องนำเอาคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในอนาคตมาพิจารณาประกอบเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรของมาร์แชล (Marschalek.1995 : 15) โพจโรว์ (Pogrow. 1995 : 21) และวิลเบอร์ (Wilborn. 1995 : 19) ยังกล่าวถึงไว้คล้ายคลึงกัน คือ

1. ศึกษาธรรมชาติปัญหาและความต้องการของนักเรียนแต่ละคนแล้วกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. รวบรวมปัจจัยสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น ทีมงานทั้งที่เป็นผู้บริหารครูผู้สอนในโรงเรียนหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกกิจกรรมเสริมหลักสูตร อุปกรณ์งบประมาณ หรือการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นต้น
3. เลือกวิธีการสอนและทดลองสอนกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมระหว่างจุดมุ่งหมายวิธีการสอน เนื้อหาเวลาที่ใช้กับกลุ่มนักเรียนเป้าหมายเป็นสำคัญ
4. ประเมินความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อหาประสิทธิภาพการสอนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดได้ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องพิจารณาเลือกเครื่องมือและวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับกิจกรรมของนักเรียนด้วย

จากการศึกษาแนวทางการกำหนดหลักสูตรสามารถสรุปได้ว่า การกำหนดหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานหรือรวบรวมข้อมูล การกำหนดเนื้อหา และ

จัดทำโครงสร้างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์

2.4 หลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัย

ในการจัดทำหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยได้มีประกาศทบวงมหาวิทยาลัยไว้เป็น
เกณฑ์มาตรฐานการจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาได้ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง
เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2548 ไว้ดังนี้ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ.
2548 : 1-6) การปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัยที่ใช้
ในปัจจุบันให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นทบวงมหาวิทยาลัยจึงกำหนดมาตรฐานหลักสูตรระดับ
ปริญญาตรี ดังต่อไปนี้

ปรัชญาและวัตถุประสงค์การศึกษา

... ข้อ 4 ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผน
พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษาปรัชญาของสถาบัน
อุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆโดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต
ให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมมีความ
สามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบหมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และ
สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีรวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม

ข้อ 5 ระบบการจัดการศึกษาใช้ระบบทวิภาคโดยหนึ่งปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาค
การศึกษาปกติหนึ่งภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์สถาบันอุดม
ศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อนให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วน
เทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาคหรือระบบจตุภาคให้ถือแนวดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ
มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ
มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

...ข้อ 8 โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไปหมวดวิชาเฉพาะ
และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

8.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึงวิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่าง
กว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีความเข้าใจธรรมชาติตนเองผู้อื่นและสังคมเป็นผู้ใฝ่รู้สามารถ
คิดอย่างมีเหตุผลสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดีมีคุณธรรมตระหนักในคุณค่า
ของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติสามารถนำความรู้ไปใช้ในการ
ดำเนินชีวิตและดำรงอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะใดๆ ก็ได้โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา ศึกษาทั่วไปโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต การจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับ หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศ นียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญาทั้งนี้ จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้รับการยกเว้น ดังกล่าวเมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อย กว่า 30 หน่วยกิต

8.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ดังนี้

8.2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชา เฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

8.2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ รวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

8.2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต

8.2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชา เฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่หรือ วิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิตและวิชาโท ต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่ม จำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิตและให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

8.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามที่ ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรระดับปริญญา ตรี โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะและหมวดวิชาเลือกเสรีให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถวัด มาตรฐานได้ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรและเป็นไปตามเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

จากการศึกษาเรื่องหลักสูตรและการจัดหลักสูตรจะเห็นได้ว่าการดำเนินการ เรื่องการจัดทำหลักสูตรนั้นจะมีหลายองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็นการหาข้อมูลเพื่อดำเนินเรื่องหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร ตลอดจนรูปแบบของหลักสูตรผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นแนวทางกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ต่อไป

2.5. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรนอกจากจะชี้ให้เห็นว่ามีสาระสำคัญอะไรและความหมายอย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็น องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 244) และวิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2534 : 60) กล่าวถึงการกำหนดหรือการร่างหลักสูตร ควรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิชาในชุมชน
6. การประเมินผล
7. การเสนอแนะทั้งที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และการส่งเสริมนักเรียนที่มีผลการเรียนดี

ส่วนบุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) กล่าวว่าหลักสูตรควรมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. หลักการของหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถบอกเป้าหมายของการจัดการศึกษา
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายรายวิชา
3. เนื้อหาสาระ กิจกรรม รวมถึงสื่อต่างๆ
4. การวัดและประเมินผล

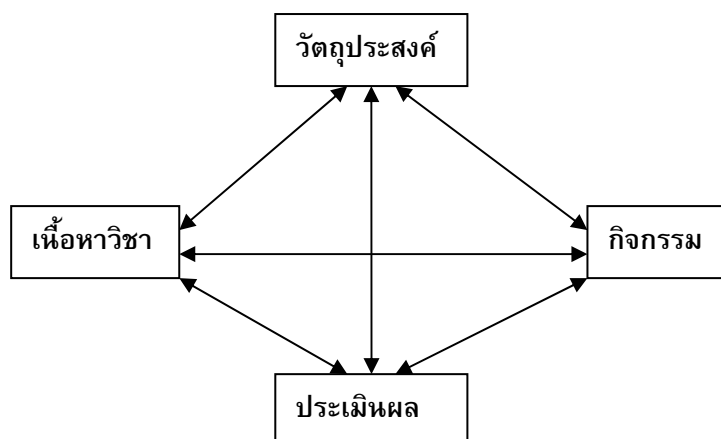
รสริน เลปวิทย์ (2539 : 22) กล่าวว่า หลักสูตรโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือหลักการ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

พรชัย หนูแก้ว. (2541: 48) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่ต้องร่างขึ้นจะมีสภาพปัญหาและความต้องการหลักการของหลักสูตร เป้าหมายจุดมุ่งหมาย เนื้อหาหน่วยการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนและการวัดและการประเมินผล

ธารง บัวศรี (2542 : 8-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลักการที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผนฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

วศิณี พิเดช (2544 : 15) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้นประกอบด้วย 4 อย่างด้วยกันคือ 1) เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย 2) ส่วนที่เป็นเนื้อหา 3) วิธีการจัดการเรียนการสอน 4) วิธีการประเมินผล และปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 2-3) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 1) การศึกษาทั่วไป 2) การศึกษาเฉพาะ 3) การศึกษาเพิ่มเติม 4) การศึกษาเสริม และรุจิร ภูสาระ (2545 : 8) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายในและประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการปรับปรุงการพัฒนาหลักสูตรไปด้วย

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของหลักสูตร

ที่มา : รุจิร ภูสาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา. หน้า 9

ทาบ (Taba. 1962 : 10) และ เคอร์รี่ (Kerr. 1968 : 16 -17) กล่าวถึงหลักสูตรไว้ว่า แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบเช่นเดียวกันได้แก่

1. จุดหมาย เป็นส่วนที่กล่าวถึงทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรอาจเป็นจุดมุ่งหมายระดับหน่วยการเรียนรู้วิชา
2. เนื้อหาวิชา กล่าวถึงเนื้อหาที่จัดเอาไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจนเกิดคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่จะทำให้ได้รับเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การประเมินผล เป็นวิธีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่นักเรียนได้เกิดจากการเรียนรู้ต่าง ๆ หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่ามีอยู่ด้วยกัน 7 ส่วน คือ

1. ขอบเขตของเนื้อหาเป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้ศึกษา
2. การตัดสินใจขอบเขตของเนื้อหาเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาที่ต้องการใช้ในหลักสูตร
3. วัตถุประสงค์ เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมแล้ว
4. ทักษะที่ต้องการและสื่อที่จะนำมาใช้ในการเรียนแต่ละเนื้อหา
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6. กิจกรรมให้ความช่วยเหลือหรือแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการเรียนรู้
7. วิธีการประเมินผล เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ซินแคลร์ – เบลล์ (Sinclair – Bell. -1993 : 131 -153) กล่าวถึงหลักสูตรว่าหลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความต้องการของผู้เรียน
2. เนื้อหาหลักสูตร
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การวัดและการประเมินผล

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของหลักสูตรโดยใช้หลักการดังนี้ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาศัยแนวคิดของ สังกัด อุทรานันท์ (2527: 189) ; บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) ; ชำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ; และ บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37), เนื้อหาสาระหลักสูตรผู้วิจัยอาศัยแนวคิดของ สังกัด อุทรานันท์ (2527: 189) ; บุญธรรม แก้วสาร (2539 : 17-18) ; ชำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ; ทาบ (Taba. 1962 : 10) เคอร์รี่ (Kerr. 1968 : 16 -17) ; และซินแคลร์ – เบลล์ (Sinclair – Bell. -1993 : 131 -153), กิจกรรมการเรียนการสอน อาศัยแนวคิดของ สังกัด อุทรานันท์ (2527: 189) ; วศินี พิเดช (2544 : 15) ; บูเมอร์ (Boomer. 1994 : 35-37) ; และซินแคลร์ – เบลล์ (Sinclair – Bell. -1993 : 131 -153), โครงสร้างหลักสูตรผู้วิจัยอาศัยแนวความคิดของวศินี พิเดช (2544 : 15) และ ชำรง บัวศรี (2542 : 8-9) ส่วนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยอาศัยแนวความคิดของอดุลย์ วิริยะเวชกุล. (2541 : 136-147) ; จอยซ์ และเวลล์ (Joyce ; & Weil . 1996 : 63 – 292) นำมาสรุปเป็นองค์ประกอบของการจัดทำหลักสูตรว่าควรประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระหลักสูตร
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. โครงสร้างหลักสูตร
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

2.5.1 จุดมุ่งหมายหลักสูตร

โดยทั่วไปจุดมุ่งหมายในการศึกษานั้นมีอยู่หลายระดับซึ่งได้แก่ระดับสังคม ระดับสถาบันหรือระดับหลักสูตรและระดับการเรียนการสอนส่วนคำศัพท์ที่ใช้สำหรับจุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ก็มีความแตกต่างกันด้วยซึ่งได้แก่จุดหมายหรือจุดมุ่งหมาย (Aims) เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) และจุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์ (Objectives) ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปจะยอมรับกันว่าจุดหมายหรือจุดมุ่งหมาย (Aims) และเป้าหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) จะหมายถึงจุดหมายหรือเป้าหมายในระยะยาวและอาจจะใช้คำศัพท์แทนกันก็ได้

รุจิร ภูสาระ (2545 : 33) กล่าวถึง การกำหนดความมุ่งหมาย ไว้ดังนี้

1. การกำหนดความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของเนื้อหาในหลักสูตรแต่ละเรื่องควรเริ่มจากความมุ่งหมายที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความมุ่งหมายที่เกิดยาก
2. การกำหนดเนื้อหาควรเริ่มจากเนื้อหาที่ใกล้ตัวผู้เรียนก่อนแล้วค่อยๆ ขยายออกให้กว้างขึ้นเรื่อยๆ
3. การจัดกระบวนการเรียนการสอนควรเสนอวิธีการสอนหลายๆ วิธีเพื่อให้ผู้สอนเลือกสอนตามความเหมาะสมกับผู้เรียนของตนและลักษณะกลุ่มวิชา
4. กิจกรรมการสอน ควรมุ่งให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาหรือฝึกทักษะโดยเริ่มจากปัญหาง่าย ๆ แล้วค่อยๆ ยากขึ้นตามลำดับ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นสาระสำคัญที่ผู้พัฒนาหลักสูตรและผู้นำหลักสูตรไปใช้หรือผู้สอนต้องสามารถระบุ ได้ว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายในระดับใดและระดับเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา(ปทีป เมธาคุณวุฒิ.2544 : 22)

2.5.1.1 ประเภทของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

การจัดประเภทของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางมานานแล้ว (Zais,1976 : 309) สำหรับการศึกษาที่ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้อย่างชัดเจนนั้น ก็คือ บลูม (Benjamin S. Bloom) และแฮร์วี่ (Anita Harrow) (Bloom, 1967 ; Krathwohl, Bloom ; & Masia ; et al. 1956 ; Harrow, 1972) ในการแบ่งประเภทของจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของนักการศึกษาดังกล่าวสามารถสรุปประเภทจุดมุ่งหมายดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitives Domain) มี 6 ระดับ ได้แก่

- 1) ความรู้ (Knowledge)
- 2) ความเข้าใจ (Comprehension)
- 3) การนำไปใช้ (Application)
- 4) การวิเคราะห์ (Analysis)
- 5) การสังเคราะห์ (Synthesis)
- 6) การประเมิน (Evaluation)

ด้านเจตคติ (Affective Domain) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

- 1) การรับรู้ (Receiving)
- 2) การตอบสนอง (Responding)
- 3) การตีค่า (Valuing)
- 4) การจัดระบบความคิด (Organizing)
- 5) การแสดงออก (Characterizing)

ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) มี 4 ระดับ คือ

- 1) การสังเกต (Observing)
- 2) การทำตามแบบ (Imitating)
- 3) การปฏิบัติ (Practicing)
- 4) การปรับปรุงแก้ไข (Adapting)

จากแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายจะต้องมีส่วนประกอบหลัก 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ความจำ ด้านเจตคติและด้านทักษะ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อใช้ในการประเมินผลจากที่ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้น การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรนั้นจึงควรประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ เพื่อเป็นการสร้างให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่กำหนดไว้

2.5.2 เนื้อหาหลักสูตร

หลักสูตรจะกำหนดและให้ความสำคัญต่อการจัดเนื้อหาซึ่งเป็นตัว กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆตามสาขาวิชาหรือวิชาที่เปิดสอนที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้พอเพียงแก่การนำไปใช้และเนื้อหาวิชาเป็นสิ่งที่ผู้พัฒนาหลักสูตรครู ผู้เรียนหรือแม้แต่ ผู้ปกครองผู้เรียนยังให้ความสนใจและให้ความสำคัญมากกว่ากระบวนการอื่นของหลักสูตร เนื้อหาและวิชาในหลักสูตรมีดังนี้ (ชูศรี สุวรรณโชติ. 2542 : 80)

1. หลักแห่งความสอดคล้อง คือ สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา นโยบายของรัฐ และความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชุมชนและของโรงเรียน
2. หลักแห่งการเสริมสร้างการพัฒนาการของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. หลักในการดูความจำเป็นและความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่จะเป็นพื้นฐานในการเรียน
4. หลักคุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการรักษาสังคมไว้ให้เป็นปกติสุข และมีสันติอีกทั้งจะต้องเกี่ยวเนื่องกับการเสริมสร้างทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นและแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต
5. หลักแห่งความสนใจ ปัญหาและความมุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองและสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต
6. หลักแห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิม นำมาสร้างประสบการณ์ใหม่
7. หลักแห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้นำมาใช้ตามความเหมาะสมทั้งในส่วนที่เป็นจุลภาคและมหภาคของชีวิตผู้เรียน

2.5.2.1 หลักในการเลือกวิชา

การเลือกวิชา หมายถึง การกำหนดเนื้อหาวิชา (Subject Matter) เป็นรายการหรือเนื้อความหรือรายละเอียดที่มีอยู่ในวิชา (Discipline) หลักในการเลือกวิชามีดังนี้ (ชูศรี สุวรรณโชติ. 2542 : 81)

- 1) เลือกเนื้อหาวิชาก่อน
- 2) แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหมวดหมู่
- 3) กำหนดว่าในหมวดหมู่นั้นอยู่ในหมวดวิชาอะไร
- 4) กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมกับวิชานั้น

เพื่อความสะดวกในการเรียนการสอนการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนๆ จำเป็นต้องอาศัยความรู้เฉพาะในวิชานั้น รวมทั้งระดับวุฒิภาวะและประสบการณ์ของผู้เรียนและระยะเวลาเรียนของวิชานั้นๆ การเลือกวิชาเป็นสิ่งสำคัญ อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้กำหนดหลักสูตรจะต้องนำมาใช้เป็นอย่างมาก เพราะทุกวิชามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนและยึดถือว่าทุกวิชาเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.5.2.2 หลักในการลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชา

แนวทางในการกำหนดหลักการและวิธีการในการเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมมีดังนี้

1. จัดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนเนื้อหาวิชาจะต้องเป็นไปตามความลักษณะแห่งความเจริญเติบโตและการพัฒนาทางสติปัญญา รวมทั้งความพร้อมและประสบการณ์ของผู้เรียน
2. จัดตามความยากง่ายของเนื้อหาวิชา หากการกำหนดเนื้อหาวิชาเกินความสามารถของผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถรับได้เป็นผลเสียของผู้เรียนการจัดตามความยากง่ายของเนื้อหาวิชา
3. จัดตามการเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษารวมถึง ความมุ่งหมายของการศึกษาด้วยการเปลี่ยนแปลงของจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายของการศึกษาจะปรากฏขึ้นได้เสมอเมื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมเกิดขึ้นและการจัดองค์ประกอบสำคัญของการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาดังนี้
 - 1) วุฒิภาวะของผู้เรียน
 - 2) ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
 - 3) อายุสมองของผู้เรียน
 - 4) สมรรถภาพของผู้เรียน
 - 5) ความสนใจของผู้เรียน
 - 6) ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื้อหาวิชานั้น ๆ

7) สภาวะของสังคมของผู้เรียน

การกำหนดเนื้อหาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ และวางแผนการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหานั้นจะต้องมีการกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรและจะต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการเลือกลำดับของหลักสูตรเพื่อให้สะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนด้วย

2.5.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหาเหตุผลแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์โดยใช้คำถาม การให้สังเกต อธิบายให้คาดคะเน ทำตัวอย่างและเสนอแนวทางปฏิบัติทุกครั้ง จะช่วยให้ผู้เรียน คิดเป็น จากการทำได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจะทำให้จดจำสิ่งนั้นได้นานสามารถนำผลการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (รุจิ ภูสาระ. 2545 : 8) และการสอนการเรียนรู้ยังเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องเนื่องกันการสอนเป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ และการสอนที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการมีความรู้และมีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมาย มีคุณค่าและมีผู้ให้ความหมายการเรียนการสอนไว้ดังนี้

สมน อมรวิวัฒน์ (2533 : 460) กล่าวว่า การสอน ได้แก่

1. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และครูกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 2) กล่าวถึง การสอนว่ามีลักษณะดังนี้คือ มีการจัดดำเนินการของผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะทำกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการ (Process) ของสมอง เช่น ฟัง อ่าน พูด เขียน โยงความสัมพันธ์ เปรียบเทียบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว ผลการเรียนรู้อาจอยู่ในรูปของความเข้าใจการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์ การประเมินผล ฯลฯ การจัดดำเนินการอยู่ในรูป บรรยาย อธิบาย สาธิต หรือปฏิบัติให้ดู ให้ศึกษาจากสื่อต่างๆ ฯลฯ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 2) ให้ความหมายของการสอนไว้ว่าเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

2.5.3.1 ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

วาริ ธีระจิตร. (2530 : 162 – 163) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการดังนี้

1. ช่วยย้าความสนใจของผู้เรียน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
3. ช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. ช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
7. ช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
8. ช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. ช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
10. ช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
11. ช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียน
12. ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ
14. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

2.5.3.2 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมายดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง.

2546: 73)

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน
 2. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคนซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน
 3. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน
 4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เกิดทักษะกระบวนการให้เป็นคนเก่งคนดี มีความสุขและมีความเป็นไทย
 5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน
- ผู้สอน จึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้งเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.5.3.3 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้น จะต้องสร้างความสนใจ ทำให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียนในขณะที่เดียวกันการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์จะต้องให้ข้อมูลหรือเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนไปอีกทั้งจะต้องมีการตรวจสอบผลจากการพยายามนั้นว่าถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเราเรียกขานนี้ว่า “ ขบวนการเรียนรู้ ”

การจัดการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในวิชาทางทฤษฎีปฏิบัติและทดลองนั้นทำได้หลายรูปแบบและหลายวิธีการแต่ในสาระสำคัญแล้วอาจจะจำแนกการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้เนื้อหา (Information)
2. โดยครูและผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นเนื้อหาวิชาด้วยกัน
3. โดยการศึกษาเนื้อหาการทำงานด้วยตัวผู้เรียนเองจากสื่อที่ครูผู้สอน

ได้จัดเตรียมเอาไว้ทั้งนี้การที่จะเลือกลักษณะรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไหนนั้นก็พิจารณาได้จากสิ่งต่อไปนี้(สุราษฎร์ พรหมจันทร์. 2531 : 105-106)

1. ระดับวัตถุประสงค์การสอนที่ต้องการ
2. ระดับพื้นฐานและความรับผิดชอบของผู้เรียน
3. ความยุ่งยาก ซับซ้อนของการเรียน การฝึกและภัยอันตรายที่อาจจะ

เกิดขึ้นในการเรียนการฝึกดังกล่าวด้วย

สุมิตร คุณากร (2523 : 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรต้องการ ดังนั้นสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนจึงเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์บรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพและสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้การจัดหลักสูตรและการสอนของผู้เรียนกับผู้สอนองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2541 : 136-147) กล่าวถึงแนวคิด วิธีการหรือขบวนการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้ทำหน้าที่ในการเรียนการสอนมีความสำคัญที่สุดที่จะบ่งชี้ถึงคุณภาพของการศึกษาของหลักสูตรเพื่อให้ได้คุณภาพที่ดีที่สุดจึงมีความจำเป็นจะต้องนำปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประการ มาพิจารณาคือ

1. การจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับปรัชญาของการศึกษา
2. เนื้อหาของวิชาที่สอนต้องให้ตรงกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
3. วิธีการจัดการเรียนการสอนต้องสามารถที่จะแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อด้อยของ

ผลผลิตของการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันได้

4. การพัฒนาความรู้ความสามารถภายใต้ “เงื่อนไข” ของความเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศปัจจุบัน

จากการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ในสาขาวิชาแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ประกอบไปด้วย

1. เนื้อหาวิชาของหลักสูตร
2. อาจารย์ผู้สอน
3. วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
4. การวัดผลและประเมินผล

การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาและการออกแบบรูปการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและรูปแบบการเรียนการสอนจึงเป็นแบบแผนหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนได้แก่วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ (Reisder ; & Dick . 1996 ; Kemp,Morrison ; & Ross. 1994 ; Gagne' ;& Briggs. 1974)การพัฒนาการจัดการศึกษาประกอบด้วย

2.5.3.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 78)

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
2. ชี้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอง)
3. ชี้นสรุปและวัดผล

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนและสร้างความสนใจอยากรู้ อยากเห็น อยากคิด อยากทำ หลักการนำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 น่าสนใจ หมายถึง นำให้น่าสนใจ โดยใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ
- 1.2 ให้ตรงเรื่อง หมายถึง นำให้ตรงกับเรื่องที่สอน
- 1.3 ไม่เปลืองเวลา

2. ชี้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอง) เป็นขั้นที่ต่อจากชี้นำเข้าสู่บทเรียนกิจกรรมที่ผู้เรียนจะปฏิบัติในขั้นนี้มีหลายอย่างเช่น การค้นคว้า การอภิปรายกลุ่ม การรายงาน การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงความคิดเห็น การสาธิต การเล่าเรื่อง การสัมภาษณ์ ฯลฯ

- 2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
- 2.2 ส่งเสริมความคิดแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์
- 2.3 สอดคล้องกับวัย วุฒิภาวะ และความพร้อมของผู้เรียน
- 2.4 สนองความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน
- 2.5 ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม
- 2.6 เหมาะสมกับเวลาและสภาพแวดล้อม
- 2.7 ผู้เรียนได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง
- 2.8 มีขั้นตอนเป็นไปตามลำดับความง่ายยาก

3. ขั้นสรุปและวัดผล เป็นขั้นการสรุปเนื้อหาที่เรียนผ่านมาแล้วทั้งหมด ด้านความรู้ ความคิด เจตคติ และทักษะที่ผู้เรียนได้รับ ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.5.3.5 หลักการเลือกวิธีการสอน

การเลือกวิธีสอนจึงควรพิจารณาถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 4)

1. จุดประสงค์ของบทเรียนการที่จะเลือกใช้วิธีสอนวิธีใด จะต้อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน
2. ลักษณะของเนื้อหาสาระ ควรเลือกที่สอดคล้องกับลักษณะของ ลักษณะเนื้อหาสาระที่จะสอนนั้น
3. ลักษณะของผู้เรียนมีวิธีสอนบางวิธีสามารถใช้ได้กับผู้เรียนหลายวัย หลายประเภท จึงต้องเลือกวิธีที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนนั้นๆ
4. เวลา ในการสอนแต่ละครั้งมีเวลากำหนดให้นานเท่าใด
5. สถานที่ สถานที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องพิจารณาบางวิธี จำเป็นต้องจัดสภาพห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสม
6. จำนวนผู้เรียน ผู้เรียนมีจำนวนมากน้อยเท่าใดจำนวนผู้เรียนดังกล่าว นั้นเหมาะสมกับวิธีที่ใช้หรือไม่

2.5.3.6 กระบวนการเรียนการสอน

กระบวนการสอนในปัจจุบันมีวิธีสอนจำแนกออกไปมากมายหลายวิธีและวิธีสอนใหม่ๆ ย่อมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในโลกของโลกาภิวัตน์สิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องตระหนักเสมอว่าไม่มีวิธีสอนใดๆ ที่ดีที่สุด วิธีสอนอย่างหนึ่งอาจเหมาะหรือไม่เหมาะกับการสอนในวิชาหนึ่งหรือในสถานการณ์หนึ่งปัญหานี้จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนใช้พิจารณาญาณอย่างรอบคอบมิใช่เพียงพิจารณาญาณจินตภาพเท่านั้นแต่ควรจะมีการปฏิบัติทดลอง (Tryout) เพื่อหาความเชื่อมั่นก่อนจะ

นำไปใช้เป็นวิธีสอนจริงในห้องเรียนโดยธรรมชาติของวิธีสอนนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ คือ
ปรัชญาการสอนและบริบทของปรัชญาการสอนผสมผสานกัน (สนั่น มีชันหมาก. 2538 : 263)

วิธีการสอนแต่ละวิธีนั้นเป็นวิธีการที่จะสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา
คุณภาพชีวิตในสภาพปัญหาและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนเป็นหลักและขยายวงกว้างของวิธีสอน
ให้ครอบคลุมไปถึงการสอนให้ผู้เรียนเกิดโลกทรรศน์กว้างไกลออกจากตัวผู้เรียนเท่าที่จำเป็นและ
เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและสภาพแวดล้อมคำว่าวิธีสอน นั้นต้องมีลักษณะเด่นชัดดังนี้

- 1) เป็นกระบวนการ มีลำดับขั้นตอนของการสอน
- 2) มีกลวิธีสอนอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของวิธีสอนนั้นๆ
- 3) ลำดับขั้นตอนและกลวิธีมีเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์
- 4) แฝงไว้ด้วยปรัชญาและจิตวิทยาการเรียนการสอนเป็นพื้นฐานประกอบเหตุผล

การสอน

5) วิธีสอนหนึ่งวิธีสอนใดย่อมบ่งบอกไว้ชัดเจนว่าจะใช้สอนอะไร สอนใคร สอนใน
สถานการณ์อย่างไร

6) วิธีการสอนที่ดีย่อมมีลักษณะเป็นสากล กล่าวคือผู้สอนโดยทั่วไปใช้ได้เท่า
เทียมกันมิใช่เป็นวิธีเฉพาะบุคคลใช้เท่านั้น

7) วิธีสอนที่นำมาใช้ ต้องผ่านการทดลองพิสูจน์ประสิทธิภาพมาแล้วว่าเป็นวิธี
สอนที่แท้จริง

2.5.3.7 ประเภทของวิธีสอน

ประเภทการสอนนั้นจะมีหลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับปรัชญา จุดมุ่งหมาย
และโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งประเภทการสอนสามารถแยกออกได้ดังนี้

1. รูปแบบของวิธีสอน

- 1.1 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered)
- 1.2 ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered)
- 1.3 ชีวิตเป็นศูนย์กลาง (Life Centered)
- 1.4 กิจกรรมร่วมเป็นศูนย์กลาง (Co-operative Activity Centered)

2. กลุ่มของวิธีสอน

วิธีสอนต่างๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่กล่าว คือมี
ทั้งกลุ่มวิธีสอนแบบดั้งเดิมกลุ่มวิธีสอนแบบปฏิสังขรณ์หรือที่คิดขึ้นใหม่ภายหลังยุคปฏิรูป
การศึกษาและกลุ่มการสอนที่เป็นลักษณะหลักการวิธีการนำมาใช้เป็นวิธีสอน (สนั่น มีชันหมาก.
2538 : 265)

2.1 กลุ่มวิธีสอนแบบดั้งเดิม (Conventional Group of Methods) เป็นวิธีสอนแบบดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถือว่าเป็นตำรับครูและหลายวิธีสอนก็ยังเป็นวิธีสอนที่ใช้ได้ดี หรือจำเป็นจะต้องใช้อยู่เพราะเป็นวิธีที่มีสัจจะหลักการอยู่แล้วเช่นวิธีสอนโดยใช้ตำรา (Textbook Centered Method) วิธีสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) วิธีสอนแบบการอ่าน (Reading Method) วิธีสอนแบบสังเกตการณ์ (Observation Method) วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) วิธีสอนแบบอธิบาย (Expository Method) เป็นต้น

2.2 กลุ่มวิธีสอนแบบปฏิสัมพันธ์ (Positive Group of Methods) เป็นวิธีสอนที่ปฏิรูปแนวคิดของวิธีสอนแบบดั้งเดิมซึ่งใช้ความคิดเชิงวิทยาศาสตร์เป็นแกนนำบางวิธีก็พัฒนามาจากวิธีสอนแบบดั้งเดิม บางวิธีก็เกิดขึ้นใหม่เช่น วิธีสอนแบบแก้ปัญหา (Solving Problem method) วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method) วิธีสอนแบบสาธิต (Demonstration Method) วิธีสอนแบบทดลอง (Laboratory Method) และวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (CLE : Concentrated Language Encounter) เป็นต้น

2.3 กลุ่มวิธีสอนแบบหลักการ (Teaching Principle of Method) เป็นรูปแบบกระบวนการวิธีการ (Procedure) มากกว่าจะเป็นหลักการเหล่านี้ไปปรุงแต่งเป็นวิธีสอนซึ่งมีหลักการสำคัญๆ ในระบบการเรียนการสอนที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนจึงได้นำหลักการเหล่านั้นมาจัดเป็นวิธีสอนเช่น สอนให้คิดตามแบบวิธีการวิทยาศาสตร์ (Scientific Thinking) สอนโดยจัดกิจกรรมกลุ่ม (Committee Work) สอนโดยจัดศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) สอนแบบบูรณาการ (Method of Integration) สอนโดยใช้โสตทัศนอุปกรณ์ (Audio – visual Providing) สอนโดยจัดทัศนศึกษา (Field Trip) และสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นต้น

2.5.3.8 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพดังนั้นจึงควรคำนึงถึงหลักการในการจัดกิจกรรมต่อไปนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 73-76)

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักสูตรฉบับปัจจุบันมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยสามารถคิดค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองเป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรักการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการคิดวิธีการทำวิธีการแก้ปัญหาและสอนอย่างมีลำดับขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรมุ่งหวัง ผู้สอนจึงต้องศึกษาหลักสูตรแล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน กล่าวคือผู้สอนต้องพิจารณา

ว่าจุดประสงค์การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใดผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ

3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน

4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชามีหลายประเภท แต่ละประเภทต้องอาศัยเทคนิควิธีการสอนหรือการจัดกิจกรรมที่แตกต่างกัน

5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสน และสามารถโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ การจัดลำดับขั้นตอนควรเริ่มจากง่ายไปยาก รูปธรรมไปนามธรรม ไกลตัวไปใกล้ตัวและส่วนรวมไปส่วนย่อยจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม สื่อการสอน สามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

6.1 สื่อบุคคลและของจริง หมายถึง ผู้สอน ผู้ช่วยสอน วิทยากรพิเศษ หรือของจริงต่างๆ เพื่อช่วยในการประกอบการสอน เป็นต้น

6.2 วัสดุและอุปกรณ์เครื่องฉาย เช่น ภาพยนตร์ แผ่นโปร่งใส สไลด์ फिल्म สตรีป ฯลฯ

6.3 วัสดุและอุปกรณ์เครื่องเสียง เช่น วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ

6.4 สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร รูปภาพ ฯลฯ

6.5 วัสดุที่ใช้แสดง เช่น แผนที่ ลูกโลก ของจำลองต่าง ๆ ฯลฯ

6.6 การใช้สื่อการสอนต้องคำนึงถึงข้อต่อไปนี้

- 1) ความเหมาะสมกับระดับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
- 2) การใช้สื่อเพื่อสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 3) ความเหมาะสมของชนิดของสื่อกับกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4) สื่อนั้นสามารถหาได้ในแหล่งวิชาการหรือในห้องเรียนนั้น
- 5) ความสะดวกในการใช้

7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวกส่วนตัวความรู้เป็นผลพลอยได้จากการกระทำกิจกรรม ทั้งนี้ เพราะระหว่างทำกิจกรรมผู้เรียนจะได้รับผล คือเกิดการพัฒนาตนเองทางการคิดการปฏิบัติการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันการวางแผนโครงการและเทคนิควิธีการต่างๆ

8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิดความสามารถของผู้เรียนฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่างแท้จริง

9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงในการสอนแต่ละเนื้อหาวิชาและแต่ละครั้งผู้สอนไม่ควรใช้วิธีเดียวกันตลอดควรคิดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ เลือกใช้เทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา

10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข สบายใจ ไม่ตึงเครียด อันส่งผลให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน

11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง เพื่อค้นหาข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขใช้ในครั้งต่อไป

สรุป การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นครูจะต้องเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ ทักษะการสอน มีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้าในขณะที่สอนก็ใช้จิตวิทยาเพื่อจัดสภาพที่เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้ต้องจัดหาสื่อการสอนมาช่วยกำหนดความรู้ ทำการประเมินผลและติดตามความก้าวหน้าอย่างมีระบบ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2543 ; 34) ดังนั้นผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญาความสามารถของผู้เรียนและเนื้อหาของบทเรียนนั้นโดยต้องจัดอย่างมีจุดหมาย

2.5.4 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรเป็นสิ่งที่กำหนดเนื้อหาและการเรียนรู้ที่จะต้องจัดให้แก่ผู้เรียนในแต่ละปีหรือแต่ละภาคเรียนที่นำมาใช้ โครงสร้างกำหนดเวลาการเรียนการสอนไว้อย่างไร การจัดเนื้อหาจะต้องเหมาะสมกับเวลาที่ได้รับ (ธำรง บัวศรี. 2542: 207-209) ในการจัดทำหลักสูตรนั้นยังให้ความหมายของโครงสร้างหลักสูตรว่า หมายถึง แผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชา ต้องเรียนในแต่ละภาคเรียน และในแต่ละปีการศึกษา ตั้งแต่ภาคแรกจนถึงภาคเรียนสุดท้ายและเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน (Doll. 1996 : 359) ระบบการจัดโครงสร้าง ที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้ มีอยู่ 2 ระบบคือ (ธำรง บัวศรี. 2542 : 210)

1. ระบบรายปี เป็นระบบที่ใช้กันมาตั้งแต่ดั้งเดิมกำหนดทุกภาคเรียนโดยจัดเนื้อหาแบ่งออกเป็นภาค ๆ ตามลำดับก่อนหลังและประสบการณ์เรียนรู้ให้เพิ่มพูนสัมพันธ์กัน จำนวนชั่วโมงที่กำหนดเพื่อการเรียนการสอนในแต่ละสัปดาห์มักถือเอาความสำคัญของวิชาและปริมาณของเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนด

2. ระบบหน่วยกิต เริ่มนำมาใช้เป็นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาโดย มูลนิธิคาร์เนกี เป็นระบบที่พยายามจะสร้างความมั่นใจคุณภาพของการศึกษาโดยกำหนดชั่วโมง ที่เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนขึ้นเป็นหน่วย เรียกว่า หน่วยกิต (Carnegie unit of instruction) คำว่า 1 หน่วยกิต อธิบายได้ดังนี้

2.1 การบรรยาย 1 หน่วยกิต ในหนึ่งสัปดาห์จะต้องมีการสอน 1 ชั่วโมงและมีการศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอีก 2 ชั่วโมง ตลอดระยะเวลา 18 สัปดาห์หรือ 1 ภาคการศึกษา

2.2 การปฏิบัติในห้องทดลอง 1 หน่วยกิต ในหนึ่งสัปดาห์ จะต้องมีการปฏิบัติในห้องทดลอง 2 -3 ชั่วโมง และมีการศึกษาด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอีก 1 ชั่วโมงตลอดระยะเวลา 18 สัปดาห์หรือ 1 ภาคการศึกษา

2.3 การปฏิบัติงานภาคสนามหรือฝึกงาน 1 หน่วยกิต เท่ากับใน หนึ่งสัปดาห์จะต้องมีการปฏิบัติงานภาคสนามหรือฝึกงาน 3-6 ชั่วโมง มีการศึกษาด้วยตนเองนอก ชั้นเรียนอีก 1 ชั่วโมง ตลอดเวลา 18 สัปดาห์หรือ 1 ภาคการศึกษา

ความหมายของหน่วยกิต เป็นการกำหนดโดยถือว่าในหนึ่งปีการศึกษามี 2 ภาคเรียน และยังกำหนดต่อไปด้วยว่าในภาคเรียนหนึ่งๆผู้เรียนควรจะเรียน 15 หน่วยกิตและปีการศึกษา หนึ่ง รวม 30 หน่วยกิต ดังนั้นถ้าจะเรียนให้สำเร็จปริญญาตรีซึ่งส่วนใหญ่กำหนดไว้ 4 ปีการศึกษา ก็จะต้องเรียน 120 หน่วยกิต และการจัดโครงสร้างของหลักสูตร ที่ใช้ระบบหน่วยกิต หรือหน่วย การเรียน มีวิธีการที่ซับซ้อนกว่าระบบรายปี ขั้นตอนที่จะต้องทำมีดังนี้ (ธารง บัวศรี. 2542 ; 210)

1. กำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร
2. กำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของคุณค่าหรือความสำคัญของแต่ละวิชา
3. คำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบหลักสูตร
4. จัดโครงสร้างโดยแจกแจงจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนที่จะต้องเรียนในแต่ละภาคเรียน

2.5.4.1 รูปแบบโครงสร้างหลักสูตร

รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตรทั้ง 2 อย่างนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกวิชาและเนื้อหา เรื่องของรูปแบบที่เกี่ยวกับแนวความคิดในการออกแบบ (Design) และจะเป็นภาพของรายละเอียดของเนื้อหาเรียงลำดับติดต่อกันไป

แนวความคิดในการออกแบบหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้มีหลายรูปแบบ แต่ละแบบมีเอกลักษณ์ของตน เช่น หลักสูตรของรายวิชา หลักสูตรแกน หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถและหลักสูตรบูรณาการเป็นต้น แนวคิดที่นักการศึกษาได้เสนอไว้มีอยู่ดังต่อไปนี้ (Saylor ; & Alexander. 1974)

1. แนวความคิดที่ยึดวิชาหรือสาขาเป็นหลัก (Designs Focused on Disciplines and Subjects) แนวความคิดนี้มีความเห็นว่า สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนคือความรู้ที่มีอยู่ในวิชาต่าง ๆ ดังนั้นรูปแบบของหลักสูตรจะต้องสะท้อนให้เห็นเนื้อหาวิชาที่เป็นระเบียบในกรอบของแต่ละวิชา โดยเรียนลำดับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิธีการตามแนวความคิดนี้ทำให้เกิดหลักสูตรแบบที่เราเรียกว่า หลักสูตรรายวิชา (The Subject Curriculum)

2. แนวความคิดที่ยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Designs Focused on Social Activities and Problems) จุดสำคัญที่แนวความคิดนี้เน้น คือ หน้าที่ของบุคคลในสังคมปัญหาของสังคม และการเสริมสร้างสังคม หลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรแกน (The Core Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียน เพราะถือว่าปัญหาสังคมเป็นปัญหาส่วนรวมของทุกคน

3. แนวความคิดที่ยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Individual Needs and Interests)ตามแนวความคิดนี้เป็นการยึดตัวผู้เรียน เป็นจุดศูนย์กลาง เป็นเรื่องที่ผู้สอนและผู้เรียนจะตกลงกัน หลักสูตรนี้มีชื่อว่า หลักสูตรประสบการณ์ (The Experience Curriculum) หลักสูตรที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (The Child –Centered Curriculum)

4. แนวความคิดที่ยึดความสามารถเฉพาะของผู้เรียนเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies) ตามแนวความคิดนี้จะมีการกำหนดเกณฑ์ความสามารถที่ผู้เรียนพึงกระทำขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นทักษะในด้านต่าง ๆ โดยแบ่งตามกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชาตามแต่สะดวกเรียกว่า หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency – Based Curriculum)

5. แนวความคิดที่ยึดทักษะในกระบวนการเรียนรู้เป็นหลัก (Designs Focused on Process Skills) ตามแนวความคิดนี้มุ่งในเรื่องของวิธีการมากกว่าเนื้อหาวิชาโดยถือว่าความรู้เป็นเพียงพาหนะที่นำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนการสอน ไม่ใช่จุดมุ่งหมายปลายทางหลักสูตรที่เกิดจากแนวความคิดแบบนี้ เรียกว่า หลักสูตรที่มุ่งกระบวนการ (The Process Approach Curriculum)

6. แนวความคิดที่ยึดหลักการผสมผสานทั้งในด้านกระบวนการและความรู้ (Designs Focused on Integration of Knowledge and Process) แนวความคิดนี้ต้องการเห็นภาพรวมของเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนเรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum)

2.5.4.2 รูปแบบหลักสูตร

การกำหนดรูปแบบของหลักสูตรนักวิชาการทางด้านหลักสูตร กำหนดรูปแบบหลักสูตรออกเป็นลักษณะต่างๆและแนวความคิดในการแบ่งรูปแบบหลักสูตรที่สำคัญเพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนหรือความแตกต่างกัน และได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้ (Smith, Stanley ; & Shores, 1950 : 376-531)

1. หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum)
2. หลักสูตรกิจกรรม (Activity Curriculum)
3. หลักสูตรแกนวิชา (Core Curriculum)

รูปแบบของหลักสูตรในทัศนะของทาบ (Taba) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรออกเป็น 5 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้ (Taba, 1962 : 382 - 412)

1. หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum)
2. หลักสูตรรวมวิชา (Broad-Field Curriculum)
3. หลักสูตรเน้นกระบวนการทางสังคม และภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวัน (Curriculum Based on Social Processes and Life Function)
4. หลักสูตรกิจกรรมหรือหลักสูตรประสบการณ์ (Activity or Experience Curriculum)

5. หลักสูตรแกนวิชา (Core Curriculum)

รูปแบบของหลักสูตรในทัศนะของเซเลอร์, อเล็กซานเดอร์และลีวิส (Saylor, Alexander ; & Lewis) ได้แบ่งลักษณะของรูปแบบการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็น 5 แบบด้วยกัน คือ (Saylor, Alexander ; & Lewis, 1981 : 204-249)

1. รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาหรือสาขาวิชา (Designs Focused on Subject Matter/Disciplines)
2. รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นสมรรถภาพเฉพาะอย่างหรือเน้นเทคโนโลยี (Designs Focused on Specific Competencies / Technology)
3. รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของมนุษย์หรือเน้นกระบวนการ (Designs Focused on Human Traits / Processes)
4. รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นภาระหน้าที่หรือกิจกรรมในสังคม (Designs Focused on Social Functions / Activities)
5. รูปแบบการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นความต้องการจำเป็นและความสนใจหรือเน้นกิจกรรมของผู้เรียน (Designs Focused on Individual Needs and Interests / Activities)

นอกจากนี้ เบอร์กิส (Bergquist :1981) ได้แบ่งรูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษาไว้ 8 รูปแบบดังนี้

1. หลักสูตรเน้นการถ่ายทอดเจตนารมณ์ (Heritage Based) เป็นหลักสูตร ที่เน้นให้นักศึกษาเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของตนเองพร้อมทั้งให้ความรู้ และทักษะที่จะอยู่เผชิญกับปัญหาในโลกปัจจุบันและอนาคต
2. หลักสูตรเน้นประเด็นปัญหา (thematic Based) ในสังคมปัจจุบันที่มีปัญหาหลายประการซึ่งจะต้องใช้ศาสตร์หลายๆ ด้านช่วยแก้ปัญหาหลักสูตรนี้จะช่วยให้นักศึกษาศึกษาแหล่งข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ปัญหา
3. หลักสูตรเน้นสมรรถภาพ (Competency Based) สมรรถภาพหลายประการได้กำหนดไว้ให้นักศึกษาทราบและนักศึกษาจะต้องพยายามที่จะแสดงให้ผู้สอนเห็นว่าตนเองมีสมรรถภาพเหล่านั้นแล้วนักศึกษาจึงจะผ่านหลักสูตรนี้ได้
4. หลักสูตรเน้นวิชาชีพ (Career Based) หลักสูตรรูปแบบนี้กำหนดขึ้นเพื่อเตรียมนักศึกษาไปสู่วิชาชีพนั้นๆ โดยเฉพาะ
5. หลักสูตรเน้นประสบการณ์ (Experienced Based) หลักสูตรนี้เน้นประสบการณ์การเรียนการสอนภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้กำหนดไว้ชัดเจน โดยจัดประสบการณ์ให้นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับทฤษฎีซึ่งสอนภายในชั้นเรียน
6. หลักสูตรเน้นนักศึกษา (Student Based) หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ตลอดจนการตั้งเกณฑ์และแนวทางในการประเมินผลตนเองโดยทั่วไปจะใช้เป็นสัญญาการเรียน (Learning Contract) ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน
7. หลักสูตรเน้นค่านิยม (Value Based) หลักสูตรนี้เน้นให้นักศึกษารับทราบแหล่งข้อมูลและประสบการณ์ที่จะศึกษาหรือขยายขอบเขตของค่านิยมที่ตนเองมีอยู่หรือรวมทั้งการรับค่านิยมใหม่ ซึ่งค่านิยมเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับสังคม การเมือง ศาสนา ชีวิตและแผนการทำงานของนักศึกษาในอนาคต
8. หลักสูตรเน้นอนาคต (Future Based) สภาพการณ์ต่างๆถูกกำหนดขึ้นโดยมีข้อตกลงว่า เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาหาความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติที่เหมาะสมในการสร้างอนาคตที่ปรารถนา หรืออนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ในสังคม

หลักสูตรทั้ง 8 รูปแบบที่กล่าวมาแล้ว จัดเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆที่ในแต่ละประเภทมีลักษณะตรงกันข้ามกันคือ หลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรเน้นเฉพาะ และหลักสูตรกำหนดตายตัวกับหลักสูตรที่ให้นักศึกษาได้เลือกเรียนได้จากรูปแบบหลักสูตรทั้ง 2 ประเภทนี้ก็จะสามารถกำหนด โครงสร้างตามลักษณะของหลักสูตรและรายวิชาได้ง่ายขึ้นหลักสูตรในแต่ละโปรแกรม อาจ จะมีการผสมผสานกันในรูปแบบทั้งแปดที่กล่าวมาแล้วเพียงแต่จะมีจุดเน้นแบบใดมากกว่ากันขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตของสถาบันนั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างหลักสูตรเป็นสาระสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องมิในหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรนั้นจะมีแนวความคิดที่

ผสม ผสานกันเพื่อให้การจัดหลักสูตรเกิดประสิทธิภาพและผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดทำหลักสูตรและการจัดการศึกษา

2.5.5 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานนั้นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพคือ การจัดการเรียนการสอนซึ่งในการจัดการเรียนการสอนดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2546 : 3 – 4) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนว่าคือ สภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎีหลักการแนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญสำคัญในการเรียนการสอนรวมทั้งวิธีการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือและได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสามารถใช้เป็นแบบแผนการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ รูปแบบการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักของรูปแบบการสอนนั้น ๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอน ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.5.5.1. รูปแบบการสอน (Teaching model)

รูปแบบการสอน (Teaching model) หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนซึ่งจอยซ์และเวลส์ (Joyce ; & Weil. 1996 : 63 – 292) ได้แบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

- 1) รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการทางสังคม (The Social Family) เป็นรูปแบบการสอนที่อาศัยกระบวนการกลุ่มหรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้เช่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือร่วมกับผู้อื่นในการค้นคว้าหาความรู้รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมมือ (Cooperative) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

2) รูปแบบการสอนด้วยข่าวสารข้อมูล (The Information processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จาก การบรรยายของผู้สอนจากการอ่านเอกสาร ตำรา เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆ มาประมวล เพื่อให้เกิดองค์ความรู้หรือฝึกการคิดของตนเอง รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่การฝึกคิดแบบ นิรนัย (Thinking inductively) การคิดแบบสืบสวนสอบสวนจากข้อมูล (Inquiry thinking) เป็นต้น

3) รูปแบบการสอนตามลักษณะเฉพาะของบุคคล (The Personal family) เป็นรูปแบบการสอนที่คำนึงถึงลักษณะหรือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้านความสามารถ ความรู้สึก รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นด้าน ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น

4) รูปแบบการสอนตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม (The Behavioral system family) รูปแบบการสอนแบบนี้เป็นการวางเงื่อนไขเพื่อให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้า ที่เป็นเงื่อนไขในการเรียนรู้นั้น ๆ รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

2.5.5.2. รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style)

รูปแบบการเรียนรู้ (Learning style) คือวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่มี ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบหรือวิธีการที่เป็น ลักษณะเฉพาะของแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นในด้านการรับรู้ การคิดการแก้ปัญหาการเรียนรู้ และการ มีสัมพันธภาพต่อบุคคลในสภาพของการจัดการเรียนการสอน (Riding ; & Rayner. 1999 : 48 – 52 ; Cotton. 1995 : 125 – 126 ; Dembo. 1994: 403 ; & Mayer. 1987 : 497) การศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้ว่านักจิตวิทยาและนักการศึกษาจึงได้ให้ ความสำคัญกับรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ การเรียนรู้ของผู้แต่ละคน มีผู้กล่าวไว้ดังเช่น

ไรซ์แมน และกราชา (Riding ; & Rayner . 1999 : 69 – 71 ; citing Reichman and Frasha. 1975 : 86 – 87) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 6 แบบ คือ

1. การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) ลักษณะของผู้เรียนแบบนี้จะไม่สนใจ การเรียนรู้ ไม่ต้องการเรียน และคิดว่าการเรียนเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participant) ลักษณะของรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนต้องการที่จะเรียนรู้ชอบเรียนมีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียนและ มีส่วนร่วมกับคนอื่นที่จะทำตามข้อตกลงร่วมกัน การเรียนแบบนี้มีความรู้สึกที่ตนเองควรมีส่วน ร่วมในกิจกรรมในการเรียนรู้ หรือกิจกรรมในชั้นเรียนให้มากที่สุด

3. การเรียนรู้แบบแข่งขัน(competitive) ลักษณะของรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนต้องแข่งขันการเรียนรู้กับคนอื่น ๆ ในชั้นเรียนเพื่อให้ตนเองได้รับรางวัลจากการเรียน เช่น คะแนน คำชมเชยหรือความสนใจจากผู้สอนมีความรู้สึกว่าการเรียนนั้นต้องชนะผู้อื่นอยู่เสมอ

4. การเรียนรู้แบบพึ่งพา (Dependent) ลักษณะของรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนต้องการได้รับคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะจากผู้อื่นต้องอาศัยแรงจูงใจจากภายนอกขาดความกระตือรือร้นมีความอยากเรียนรู้น้อย และจะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่ถูกบังคับหรือกำหนดให้เรียน ผู้เรียนแบบนี้มักไม่มีความคิดริเริ่มหรือความคิดเป็นของตนเอง

5. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative) ลักษณะรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะมีความรู้สึกว่าการเรียนรู้อาจจะดีที่สุดในเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้และความสามารถกับผู้อื่นผู้เรียนแบบนี้จะร่วมมือกับผู้สอนและกลุ่มเพื่อนเพื่อที่จะทำงานร่วมกัน

6. การเรียนรู้แบบอิสระ (Independent) ลักษณะของรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนชอบที่จะเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองมีความตั้งใจศึกษาเพื่อให้เรียนรู้มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองชอบความเป็นอิสระ ไม่ชอบการบังคับเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543 : 25 – 29) แบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาออกเป็น 9 แบบดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (Subjective Curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม โดยเน้นเนื้อหาสาระของแต่ละวิชาที่แยกจากกัน ลักษณะหลักสูตรรายวิชาจะมีลักษณะดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระแต่ละวิชาจะแยกจากกันเช่น วิชาเลขคณิต ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา จะสอนแยกออกจากกันเป็นรายวิชา

1.2 แต่ละวิชาจะมีลำดับของเนื้อหาสาระ มีขอบเขตของความรู้ที่เรียน ลำดับความยากง่ายและไม่เกี่ยวข้องกันเป็นรายวิชา

1.3 วิชาแต่ละวิชาไม่ได้โยงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

1.4 การเลือกเนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาโดยยึดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเรื่องที่สอนนั้น โดยมีแนวคิดผู้เรียนสามารถนำไปใช้เมื่อต้องการ

2. หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum) หลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาอื่นที่มีความสัมพันธ์กันมารวมเข้าด้วยกันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของ 2 วิชา โดยไม่ทำลายขอบเขตวิชาเดิม

3. หลักสูตรผสมผสาน (Fused Curriculum) เป็นการจัดหลักสูตรที่มุ่งเน้นรายวิชาโดยสร้างวิชาจากเนื้อหาที่เคยแยกสอนให้เป็นวิชาเดียวกันแต่ยังคงรักษาเนื้อหาพื้นฐานของแต่ละวิชาไว้

4. หลักสูตรหมวดวิชา (Board Field Curriculum) เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีลักษณะหลายหลักสูตรได้แก่หลักสูตรสหสัมพันธ์และหลักสูตรแบบผสมผสานจัดเป็นวิชาทั่วไปที่กว้างขวางขึ้นโดยเน้นถึงการรักษาคุณค่าของความรู้ที่มีเหตุผลมีระบบ

5. หลักสูตรวิชาแกน (Core Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนของวิชาอื่นๆ โดยเน้นเนื้อหาต้นสังกัดและหน้าที่พลเมืองเพื่อการแก้ปัญหา

6. หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เกิดทักษะกระบวนการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้มีความสามารถในการดำเนินการดังนี้

6.1 มีความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

6.2 ใช้กระบวนการให้เป็นสื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

6.3 ให้รู้ธรรมชาติของกระบวนการ

7. หลักสูตรที่เน้นสมรรถฐาน (Competency or Performance Base Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างจุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน และความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียน

8. หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาสังคม (Social Activities and Problem Curriculum) หลักสูตรนี้จะแตกต่างไปตามแนวคิดของแต่ละกลุ่ม การสร้างหลักสูตรยี่ดราฐานของหน้าที่ทางสังคมแนวความคิดหลักสูตรเป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาหรือเรื่องต่างๆ ของชีวิตในสังคมชุมชน

9. หลักสูตรที่เน้นความต้องการและความสนใจของแต่ละบุคคล (Individual Needs and Interest Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

2.5.5.3 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ 2 รูปแบบได้แก่ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 76-78)

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรมครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแยกย่อยออกได้ 2 ประเภท คือ

2.1 กิจกรรมที่ยึดกลุ่มนักเรียนเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มให้ปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้รู้จักหน้าที่ บทบาทในการทำงานกลุ่ม ฝึกการวางแผนงาน

1) กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนในชั้นทั้งหมดมีส่วนร่วมโดยมีครูเป็นผู้แนะนำมอบหมายงานจำนวนนักเรียนในกลุ่มใหญ่อาจมีประมาณ 15 – 20 คน

2) กิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ครูต้องการให้นักเรียนทุกคนได้ปฏิบัติโดยทั่วกันเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้รับฝึกหัดทักษะ ได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงขนาดของกลุ่มอาจแบ่งเป็น 4 – 6 คน

2.2 กิจกรรมที่ยึดนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลมุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคนนักเรียนจะได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

ทิสนา แคมมณี (2546 : 6 – 7) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนการสอนเป็น 5 แบบด้วยกันคือ

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ เนื้อหาสาระอาจอยู่ในรูปของข้อมูลข้อเท็จจริงหรือความคิดรวบยอด มีรูปแบบดังนี้

- 1.1 รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์
- 1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย
- 1.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอมนทัศน์กว้างล่วงหน้า
- 1.4 รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ
- 1.5 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิก

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกรัก เคารพ คำนึง คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์มีรูปแบบดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom)

- 2.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักจูง
- 2.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
- 2.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยวิธีการทำความเข้าใจในคำนิยาม

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho – motor Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกรัก เคารพ คำนึง คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ มีรูปแบบดังนี้

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของบลูม (Bloom)

- 3.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการชักจูง

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

3.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยวิธีการทำความเข้าใจในคำนิยาม

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญาเช่น กระบวนการสืบสวนแสวงหาความรู้หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ อาทิการคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย

4.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสวนและแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่ม

4.2 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย

4.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์

4.4 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตาม แนวคิดของทอร์แรนซ์

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆของผู้เรียนไปพร้อมๆ กันโดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้าน เนื้อหาสาระและวิธีการรูปแบบการเรียนการสอน มีดังนี้

5.1 รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง

5.3 รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

5.4 รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ

ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการเรียนการสอน อาจจะมีหลายรูปแบบด้วยกันเช่น การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเลือกรูปแบบการเรียนการสอนนั้นจะขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละสถาบันการศึกษา

3. การจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของสถาบัน จุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหลักสูตรเนื้อหาหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของสถาบันที่จัดหลักสูตร แพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย 3 สถาบันคือ

3.1 มหาวิทยาลัยมหิดล

3.2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.3 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

3.1 มหาวิทยาลัยมหิดล

จากการศึกษาข้อมูลการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาที่ประกอบด้วยข้อมูล จุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหิดล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลดังนี้ (มหาวิทยาลัยมหิดล. <http://www.si.mahidol.ac.th/index.asp>.)

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยแล้วจะเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีอายุยาวนานมากกว่า 100 ปีมีวิวัฒนาการมาหลายยุคหลายสมัยกว่าจะมาเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลนั้นเริ่มที่ศิริราชพยาบาล โรงเรียนแพทยากร โรงเรียนราชแพทยาลัย โดยเป็นคณะหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วจึงสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2512 จึงได้รับพระราชทานนามใหม่ว่า มหาวิทยาลัยมหิดล

...พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าห้องยาเธอ กรมหมื่นชัยนาทนเรนทร เป็นผู้บัญชาการราชแพทยาลัย เลิกการสอน วิชาแพทย์ไทยในหลักสูตรแพทย์ประกาศนียบัตร เปิดสอน ประกาศนียบัตร แพทย์ปรุงยา (เภสัชศาสตร์) หลักสูตร 3 ปี ...พ.ศ. 2459 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนา "โรงเรียนข้าราชการพลเรือน ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็น "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" พ.ศ. 2460 ได้รวมโรงเรียนราชแพทยาลัย เป็น "คณะแพทยศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะแพทยศาสตร์ และศิริราชพยาบาล" พ.ศ. 2461 ได้ขยายหลักสูตรแพทย์ประกาศนียบัตร เป็น 6 ปี โดย 4 ปีแรกเรียนวิชาเตรียมแพทย์และปรีคลินิกที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และ 2 ปีหลังเรียนวิชาคลินิก ที่ศิริราช พ.ศ. 2462 ศาสตราจารย์ เอ.จี. เอลลิส เข้ามาเป็นอาจารย์สอนพยาธิวิทยาเป็นครั้งแรก และ พ.ศ. 2464 เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ รับพระบรมราชโองการฯ จดหมายถึงมูลนิธิ ร็อกกีเฟลเลอร์ ขอให้เข้ามาช่วยปรับปรุงการศึกษาแพทย์ มูลนิธิฯ ส่ง นายแพทย์ ริชาร์ด เอ็ม เพียร์ส ประธานกรรมการฝ่ายแพทยศาสตร์ศึกษาเข้ามาดูกิจการของการศึกษาแพทย์ในประเทศไทย ในการเจรจากับกระทรวงธรรมการ ได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ามหิดลอุดุลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ ทรงรับภาระเป็นผู้แทนฝ่ายไทยในที่สุดได้ตกลงกันในหลักการ ดังนี้

1. ขยายหลักสูตรแพทย์เป็นระดับปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต
2. ย้ายปรีคลินิกกลับมา ศิริราช
3. มูลนิธิฯ ส่งศาสตราจารย์เข้ามาช่วยวางหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน
4. ให้ทุนแก่อาจารย์ไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศ
5. จัดสร้างอาคารโรงพยาบาลศิริราชโดยออกเงินฝ่ายละครึ่ง สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนสง

ขลานครินทร์ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ให้สร้างตึก 2 หลัง พระราชทานทุนให้แพทย์ไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศอีกจำนวนมาก และในบางระยะยังทรงเป็นพระอาจารย์สอนนิสิตแพทย์ด้วย พ.ศ. 2471 แพทย์ปริญญารุ่นแรกสำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2472 สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ามหาดลอลดลยเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ สิ้นพระชนม์ โปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนพระราชอิสริยยศดี เป็นสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ในพระราชพิธีพระราชทานเพลิง นิสิตแพทย์ได้รับเกียรติฯ ให้อัญเชิญเครื่องประกอบพระราชอิสริยยศในรัชชบวนด้วย

... พ.ศ. 2502 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์เชียงใหม่ ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เพื่อจัดตั้งคณะแพทยศาสตร์ขึ้นใหม่อีกคณะหนึ่งที่จังหวัดเชียงใหม่ มีหน้าที่จัดการศึกษาฝ่ายแพทยศาสตร์ และฝ่ายวิชาพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย (จากราชกิจจานุเบกษา วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2502 เล่มที่ 6 ตอนที่ 102)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดลมีหน่วยงานในสังกัดประกอบด้วย สำนักอธิการบดี, คณะ 14 คณะ, สถาบัน 8 สถาบัน, สำนัก 4 สำนัก, ศูนย์ 3 ศูนย์ และวิทยาลัย 6 วิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีสถาบันสมทบอีก 20 แห่ง หน่วยงานต่างๆ ที่สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีที่ตั้งอยู่ดังนี้

1. เลขที่ 2 ถ.พรานนก เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 72 ไร่
2. ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 198 ไร่
3. พื้นที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีเนื้อที่ 1,239 ไร่

1 งาน 61 ตารางวา

3.1.1.1 ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

1) ปณิธาน

มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ มุ่งความรู้ คู่คุณธรรม

2) วิสัยทัศน์

มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำ มีมาตรฐานสากล เน้นการวิจัย การศึกษาบริการวิชาการ และเป็นศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อคุณภาพแห่งชีวิตและสังคม

3) พันธกิจ

3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลงานวิจัยในระดับสากล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ และการประยุกต์

3.2 จัดการศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพในระดับสากล

3.3 พัฒนาและให้บริการวิชาการที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

3.4 ชี้นำสังคมไทย ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและสร้างสังคมเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.5 ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม คุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3.6 บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ รวมทั้งใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนางานวิชาการ การบริการสังคม และระบบบริหาร

3.7 ทำหน้าที่เป็นศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ และเครือข่ายการประยุกต์ผลงานวิจัย เพื่อการพัฒนาคนและสังคม

3.1.2 ปรัชญาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นมหาวิทยาลัย ที่จัดการศึกษาหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์บัณฑิต โดยมีปรัชญาของหลักสูตรคือเสริมสร้างความรู้ความสามารถและเจตคติอันดีงามที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบวิชาชีพและเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมเพื่อสร้างบัณฑิตแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพและคุณธรรมของประเทศ

3.1.3 จุดมุ่งหมายหลักสูตร

มหาวิทยาลัยมหิดล จัดหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์บัณฑิตขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการการศึกษาคือคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแพทยแผนไทยประยุกต์บัณฑิตเพื่อสร้างบัณฑิตแพทย์แผนไทยประยุกต์ ที่มีความสามารถ ทักษะ และเจตคติตามเกณฑ์มาตรฐานของกองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุขและเน้นคุณสมบัติดังต่อไปนี้(มหาวิทยาลัยมหิดล. 2546 : 1)

- 1) มีความรู้ความสามารถ และทักษะพื้นฐานเพียงพอและมีเจตคติที่ดีในการศึกษาด้วยตนเอง การติดตามวิทยาการใหม่ๆ การศึกษาต่อเนื่องและการวิจัย
- 2) มีวิจารณญาณ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และครอบคลุมแง่มุมต่างๆแบบองค์รวม
- 3) สามารถผสมผสานและประยุกต์ความรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทยกับวิชาการแขนงต่างๆในการปฏิบัติงานและการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับบุคลากรสาขาวิชาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) มีโลกทัศน์กว้าง ทนสมัยและทันเหตุการณ์

5) มีคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติที่อันดีงามต่อการประกอบวิชาชีพและต่อสังคม

3.1.4 โครงสร้างหลักสูตร

จากการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรของการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหิดลคือหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์บัณฑิต ประกอบด้วย

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 32 หน่วยกิต แบ่งเป็น

1.1 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

จำนวน 19 หน่วยกิต

1.2 กลุ่มวิชาภาษา

จำนวน 8 หน่วยกิต

1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

จำนวน 5 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเฉพาะ 105 หน่วยกิต เป็นกลุ่มวิชาบังคับที่จำเป็นต้องศึกษาในหลักสูตร

3) หมวดวิชาเลือกเสรี 9 หน่วยกิต

3.1.5 รูปแบบการจัดการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหิดลมีรูปแบบการจัดการศึกษาเป็นระบบหน่วยกิตทวิภาค เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน และมีหลัก การคิดหน่วยกิตเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีทบวงมหาวิทยาลัย โดยภาค ทฤษฎี การบรรยาย อภิปรายหรือการศึกษาเทียบเท่า คิด 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคการ ศึกษาปกติใช้เวลาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมงต่อหนึ่งภาคการศึกษา ภาคปฏิบัติ การทดลอง การฝึก หรือการศึกษาเทียบเท่า คิด 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคการศึกษาปกติใช้เวลาไม่น้อยกว่า 30 - 45 ชั่วโมงต่อหนึ่งภาคการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหิดล. 2546 : 1-2)

3.2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากการศึกษาข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาที่ประกอบด้วยข้อมูล พื้นฐานของสถาบัน จุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหา หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยมหาสารคามผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลดังนี้ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. [http // www.2.msu.ac.th/history.php](http://www.2.msu.ac.th/history.php).)

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ วันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2511 โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อที่จะขยาย การศึกษาชั้นสูงไปสู่ภูมิภาค ต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม เมื่อ ปีพุทธศักราช 2517 และได้แยกตัวเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ ภายใต้ชื่อ "มหาวิทยาลัยมหาสารคาม" เมื่อวันที่ 9 ธันวาคมพ.ศ. 2537 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยซึ่งได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 111 ตอนที่ 54 ก นับเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งที่ 22 ของประเทศไทยและ มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีศูนย์กลางการบริหารงานตั้งอยู่ที่ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ประมาณ 1,300 ไร่ ที่ตั้งเดิมซึ่งตั้งอยู่ที่ 269 ถนนนครสวรรค์ ตำบลตลาด อำเภอมือเมือง จังหวัดมหาสารคาม บนพื้นที่ 197 ไร่

3.2.1.1 วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นสถาบันการศึกษาแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ของชุมชนมีระบบการศึกษาหลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นผู้นำ ด้านการวิจัยและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล

3.2.1.2 พันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- 1) ผลิตและพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดีและคน เก่ง สอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ
- 2) พัฒนาระบบการศึกษาและบริการวิชาการที่หลากหลายและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องส่งเสริมแสวงหาองค์ความรู้จากปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อมประสาน ภูมิปัญญาสากลแบบบูรณาการ พัฒนา งานวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและเสริมสร้าง ชุมชนให้เข้มแข็ง

3.2.1.3 ปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

"พหุ ๗ โท ชีเว" ผู้มีปัญญาพึงเป็นอยู่เพื่อมหาชน

3.2.1.4 ปณิธานของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นสถาบันที่มุ่งมั่นในการส่งเสริม แสวงหาความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิทยาการที่เป็น สากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาสามารถพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรมและคุณธรรม

3.2.2 ปรัชญาหลักสูตร

พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีนโยบาย

พัฒนากำลังคน ด้านสุขภาพ จึงได้จัดทำโครงการใหม่ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 8 ของมหาวิทยาลัยโดยกำหนดแผนงานผลิต และพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพไว้เป็น แผนงานสำคัญเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมหาวิทยาลัยได้ลงนามความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขใน ปี พ.ศ. 2541 ในการจัดทำความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยมีพันธกิจในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 มหาวิทยาลัย ได้มีนโยบายพัฒนา วิทยาการด้านต่างๆ ของการแพทย์แผนไทยให้สามารถเป็น ทางเลือกในการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของประชาชนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรภายในประเทศให้ เกิดประโยชน์ สูงสุดจึงมีการดำเนินการจัดตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการแพทย์แผน ไทยประ ยุคต์ รับผิดชอบโดยคณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ผลิตบุคลากรสาธารณสุข ด้านการ แพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2544 และได้เปิดรับนิสิตรุ่นที่ 1 เข้ารับการศึกษา ในปีการศึกษา 2545 (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2545 : 1-2)

ในการจัดการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์มีปรัชญาของ หลักสูตรว่าหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มุ่งผลิตบุคลากรที่มี วิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ทักษะและเจตคติที่จำเป็นและเหมาะสม สามารถประยุกต์ ใช้วิทยาการทางการแพทย์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาในระบบสาธารณสุขอย่าง สมดุล สอดคล้องกับบริบททางสังคมไทย อีกทั้งเป็นผู้ที่มีความสามารถนำภูมิปัญญาของสังคม มาศึกษาสืบทอดให้เป็นระบบ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2545 : 13)

3.2.3 จุดมุ่งหมายหลักสูตร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยความรับผิดชอบของคณะเภสัชศาสตร์และ วิทยาศาสตร์สุขภาพ จัดหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดย มีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการจัดทำหลักสูตรดังนี้

- 1) เพื่อผลิตบุคลากรสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ที่มี ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรมในระบบบริการสาธารณสุข
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนระบบการแพทย์แผนไทย ที่ต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็นองค์รวม โดยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
- 3) เพื่อให้เกิดการศึกษาวิจัยวิทยาการระบบการแพทย์แผนไทย และสามารถประยุกต์ผลการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสาธารณสุข

3.2.4 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (สาขาการแพทย์แผนไทย ประ ยุคต์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประกอบด้วย การศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาตลอด

หลักสูตรไม่น้อยกว่า 134 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2545 : 9 -13)

- 1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ศึกษาไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
 - 1.1 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 11 หน่วยกิต
 - 1.2 กลุ่มวิชาภาษา จำนวน 9 หน่วยกิต
 - 1.3 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จำนวน 5 หน่วยกิต
 - 1.4 กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 หน่วยกิต
- 2) หมวดวิชาเฉพาะ จำนวน 98 หน่วยกิต เป็นกลุ่มวิชาบังคับที่จำเป็นต้องเรียนในหลักสูตร
- 3) หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

3.2.5 รูปแบบการจัดการศึกษา

รูปแบบการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาสารคามใช้ระบบการศึกษาแบบหน่วยกิตในระบบทวิภาค โดยอนุโลมตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคามว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2540 หรือบางรายวิชาเป็นการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอนแบบโปรแกรมชุดวิชา (Module System) ซึ่งเป็นระบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการองค์ความรู้ ในแต่ละสาขาวิชา(มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2545 : 3)

3.3 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ตั้งอยู่เลขที่ 243 หมู่ 1 ตำบลประชาธิปไตย อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12130 มีเนื้อที่ทั้งหมด 125 ไร่ 1 งาน 28 ตารางวา มีประวัติของวิทยาเขตฯ ดังนี้ คือเริ่มจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2477 รับนักศึกษาที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าเรียนในหลักสูตร 2 ปี ปีการศึกษา 2481 กระทรวงศึกษาธิการได้ รับโอนโรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนรัฐบาลเปิดสอนหลักสูตร ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เกษตร กรรม และตอนปลายเกษตรกรรม ปีการศึกษา 2509 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ ยกฐานะเป็น “วิทยาลัยเกษตรกรรมปทุมธานี” เปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ (ม.ศ.6) แผนกเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2518 มีราชบัญญัติโอนกิจการและอำนาจบริหารบางส่วน ของกรมอาชีวศึกษาไปเป็น วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรมปทุมธานี จึงได้รับการพิจารณาจากทางราชการให้เปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาเขตเกษตรปทุมธานี” สังกัด วิทยาลัยเทคนิคลอยและอาชีวศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2520 เป็นต้นมา ... พ.ศ. 2531 ได้รับ พระมหากรุณาธิคุณ จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามใหม่ แก่วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” ปัจจุบันวิทยาเขตเกษตรปทุมธานี จึงได้รับการเปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล”

มงคลวิทยาเขตปทุมธานี” และได้เปิดสอนสาขาเพิ่มขึ้นดังต่อไปนี้ คือ ปีการศึกษา 2535 เปิดสอนระดับปริญญาตรี สาขา วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพสัตว์ (หลักสูตร 4 ปี) และ ปีการศึกษา 2542 เปิดสอนระดับ ปวส. สาขา วิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์แผนไทย) และหลักสูตร 4 ปี สาขาพืชศาสตร์

3.3.1 ปรัชญาหลักสูตร

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลได้จัดตั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) ขึ้นปี พ.ศ. 2542 โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ 1) เพื่อดำรงไว้และพัฒนาศึกษาด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ให้เป็นระบบแบบแผนที่ชัดเจน เช่นเดียวกับวิชาชีพอื่นๆ 2) นำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการศึกษาทางการแพทย์แผนไทยประยุกต์ 3) ผลิตบุคคลากรออกไปรับใช้สังคมอย่างมีคุณธรรมและพัฒนาวิชาชีพด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ซึ่งในปัจจุบันนี้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กำลังดำเนินการจัดตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เป็นหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2546 : 1)

3.3.2 จุดมุ่งหมายหลักสูตร

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้จัดตั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) ขึ้นปีพ.ศ. 2542 และในปัจจุบันนี้สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกำลังดำเนินการจัดตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตวิชาเอกการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เป็นหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2546 : 1) โดยมีปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ

- 1) เพื่อผลิตบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความชำนาญในสาขาวิชาชีพ มีความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม
- 2) เพื่อให้บัณฑิตสามารถประยุกต์หลัก และวิธีการแพทย์แผนไทยในการบริการสุขภาพ เพื่อส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ ในรูปแบบองค์รวมให้สอดคล้องกับระบบบริการสาธารณสุข
- 3) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการให้บริการการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสุขภาพและในชุมชนได้
- 4) เพื่อให้มีการศึกษาวิจัยทางการแพทย์แผนไทย และสามารถประยุกต์ผลการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

3.3.3 โครงสร้างหลักสูตร

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 134 หน่วยกิต ประกอบด้วยหมวดวิชาดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 2546 : 5 -8)

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 24 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเฉพาะด้าน 81 หน่วยกิต

2.1 กลุ่มวิชาพื้นฐานวิชาชีพ จำนวน 19 หน่วยกิต

2.2 กลุ่มวิชาชีพบังคับ จำนวน 50 หน่วยกิต

2.3 กลุ่มวิชาชีพเลือก จำนวน 9 หน่วยกิต

2.4 การฝึกงาน จำนวน 4 หน่วยกิต

3) หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

3.3.4 รูปแบบการจัดการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนได้ทุกวิชาที่กำหนดและนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินร่วมกัน การแบ่งเวลาเรียน 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ เรียนภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ และสถานศึกษา อาจขอเปิดสอนภาคฤดูร้อนได้อีกตามสมควร การเรียนภาคฤดูร้อน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 16 คาบเรียน ภาคปฏิบัติ เรียน 2-3 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 32- 48 คาบเรียน

จากการศึกษาองค์ประกอบการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา
ของสถาบันการศึกษา 3 แห่งประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 สรุปองค์ประกอบการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

กิจกรรม/ สถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล	มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล
จุดมุ่งหมาย หลักสูตร	สร้างบัณฑิตแพทย์แผนไทย ประยุกต์ ที่มีความสามารถ ทักษะ และเจตคติตาม เกณฑ์มาตรฐานของกอง การประกอบโรคศิลปะ	ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรมพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน ระบบการแพทย์แผนไทยที่ ต่อเนื่อง ยั่งยืน และเป็น องค์รวม	ผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และ ประยุกต์ความรู้เพื่อใช้ใน วิชาชีพ
เนื้อหาหลักสูตร	1. วิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อย กว่า 32 หน่วยกิต 2. วิชาเฉพาะ 105 หน่วย กิต 3. วิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต	1. วิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อย กว่า 30 หน่วยกิต 2. วิชาเฉพาะ 98 หน่วย กิต 3. วิชาเลือกเสรีไม่น้อย กว่า 6 หน่วยกิต	1. วิชาศึกษาทั่วไป 24 หน่วยกิต 2. วิชาเฉพาะด้าน 81 หน่วยกิต 3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต
กิจกรรมการเรียน การสอน	เป็นไปตามมาตรฐาน หลักสูตรระดับปริญญาตรี ทบวงมหาวิทยาลัย โดย ภาคทฤษฎี การบรรยาย อภิปรายหรือการศึกษา เทียบเท่า ตลอดจนการฝึก ปฏิบัติงาน	จัดการเรียนการสอนแบบ โปรแกรมชุดวิชา (Module System) หลักสูตร 4 ปี โดยรูปแบบการจัดการ ศึกษาเป็นตามระบบหน่วย กิต ทวิภาค เป็นไปตาม ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย โดย 1 ปีการศึกษาแบ่ง ออกเป็น 2 ภาคเรียน	เป็นไปหลักสูตร โดยมี การเรียนภาคทฤษฎี การ บรรยาย อภิปรายหรือ การศึกษาเทียบเท่า และ การฝึกภาคปฏิบัติ
โครงสร้าง หลักสูตร	การศึกษาหลักสูตรปริญญา ตรี ศึกษาตลอดหลักสูตรไม่ น้อยกว่า 146 หน่วยกิต	การศึกษาหลักสูตร ปริญญาตรีศึกษาตลอด หลักสูตรไม่น้อยกว่า 134 หน่วยกิต	โครงสร้างหลักสูตร การศึกษาหลักสูตร ปริญญาตรีศึกษาตลอด หลักสูตรไม่น้อยกว่า 134 หน่วยกิต

ตาราง 1 (ต่อ)

กิจกรรม/ สถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล	มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	สถาบันเทคโนโลยี ราชมงคล
	โดยรูปแบบการจัดการ ศึกษาเป็นตามระบบ หน่วยกิตวิทยภาค เป็นไป ตามข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยโดย 1 ปี การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน	หลักสูตรต่อเนื่อง (2 ปี) จัดการเรียนการสอนแบบ โปรแกรมชุดวิชา (Module System) ซึ่ง เป็นระบบการจัดการ เรียนการสอนในลักษณะ บูรณาการองค์ความรู้ ใน แต่ละสาขาวิชา หลักสูตร 4 ปี จัดการศึกษาเป็นตาม ระบบหน่วยกิตวิทยภาค เป็นไปตามข้อบังคับของ มหาวิทยาลัยโดย 1 ปี การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน	1 ปีการศึกษาแบ่ง ออกเป็น 2 ภาคเรียน ปกติ ภาคเรียนละ 18 สัปดาห์ และสถาน ศึกษา อาจขอเปิดสอนภาคฤดู ร้อนได้อีกตามสมควร การเรียนภาคฤดูร้อน 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อย กว่า 16 คาบเรียน ภาคปฏิบัติ เรียน 2-3 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อย กว่า 32-48 คาบเรียน

4. หลักการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

แนวคิด ทฤษฎี และลักษณะของการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นวิธีการนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบโดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการพิจารณาหาข้อสรุปหรือตัดสินใจเรื่องใดนั้น ควรได้มาจากกลุ่มบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดีจะทำให้ผลการพิจารณาถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น เทคนิคเดลฟายเป็นกระบวนการหนึ่งของการเก็บรวบรวมความคิดเห็นจะไม่ทราบว่ามีใครบ้างที่ออกความคิดเห็นจึงเป็นการขจัดอิทธิพลของแต่ละคนที่จะส่งผลต่อความคิดเห็นของคนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายคือการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญทั้งนี้เพราะผลการวิจัยที่ได้จะถูกต้อง หรือน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่มีความรอบรู้ ประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี ดังนั้นการวิจัยในลักษณะนี้จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญและสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง

ของการวิจัยโดยใช้เดลฟายเทคนิคก็คือความเต็มใจที่จะเข้าร่วมในการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญทั้งนี้ เพราะจะต้องพิจารณาข้อมูลหลายรอบส่วนจำนวนผู้เชี่ยวชาญจะใช้กี่คนนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่ม แมคมิลแลน (เกษม บุญอ่อน. 2522 : 27-28 อ้างอิงมาจาก Mcmill. 1971 : unpagged) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะใช้ในการวิจัยและค่าการเปลี่ยนแปลงของความคลาดเคลื่อน ในการประชุมประจำปี California Junior College Association พ.ศ. 2514 พบว่าเมื่อใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไปอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะน้อยมาก แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) สูงจะใช้ผู้เชี่ยวชาญ 10-15 คน ก็พอ

ตาราง 2 จำนวนผู้เชี่ยวชาญและความคลาดเคลื่อนเมื่อใช้เทคนิคเดลฟาย

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.20 – 0.70	0.50
5-9	0.70 – 0.58	0.12
9-13	0.58 – 0.54	0.04
13-17	0.54 – 0.50	0.04
17-21	0.50 – 0.48	0.02
21-25	0.48 – 0.46	0.02
25-29	0.46 – 0.44	0.02

จากตาราง 2 พบว่าเมื่อจำนวนผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไปความคลาดเคลื่อนจะลดลงน้อยมากและจะลดลงอย่างคงที่ประมาณ 0.02 ดังนั้น การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ควรใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป

ลักษณะของการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายมีลักษณะ ดังนี้ (ประยูร ศรีประสาธน์. 2523 : 49-60 ; วันทนี ชูศิลป์. 2525 : 44)

1. การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เป็นการวิจัยที่อาศัยวิธีการระดมความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลผู้เชี่ยวชาญในปัญหานั้น ๆ
2. การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เป็นการวิจัยที่เหมาะสมสำหรับการทำนายหรือพยากรณ์ หรือการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ต่างๆ
3. มีการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการวิจัยอย่างชาญฉลาดและรอบคอบ ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะไม่ทราบว่ามีใครเข้าร่วมบ้างและมีจำนวนเท่าไร ซึ่งจะเป็นการขจัดอิทธิพลของผู้เชี่ยวชาญบางคนที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนอื่นๆ ดังนั้นในการวิจัย

จึงนิยมใช้แบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตอบหรือแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในเรื่องที่วิจัยนั้นเป็นอย่างดีและจะต้องเป็นผู้ที่มีความยินดี และเต็มใจให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นจนกว่าการวิจัยจะสิ้นสุดลง

4. เงื่อนไข หรือกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตอบ หรือแสดงความคิดเห็นอย่างตรงประเด็น จึงนิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพราะสามารถขัดเกลาและตรวจสอบได้ดี ผู้ตอบเข้าใจคำถามตรงกัน มีการย้าหลายรอบ เพื่อให้ได้คำตอบหรือความคิดเห็นที่เที่ยงตรง การสอบถามรอบหลัง ๆ (รอบที่สองเป็นต้นไป) ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะได้เห็นคำตอบของกลุ่มด้วย เพื่อจะได้ทบทวนความคิดเห็นของคนใหม่ด้วยว่า สอดคล้องหรือแตกต่างจากความคิดเห็นของกลุ่มและยังมีอิสระที่จะเปลี่ยนแปลงหรือคงความคิดเห็นเดิมของตนไว้

5. นำเอาวิธีการทางสถิติมาช่วยในการจัดกระทำกับคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ เช่น การหาคำตอบที่เป็นตัวแทนของคำตอบทั้งกลุ่มการลดการกระจายของคำตอบโดยสถิติที่ใช้ คือ มัธยฐาน (Median : Mdn) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Rang : IR)

ลำดับขั้นของการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

การวิจัยโดยใช้เดลฟาย มีลำดับขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2543 : 33-34)

1. กำหนดปัญหาหรือเลือกหัวข้อปัญหาเพื่อกำหนดขอบเขตของงานวิจัยว่าจะทำการศึกษาในลักษณะใด ขอบเขตแค่ไหน
2. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการหาความรู้หรือข้อมูลพื้นฐานทางทฤษฎีเพื่อให้ความรู้แจ่มชัดในปัญหาที่ต้องการศึกษา
3. สร้างกรอบเกณฑ์ของปัญหาเป็นการกำหนดกรอบเกณฑ์ของปัญหาว่าจะพิจารณาในองค์ประกอบใดบ้างอย่างกว้างๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา
4. เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่จะตอบแบบสอบถามซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการเลือกสรรให้เข้าร่วมในการวิจัยจะไม่ทราบเลยว่า มีผู้ใดบ้าง
5. ส่งแบบสอบถามปลายเปิดรอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แบบสอบถามรอบที่ 1 ที่ส่งไปมักจะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Opened Form) ซึ่งจะให้ผู้เชี่ยวชาญตอบคำถามหรือให้ข้อมูลอย่างอิสระ ซึ่งจะได้ความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
6. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แบบสอบถามในรอบที่ 2 จะพัฒนาคำถามจากรอบที่ 1 มาสร้างเป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (Closed Form) และส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมพิจารณา ลงความคิดเห็น แบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

7. ส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา แบบสอบถามในรอบที่ 3 ได้มาจากการวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 และได้มีการคำนวณค่ามัธยฐาน (Median : Mdn) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Rang : IR) ของแต่ละข้อพร้อมทั้งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญผู้นั้นที่ตอบในรอบที่สองด้วยในการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 3 นี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะต้องทบทวนและพิจารณาคำตอบของตนเองหรือจะยืนยันในคำตอบเดิมโดยพิจารณาเปรียบ เทียบกับคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญคนใดตกอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าหรือต่ำกว่ามัธยฐานของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นจะต้องให้เหตุผลในการตอบเช่นนั้นประกอบด้วย

8. ส่งแบบสอบถามในรอบที่ 4 ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา โดยปกติการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายจะให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม 4 รอบ (ไพศาล หวังพานิช. 2531 : 363) แต่ในบางครั้งอาจให้ตอบแบบสอบถามเพียง 2-3 ก็ได้ ถ้าหากแบบสอบถามที่ส่งให้ในรอบที่ 2-3 พบว่าคำตอบไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากหรือพิสัยระหว่างควอไทล์แคบมาก ดังนั้น สามารถสรุปผลข้อค้นพบได้ โดยผลที่ได้จากครั้งสุดท้ายจะนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นรายข้อ ซึ่งเป็นค่าสถิติที่จะใช้สรุปเป็นผลงานของการวิจัย

9. เขียนรายงานการวิจัย ในขั้นนี้จะเขียนรายงานข้อเท็จจริงที่ค้นพบโดยนำมัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ได้จากการคำนวณครั้งสุดท้ายมาแปลผล และสรุปเป็นผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การที่จะตัดสินใจว่าข้อความใดใช้เป็นเกณฑ์หรือมีความเป็นไปได้ จะพิจารณาจากมัธยฐาน โดยจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 (จาก 5 สเกล) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ถ้าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

จุดเด่นและจุดด้อยของเทคนิคเดลฟาย

จุดเด่นของเทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟายมีจุดเด่น คือ เป็นการใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ดีมากในการให้คำตอบโดยเลี่ยงการประจันหน้ากันระหว่างผู้เชี่ยวชาญแต่ในขณะเดียวกันก็ได้คำตอบจากผู้เชี่ยวชาญ

เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคที่มีระบบการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนความคิดเห็นของตนที่ตอบไปกับคำตอบใหม่ และเทียบกับกลุ่ม

โดยหลักการแล้ว ผู้ให้ข้อมูลจะเข้าร่วมในการให้ข้อมูลประมาณ 3 รอบของการสำรวจหรือมากกว่า โดยเขาจะได้รับข้อมูลของเขาและข้อมูลของคนอื่นก่อนการให้ข้อมูลในแต่ละรอบเทคนิคเดลฟายจะให้ข้อมูลที่ เป็นระบบย้อนกลับที่ต่อเนื่องแก่ผู้ให้ข้อมูลทุกคน

เทคนิคเดลฟายจะใช้ได้ดีก็ต่อเมื่อ

1. ยอมให้ผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละวิชาชีพได้มีการตัดสินใจโดยอิงหลักเกณฑ์ของวิชาชีพนั้นๆ
2. หลีกเลี่ยงการประจันหน้ากันและข้อขัดข้องทางการเมือง
3. ลดผลกระทบจากตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล
4. เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ได้ประจักษ์ของข้อมูล ได้การระบุปัญหาหรือเป้าหมาย โดยระบบ

การให้ข้อมูลย้อนกลับและการติดตามผล

ปัญหาในการตัดสินใจก็คือ การคาดคะเนหรือทำนายอนาคตที่อาจเกิดขึ้นซึ่งถ้าได้ ผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขามาพิจารณาและให้คำตัดสินใจผลที่ได้ น่าจะมีความน่าเชื่อถือ

เทคนิคเดลฟายเริ่มต้นที่การเตรียมงาน การให้ข้อมูล และการสังเคราะห์ชุดของคำถาม หรือข้อความปัญหาสำหรับการประเมินผลตัวอย่างเช่นนักวิจัยอาจแจกแบบสอบถามซึ่ง มีชุดของ ปัญหา ข้อความ ความคิดเห็น กิจกรรม หรือการทำนายสิ่งที่มีโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหลังจากได้คำตอบในรอบที่ 1 ซึ่งทำโดยการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังหรือโดยการประเมินผล ข้อความแต่ละข้อ การแก้ไขตัดแปลงจากรอบที่ 1 เป็นการเตรียมข้อความที่จะมีลักษณะเฉพาะกว่ารอบที่ 1 ซึ่งจะต้องมีการตัดสินใจเป็นรายข้อ

ผู้ทรงคุณวุฒิจะได้รับรายการข้อความของรอบที่ 2 ซึ่งให้แต่ละคนประมาณค่าโดยอิง เกณฑ์บางอย่าง หรือให้ประเมินผลการพิจารณาของตนจากรอบแรกใหม่อีกครั้ง ข้อมูลการจัด ลำดับข้อความจะกลับมาที่ผู้ตอบอีกครั้ง พร้อมทั้งความคิดเห็นทั้งทางบวกและลบ โดยปกติจะ คำนวณค่าเฉลี่ยรายข้อหรือฐานนิยมรายข้อกำกับมาให้ด้วย ซึ่งการแจกแจงผลการตอบของรอบ ที่ 2 เป็นการเตรียมในรอบที่ 3

เทคนิคเดลฟายได้รับการปรับมาสู่การวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งหาข้อมูลที่เป็นปัญหาหรือ ความคิดเห็น ซึ่งผู้ตอบจะได้รายการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นว่าข้อความดังกล่าวอาจเกิดขึ้น ได้

ดังนั้นเทคนิคเดลฟายจึงเปรียบเสมือนระบบการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยกลุ่มบุคคลที่ได้ รับเลือกมาเพื่อให้ออกคำตอบคำถามโดยคาดว่าบุคคลดังกล่าวมีส่วนทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งถ้าบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับองค์กรโดยตรงก็หวังว่าบุคคลดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้ข้อมูลเพื่อ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงองค์กรนั้นๆ ในแง่ของเป้าหมายและนโยบายขององค์กร (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2542? : 133-134)

จุดด้อยของเทคนิคเดลฟาย

การเก็บข้อมูลหลาย ๆ รอบที่ไม่ได้ข้อสรุปร่วมกันเป็นปัญหาในการใช้เทคนิคเดลฟาย นั่นคือยังไม่ได้คำตอบที่เห็นตรงกันแม้ว่าจะมีการถามหลาย ๆ รอบก็ตาม การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดคำตอบหลายวิธีที่ต่างกัน เช่น ค่าเฉลี่ย การให้น้ำหนัก การใช้ความถี่ การใช้ลำดับที่จะ ทำให้ได้คำตอบต่างกันซึ่งมีผลกระทบความสำคัญที่อยู่ตรงลำดับที่กลางๆ นอกจากนี้การปรับ

ข้อความหรือคำถามในแต่ละรอบต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถทั้งเนื้อหาและภาษา นอกจากนี้คำถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบในรอบแรกมักเป็นคำตอบที่ยาวทำให้การวิเคราะห์เนื้อหา มีปัญหาและอาจเปลี่ยนลำดับความสำคัญแตกต่างไปจากที่ผู้ตอบต้องการโดยเฉพาะคำตอบที่มีหลายความหมายสุดท้าย จำนวนรอบที่ใช้ในเทคนิคเดลฟายมักทำได้ไม่เกิน 4 รอบ เนื่องจากปัญหาการตอบ และค่าใช้จ่าย ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้การได้คำตอบร่วมกันอย่างแท้จริงอาจไม่เกิดในรอบที่ 4 ก็ได้ (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2542? : 135)

ข้อเสนอแนะในการใช้เทคนิคเดลฟาย

การใช้เทคนิคเดลฟายมีข้อเสนอแนะ 3 ประการ ดังนี้ (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2542? : 135-136)

1. คำถามในแบบสอบถาม แบบสอบถามรอบแรกควรเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบระบุสิ่งที่ตนเห็นว่าสำคัญที่สุดไม่เกิน 3 อย่าง เพื่อนำคำตอบมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อจัดลำดับคำตอบ ผู้ประมวลไม่ควรละทิ้งคำตอบที่มีความสำคัญน้อยไว้ด้วยแบบสอบถามรอบที่ 3 ควรให้ผู้ตอบจัดลำดับความสำคัญในคำตอบทั้งที่สำคัญมากและน้อยตามลำดับ แบบสอบถามรอบที่ 4 เป็นการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ และประเมินผลการจัดลำดับโดยผู้ตอบ

2. การเลือกผู้ตอบ ผู้ตอบคำถามในเทคนิคเดลฟายคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาโดยตรง และเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว โดยมีจำนวนผู้ตอบไม่มากนัก กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เลือกมิใช่สุ่ม

3. การประมวลสาระในแต่ละรอบเทคนิคเดลฟายจะได้ประโยชน์หรือไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้ทำงานซึ่งจะต้องมีความรู้ในเรื่องที่ทำ มีความสามารถในการอ่านเข้าใจเรื่องย่อความ สรุปประเด็นได้อย่างรวดเร็ว งานของกลุ่มนี้เริ่มตั้งแต่การสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามและส่งไปให้ตอบนำคำตอบรอบแรกมาประมวล จัดเรียงลำดับและส่งไปในรอบที่ 2 เรื่อยจนสุดท้าย การได้คำตอบสุดท้ายจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ประมวลว่าจะดำเนินงานอย่างไรเพราะถ้าผู้ประมวลเข้าใจผิด คำตอบก็จะผิดไปด้วยหรือผู้ประมวลไม่รอบคอบ สาระที่สำคัญก็อาจถูกมองข้ามไป

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายมีข้อสังเกตดังนี้คือ (วาโร เฟิงส์วส์ดี. 2543 : 37)

1. การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายนี้ยังทำกันน้อยมาก ซึ่งสามารถที่จะทำวิจัยได้อีก
2. การวิจัยในลักษณะนี้ เหมาะสำหรับใช้ศึกษาแนวโน้มของสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะมีประโยชน์มากในการเตรียมการล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะใช้ในการวิจัยต้องมีไม่น้อยกว่า 17 คนจึงจะทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนน้อยลงแต่อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญไม่ควรมีมากเกินไปเพราะนอกจากจะทำ

ให้เกิดความล่าช้าในการติดตามผลแล้ว ยังอาจได้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ได้มีความรู้ในปัญหาการวิจัยอย่างลึกซึ้งจริง (วันทนีย์ ชูศิลป์. 2525 : 47)

4. การวิจัยในลักษณะนี้สำคัญมากที่สุด ก็คือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพราะผลการวิจัยจะน่าเชื่อถือหรือถูกต้องมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก ดังนั้นในการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญจะต้องตั้งเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญไว้อย่างชัดเจน มิเช่นนั้นแล้วจะทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญที่ไม่เหมาะสม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการถามย้ำจะทำการ 4 รอบ แต่ในกรณีที่ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมากอาจจะทำเพียง 2-3 รอบก็ได้

6. แบบสอบถามที่ส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ และเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจะพิจารณาข้อคำถามที่มี ค่ามัธยฐานมากกว่าหรือเท่ากับ 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 ซึ่งแสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน

7. เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญต้องแสดงความคิดเห็นหลายรอบ ตามกระบวนการของการวิจัย ซึ่งอาจทำให้ผู้เชี่ยวชาญเบื่อหน่าย ไม่เต็มใจให้ความร่วมมืออันจะส่งผลต่อความถูกต้องของผลการวิจัยได้

8. ผู้วิจัยอาจจะศึกษาความคิดเห็น หรือกำหนดเกณฑ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เช่น การศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้า เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าวพอสรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย คือกระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องและมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

มาเรียม นิลพันธุ์ (2536. 104-110) ได้จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม โดยสรุปขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรดังนี้ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร 2) การสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน 3) การทดลองใช้หลักสูตร เพื่อหาความสอดคล้องและครอบคลุมของหลักสูตร และ 4) การประเมินผลหลักสูตร ทำการประเมินทั้งในขณะใช้หลักสูตร (formative evaluation) และหลังจากใช้หลักสูตรแล้ว (summative evaluation)

กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ (2536 : 67-68) ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพ เพื่อเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ เสนอแนวทางจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุและบุคลากรทางสุขภาพโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

2. พัฒนาหลักสูตรจำลองเป็นการสร้างหลักสูตรจำลองให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยสร้างโครงร่างหลักสูตรประเมินโครงร่างหลักสูตรและพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

3. ทดลองใช้หลักสูตร เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยทำการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

4. ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรหลังการทดลองใช้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สมบูรณ์

ณรงค์ ฉายายนต์ (2536 : 60-62) ศึกษาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการบริหารสำหรับหัวหน้าแผนกวิชาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มีขั้นตอนการดำเนินการ เรื่อง หลักสูตรดังนี้

1. สรรวจข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปสภาพปัญหาความรู้ ความสามารถทักษะและเจตคติตลอดจนความต้องการได้รับการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการบริหารสำหรับหัวหน้าแผนกวิชาโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติการกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าแผนกวิชาจากผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องแล้วสังเคราะห์เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับเสริมสร้างคุณลักษณะด้านการบริหารของหัวหน้าแผนกวิชา

2. พัฒนาหลักสูตร เป็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สภาพปัญหาและความจำเป็นในการฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเนื้อหาในการฝึกอบรม

3. ประเมินหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารการอุดมศึกษา และด้านการฝึกอบรม

4. ปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ เป็นการนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนนำหลักสูตรไปใช้

5. ทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

6. นำข้อมูลจากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ยุวดี ภาษา (2536. บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสำรวจสมรรถภาพและความต้องการของการฝึกอบรม 2) การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร

สุริยา เหมตะศิลป์ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถในการพัฒนาหลักสูตรแบบมีฐานมาจากระดับโรงเรียนสำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีขั้นตอนดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หรือการวิเคราะห์สถานการณ์
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้
4. การเสนอแนวทางในการใช้หลักสูตร
5. การกำหนดมาตรฐานในการวัดและประเมินผล
6. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร
 - 6.1 การประเมินโครงสร้างของหลักสูตร
 - 6.2 การประเมินผลการใช้หลักสูตรภาคสนามหรือการประเมินผลการ

ดำเนินการ

7. การประเมินแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

เอกชัย เอื้อเฟื้อ (2537 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำและด้านการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1) การศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร 2) การสร้างหลักสูตร และการตรวจสอบเอกสารหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตร และ 4) การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร

กฤษณีย์ อุทุมพร (2541 : 100-105) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี สรุปขั้นตอนการดำเนินการได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นกำหนดโครงสร้างหลักสูตร และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร แล้วปรับปรุงหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

สิทธิชัย เทวธีระรัตน์ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง รูปแบบหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิตการบริหารจัดการสื่อสารในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ สืบหาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารและงานวิจัย ขั้นพัฒนารูปแบบจำลองหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ขั้นประเมินความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาและดำเนินการเก็บข้อมูลและขั้นประเมินปรับปรุง และสร้างรูปแบบความหลักสูตร โดยใช้เทคนิคเดลฟาย การวิจัยสรุปผลดังนี้ 1) จำนวนและลักษณะรายวิชาของหลักสูตรเป็น 2 แผน คือ แผน ก ทำปริญญานิพนธ์ แผน ข ทำโครงการพิเศษ ทั้ง 2 แผนจะเน้นการบูรณาการความรู้ระหว่างกลุ่มสาขานิเทศศาสตร์ทั่วไป กลุ่มวิชานิเทศศาสตร์ประยุกต์ กลุ่มวิชานิเทศศาสตร์เพื่อวิชาชีพ 2) วัตถุประสงค์หลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ในเชิงวิชาการกับทักษะจำเป็นในสังคมสารสนเทศ มีความสามารถในการ

ใช้ความคิด เชิงวิพากษ์วิจารณ์แก้ปัญหา มีเจตคติที่ดีต่อจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบทางสังคมเพื่อรักษามาตรฐานวิชาชีพ 3) เนื้อหาหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนากำลังงาน ด้านการบริการ เน้นเรื่องทฤษฎีการสื่อสารเน้นการวิจัยและกระบวนการคิด เชิงวิพากษ์วิจารณ์ 4) กิจกรรมการเรียนรู้การสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชาและเนื้อหา รายวิชา เน้นกิจกรรมบูรณาการกับกับความสามารถทางวิชาชีพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ 5) การวัดและประเมินผล เน้นให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เน้นการวัดและประเมินผลจากแบบทดสอบพื้นฐานความรู้ การวัด ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย

เกศริน มนูญผล (2544 : 156 -157) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูเพื่อ เสริมสร้างสมรรถภาพด้านการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น สรุปดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการวางแผนหลักสูตร โดยเฉพาะ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการฝึกอบรมครู

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร โดยมีการกำหนดหลักการ เป้าหมาย จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรมระยะเวลา สื่อประกอบและการประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร คือขั้นตอนการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร คือการนำผลทดลองมาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมต่อไป

วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อ พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. พบว่าขั้นตอนการดำเนินงาน มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องและการจัดกลุ่มสนทนา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม เป็นการพัฒนาโครงสร้าง หลักสูตรให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการ เหตุผล และวัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร คือการนำโครงสร้างที่ ปรับปรุงไปทดลองใช้ และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

บุปผา เมฆศรีทองคำ (2545 : 186-191) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้าง กระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์สำหรับนักศึกษาวารสารศาสตร์ โดยใช้ เทคนิคเดลฟาย สรุปขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนาโครง ร้างหลักสูตร ประกอบด้วย สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้การสอน เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้การสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล 3) การทดสอบโครงสร้างหลักสูตร โดยการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร 4) การทดลองใช้หลักสูตร และ 5) การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่าในส่วนของ องค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้องโดยค่าดัชนีความสอดคล้อง

อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกด้าน เป็นไปตามที่กำหนด โดยเฉพาะด้านเนื้อหาหลักสูตรกับกิจกรรม การเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนกับการวัดและประเมินผล มีความสอดคล้องกัน มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.67

พอเพ็ญ ไกรนรา (2545 : 147-148) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ เสริมสร้างทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการสำหรับนักศึกษา ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร สภาพปัญหาและความ ต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง หลักสูตร รูปแบบการฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม และการ ประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม และ สิ่งที่ควรเพิ่มคือ กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อและความชัดเจน ของใบงาน

ศิริพงษ์ เสาภายน. (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อ พัฒนาความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน สรุปขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้าง หลักสูตรฝึกอบรม เนื้อหาประกอบด้วย หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 3) การ ทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม ผลการวิจัย พบว่ากลุ่มทดลองมีความสามารถในการจัดการความขัดแย้งสูงกว่ากลุ่มควบคุม และมีพัฒนาเพิ่มสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

สุธาสนี บุญญาพิทักษ์ (2545 : 348 - 354) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาวิชา ในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ ปัญหาความต้องการและกำหนดสาระสำคัญเบื้องต้นในการพัฒนาหลักสูตร 2) การวางแผนร่าง หลักสูตรและการประเมินคุณภาพโครงสร้างหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การ ปรับปรุงสถานการณ์ระหว่างทดลองใช้หลักสูตรและสรุปผล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา หลักสูตร มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร 2) หลักการ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและสมรรถภาพครุศึกษาวิชาที่พึงประสงค์ 3) ขอบเขตเนื้อหาสาระ/มวล ประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการเป็นครุศึกษาวิชาในชั้นเรียน 4) กิจกรรมการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ 5) การประเมินผล 6) แผนปฏิบัติการ 7) คู่มือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 8) คู่มือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุศึกษาวิชาในชั้นเรียนและการนิเทศติดตามผล

อุมาพร หล่อสมฤดี (2545 : 175) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน พบว่าโครงสร้างรูปแบบการจัดทำหลักสูตรโรงเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม และความต้องการของชุมชน ศักยภาพของโรงเรียนวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง 2) การร่างหลักสูตร เป็นการกำหนด จุดประสงค์ เป้าหมาย กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกำหนดวิธีประเมิน

3) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้ 4) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 5) การประเมินหลักสูตร

กนกวรรณ เอี่ยมชัย (2547 : 224 - 237) ศึกษาเรื่อง หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
แนวใหม่ : กรณีการประเมินผลกระทบของหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร
(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ.2537 สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. โดยใช้เทคนิคเดลฟาย
สรุปขั้นตอนการวิจัยโดย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อ
ระบบหลักสูตร โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และตรวจสอบองค์ประกอบผลกระทบต่อ
ระบบหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ผลกระทบ ระยะที่ 2 ประเมินสภาพผลกระทบต่อ
ระบบหลักสูตรโดยสร้างแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตร ระยะที่ 3 จัดทำข้อเสนอสำหรับ
การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตแนวใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ระบบการร่างหลักสูตร
มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ปรัชญาของหลักสูตร ประกอบด้วย ศาสตร์ทางการพยาบาล ศาสตร์การ
บริการ และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการพัฒนาผู้เรียน
3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้าน ทักษะพิสัย 3) รูปแบบของหลักสูตรเน้นรูปแบบ
การบูรณาการ โดยมีการบูรณาการภายในรายวิชา และบูรณาการระหว่างวิชาให้เป็นแบบ
สหวิทยาการ มีการเชื่อมโยงข้ามรายวิชา 4) โครงสร้างหลักสูตร การจัดหน่วยกิต รวมตลอด
หลักสูตรเป็น 128 – 130 หน่วยกิต โดยมีหมวดความรู้ทั่วไป หมวดพื้นฐานทางวิชาชีพ หมวด
วิชาชีพการพยาบาล และหมวดเลือกเสรี 5) การจัดเนื้อหาและสาระวิชา เป็นไปในลักษณะของ
บูรณาการ 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการแสวงหาความรู้และกระบวนการเรียนรู้
จากประสบการณ์ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีการถ่ายโยงการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
และ 7) การประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย สิ่งที่ต้องการวัด วิธีการที่ใช้วัด ผู้วัดและประเมินผล

วิยะดา รัตนสุวรรณ (2547 : 128 -130) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบเพื่อ
พัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของอาจารย์พยาบาล รูปแบบการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
มี 4 ขั้นตอนคือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างหลักสูตร
ฝึกอบรบ 3) การทดสอบประสิทธิผลของหลักสูตร และ 4) การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรบ
ผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบ มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล คือ การ
สร้างความเข้าใจ ความหมายของสถานการณ์ต่อการวางแผนฝึกอบรบ 2) แนวคิดพื้นฐานในการ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรบ เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
คือ ความชัดเจนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิด และ 4) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรบ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คัมเมอร์ (Comer : 1982) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการกำหนดบทบาทหรือตำแหน่งงานพื้นฐานที่สำคัญ สำหรับโรงเรียนที่ปรากฏในปัจจุบันและอนาคต (มิชิแกน,โอไฮโอ) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือการศึกษาและวิเคราะห์ความเข้าใจในการรับรู้งานที่สำคัญสำหรับอนาคตของโรงเรียน ขั้นตอนการดำเนินการโดยมีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในระดับประถมศึกษาในรัฐโอไฮโอและมิชิแกน ซึ่งพิสูจน์ความละเอียดรอบคอบของผู้ฝึก กลุ่มที่สองคือ กลุ่มนักบริหารการศึกษาซึ่งแต่งตั้งโดยคณะบดีหรือประธานในแผนกและผู้จ้างในโอไฮโอและมิชิแกน 4 ปี ในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน การศึกษาจะศึกษางาน 6 ด้าน คือ 1)การเป็นผู้นำด้านการศึกษา 2)โรงเรียนต้นแบบ 3)ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน 4) การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร 5) การบริหารโรงเรียน 6) การจัดประชุม ผู้เชี่ยวชาญจะถูกถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่การปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา ในระหว่าง 1 ถึง 25 ปีข้างหน้า ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในระดับประถมศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ไม่เห็นด้วยกับการบริหารจัดการพื้นที่ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นเกี่ยวกับมีแนวโน้มการวิเคราะห์งาน สำหรับระยะเวลานี้ และไม่เต็มใจที่ทำการพยากรณ์ล่วงหน้าเป็นระยะเวลานาน ๆ

ลินดีแบอร์ก (Lindeberg :1987). ทำวิจัยเรื่อง การกำหนดหน้าที่หรือตำแหน่งเฉพาะของผู้บริหารการศึกษา วัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อกำหนดกำหนดหน้าที่ของผู้บริหารตามลำดับความสำคัญคือระยะเวลา 0-5 ปีและ 10 -20 ปี การศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน โดยแบบสอบถามมี 94 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ 4 มีความสำคัญอย่างยิ่งและ 1 คือ ไม่มีความสำคัญ การรวบรวมข้อมูลใน 2 รอบ จะเป็นการกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ ส่วนรอบที่ 3 เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 รอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตอบผลการวิจัยพบว่าการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของทั้ง 2 ระยะเวลาคือการบริหารและความเป็นมืออาชีพในระดับสูง นอกจากนี้ยังต้องเป็นการประชาสัมพันธ์ การศึกษาด้านการพัฒนาวารสาร การพัฒนาการบริหารการศึกษา และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานวิจัย การพัฒนาบุคลากรและการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อร่วมงาน

มาร์กอทและลัน (Margot & Lunn. 1992 :1372-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการจัดหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐโอไฮโอกับความจำเป็นทางธุรกิจพบว่า การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนต้องสอดคล้องหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และเป็นหลักสูตรที่ตรงตามความต้องการของบริษัทและเพื่อผลิตผู้จบมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของธุรกิจ

คันชา (Cuncha.1997 : 2884 - A) ได้ทำการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร
โภชนาการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคคลในท้องถิ่น
มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรพบว่า การให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย
กระบวนการและการวางแผนทำให้สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถ
พัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จและทำให้ประชาชนมีความเสียสละมอบเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตร
พร้อมทั้งทำให้ประชาชนและผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

เบรียททรัปท์ (Breithaupt. 1997 : 1668-A) ได้ศึกษารูปแบบการร่วมมือพัฒนา
หลักสูตรเทคโนโลยีการสอน ระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยพบว่า การร่วมมือพัฒนาหลักสูตร
ช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

เบคแมน (Bekman. 1997 : 1561-A) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรโปรแกรม
การรู้หนังสือ พบว่า โปรแกรมการรู้หนังสือไม่ได้พิจารณาถึงความสนใจของชุมชนหรือประชากร
กลุ่มเป้าหมาย และหลักสูตรยังขาดการให้การฝึกฝนและพัฒนาอาชีพให้ตรงกับความต้องการ
ชุมชนโปรแกรมการรู้หนังสือของประชาชนจึงไม่ประสบผลสำเร็จ

กาดิส (Gadis. 1998 : 3052-A) ได้ทำการศึกษาโครงการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีส่วน
ร่วมในวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์ประกอบ
ไปด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่ม ได้แก่ มาตรฐานและระเบียบใน
กระบวนการเรียนการสอน
2. การทำโจทย์ปัญหาและตัวอย่าง ได้แก่ โจทย์ปัญหาตัวอย่างและการแก้โจทย์
ปัญหา
3. การประสานหลักคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน

ดูโฟรี (Dufour : 2003). ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจเพื่อศึกษาพื้นที่การปฏิบัติงาน,
ความรับผิดชอบ การปฏิบัติงานที่ต่อเนื่องของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประเภทการปฏิบัติงาน
ในพื้นที่ วัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อพัฒนาการพื้นที่การฝึกปฏิบัติงานของการศึกษาต่อเนื่องใน
ระดับอุดมศึกษา (CHE) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารระดับชาติจำนวน
42 คน ศึกษาใน 12 พื้นที่ 79 ภาระงาน การศึกษาในรอบที่ 2 ของการศึกษาคะแนนกลางสูงสุดที่
ได้รับการตลาดภายนอก การตลาดนี้คือพื้นที่ฝึกที่พิจารณาสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จของ
สมาชิก Delphi การดำเนินการของ CHE พื้นที่จัดในอันดับถัดไปคำสั่งสำคัญคือ การปรึกษา
โปรแกรม การกล่าวปราศรัย โครงการการปรับปรุงพัฒนา การตลาดภายใน ความเป็นผู้นำ
การบริหารการศึกษาต่อเนื่อง การวางนโยบายงบประมาณและการปรับปรุงพัฒนา การจัดการ
เทคโนโลยี การก่อตั้ง ชุมชน การชำนาญเฉพาะด้านบริการ การพัฒนางานส่วนตัวและบุคคล
ความสามารถในการหาสมาชิก การรักษา การพัฒนาและการวิจัย พื้นที่ในการฝึกปฏิบัติที่ได้รับ
โดยสมาชิกสำคัญน้อยที่สุดที่จะประสบผลสำเร็จในหน้าที่บริหารจัดการตำแหน่ง CHE ของพวก

ให้ความสำคัญในการรับผิดชอบภายใต้การพื้นที่การฝึก CHE มีส่วนร่วมจัดการในการศึกษา พิสูจน์ ชี้นงาน 530 ชี้น ภายใต้การรับผิดชอบของพวกเขา ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ของการ ฝึกความรับผิดชอบ และการศึกษาผลงานจากการฝึกบรรยายสำหรับการศึกษาต่อเนื่องใน ระดับอุดมศึกษา การฝึกปฏิบัติงานนี้นำมาซึ่งความชัดเจนให้ CHE การสำรวจเครื่องมือช่วย ในโครงการฝึกพัฒนา ผลของการฝึกปรับให้เหมาะสมต่อเนื่องและชำนาญ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของแพทย์ แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานหรือรวบรวมข้อมูลและ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านปรัชญาของหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระหลักสูตร กิจกรรม การเรียนการสอนโครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 2 การจัด โครงร่างองค์ประกอบหลักสูตรโดยการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาสาระหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงร่างองค์ประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอน ที่ 4 การจัดรูปแบบหลักสูตรเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เนื้อหาหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและรูปแบบการเรียนการสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดขั้นตอนการวิจัย
2. การกำหนดและเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดขั้นตอนการวิจัย

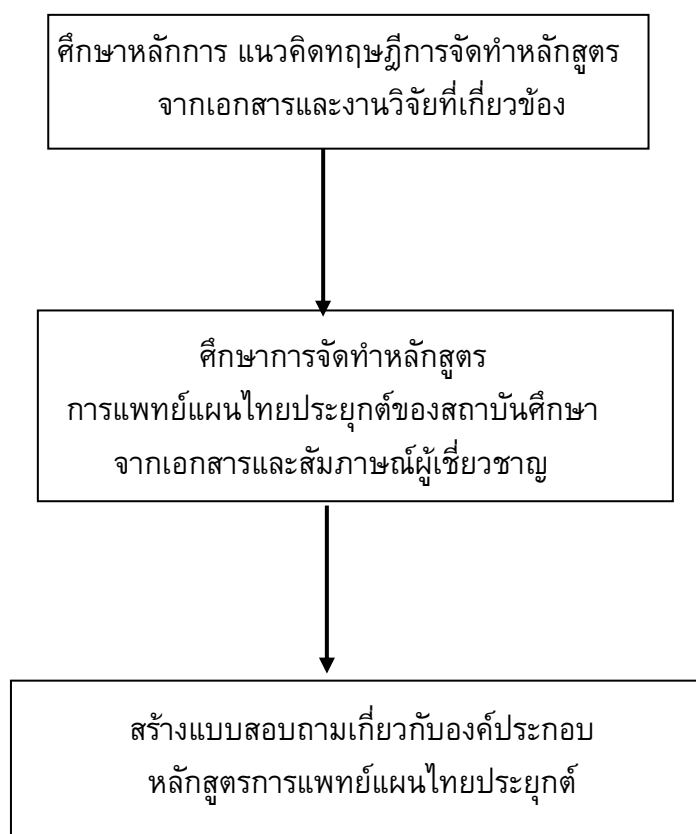
การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและองค์ประกอบ การจัดหลักสูตรและการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาจาก 3 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ในด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

ตอนที่ 3 นำข้อมูลตอนที่ 1 และ 2 มาเรียบเรียงกำหนดเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ในด้านจุดมุ่งหมาย หลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ขั้นตอนการวิจัย

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การกำหนดและเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ในครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย มีวิธีการกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คือ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการวิจัย ด้านวิชาการ ด้านการสอน โดยแบ่งกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูล ด้านหลักการแนวคิดทฤษฎี การจัดหลักสูตร และองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) ศาสตราจารย์นายแพทย์สรโรจ แสงวิเชียร อนุกรรมการพิจารณาหลักสูตรและอนุกรรมการรับรองสถาบันการศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์
 - 2) นายแพทย์ยุทธนา สุขสมิติ ประธานคณะกรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
 - 3) นางสาวอริศรียา เอี่ยมพรชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 4) นางสาวกานติ ตั้งจิตเจริญ กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
 - 5) นายรัชชชัย เทียนงาม นักวิจัยอิสระ และผู้ร่วมก่อตั้ง หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จำนวน 20 ท่าน ประกอบด้วย
- 2.1 ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ จำนวน 9 ท่าน ประกอบด้วย
- 1) รศ.ดร. ไพฑูรย์ สุขศรีงาม คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 2) รศ.นพ.ทวี เลหาพันธ์ หัวหน้าสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 3) ศ.นพ สมพร โพธินาม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 4) ดร. สมศักดิ์ นวลแก้ว อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ ผู้ร่วมก่อตั้งหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 5) นางสาวกฤษณา ศรียากุล อาจารย์หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - 6) นางสาวนิตยา พุทธธรรมรักษา อาจารย์ประจำ สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
 - 7) นางสาวอรทัย สารกุล อาจารย์ประจำ สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
 - 8) นายสุวัตร ตั้งจิตเจริญ อาจารย์พิเศษ สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - 9) นายอภิชาติ ลิมตียะโยธิน อาจารย์พิเศษสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

2.2 ผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์/คณะกรรมการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ 7 ท่าน ประกอบด้วย

- 1) นางยุวดี ขอบพัฒนา นักวิชาการ กองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข
- 2) นายแพทย์ยุทธนา สุขสมิติ ประธานคณะกรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 3) ศาสตราจารย์นายแพทย์ สรรใจ แสงวิเชียร อนุกรรมการพิจารณาหลักสูตรและอนุกรรมการรับรองสถาบันการศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 4) นายชาติรี เจตนธรรมจักร กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 5) นายสุรพล ม่วงอวยพร กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 6) นายสุวิชัย ประเสริฐสุวรรณ ประธานอนุกรรมการร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 7) นางลัดดาวัลย์ คุปป์ญญามาตย์ กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขากการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้านหลักสูตร

2.3 ผู้แทนชุมชนหรือผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์

- 1) รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทพร นิลวิเศษ ผู้จัดการโรงเรียนอายุรเวท / ผู้บริหารสถานพยาบาลอายุรเวทแพทย์แผนไทยประยุกต์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 2) นายแพทย์ยุทธพงษ์ ศรีมงคล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังน้ำเย็น อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว

2.4 นักวิชาการและนักวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์

- 1) นางสาวอัมพา สุวรรณศรี นักวิชาการ สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
- 2) นายรัชชัย เทียนงาม นักวิจัยอิสระ และผู้ร่วมก่อตั้ง หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2 ชุดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถานที่ปฏิบัติงาน และตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตร

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลความคิดและสังเคราะห์ จากการการศึกษา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างหลักสูตร และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 รอบดังนี้

2.1 แบบสอบถามรอบที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถานที่ปฏิบัติงาน และตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดทำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา โดยการใช้เทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วยคำถามจำนวน 46 ข้อโดยจำแนกออกดังนี้ ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ ด้านเนื้อหาหลักสูตรจำนวน 10 ข้อ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 11 ข้อ ด้านโครงสร้างหลักสูตรจำนวน 10 ข้อ และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจำนวน 10 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

5 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
4 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
3 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
2 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
1 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างหลักสูตร และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยนำข้อมูลคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาหาคำมัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยแสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 และเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐานระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาคำตอบว่าต้องการจะยืนยันคำตอบเดิม หรือต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ค

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการใช้นิเทศเดลฟาย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาโดยครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาตามนิยามศัพท์เฉพาะและตามกรอบแนวคิดใน 5 ด้าน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงการใช้สำนวนภาษา ข้อคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ถามและผู้ตอบคำถาม

2. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร องค์ประกอบการจัดหลักสูตร และการจัดการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน

3. ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ของ 3 สถาบันคือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตร

4. สร้างแบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญโดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประมวลความคิดเห็นจากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและหลักสูตรและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน

5. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถาม

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสนอประธานและกรรมการที่ควบคุมปริญญานิพนธ์เพื่อไปสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามวิธีการใช้เทคนิคเดลฟาย โดยดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามรอบที่ 1 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

1.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าพบผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองจำนวน 5 ท่าน ส่งไปรษณีย์พร้อมแบบอากรแสตมป์ให้ผู้เชี่ยวชาญส่งคืนทางไปรษณีย์ จำนวน 20 ท่าน

1.3 จำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ฉบับจากจำนวน 25 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80

2. แบบสอบถามรอบที่ 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 และเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐานระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 20 ท่าน เพื่อให้พิจารณาคำตอบว่าท่านต้องการ

จะยืนยันคำตอบเดิม หรือต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ในแบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเข้าพบผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง จำนวน 5 ท่าน ส่งข้อมูลทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) จำนวน 1 ท่าน และส่งไปรษณีย์พร้อมแบบอากรแสตมป์ให้ผู้เชี่ยวชาญส่งคืนทางไปรษณีย์ จำนวน 14 ท่าน

2.2 จำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ฉบับจากจำนวน 20 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้วได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

การจัดกระทำข้อมูล

1. แบบสอบถาม รอบที่ 1 ในการจัดกระทำข้อมูลกับแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 จำแนกข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถานที่ปฏิบัติงานและตำแหน่งในการปฏิบัติงาน

1.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 นำคำตอบของแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ นำไปหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วนำไปแสดงไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2

2. แบบสอบถามรอบที่ 2 ในการจัดกระทำข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาหาค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยผู้วิจัยได้แสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในรอบที่ 1 และค่าความคิดเห็นของกลุ่มแสดงไว้ในแต่ละข้อแล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 20 ท่านเพื่อพิจารณาคำตอบใหม่ในแบบสอบถามรอบที่ 2

2.2 เมื่อได้รับแบบสอบถามรอบที่ 2 กลับมาผู้วิจัยดำเนินการโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

2.3 นำข้อมูลคำตอบไปหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) แล้วนำไปวิเคราะห์และแปลผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ทั้ง 2 รอบ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ สถานที่ปฏิบัติงานและตำแหน่งในการปฏิบัติงานดำเนินการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญใน 5 ด้าน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน จำแนกเป็นความคิดเห็น แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เป็นรายด้าน และรายข้อ โดยใช้เทคนิคเดลฟายและ แปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์

1) เกณฑ์สำหรับค่ามัธยฐาน (Median) เปรียบเทียบได้ดังนี้

- 4.5, 5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
- 3.5, 4 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
- 2.5, 3 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
- 1.5, 2 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
- 1 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

2) เกณฑ์ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ในการคำนวณหาค่าแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้

ค่าพิสัยควอไทล์ เท่ากับหรือน้อยกว่า 1.5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความเห็นสอดคล้องกันกับข้อความนั้น

ค่าพิสัยควอไทล์ มากกว่า 1.5 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญนั้นมีความเห็นไม่สอดคล้องกันกับข้อความนั้น

เมื่อจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 รอบเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำมาประมวลและสรุปประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในเชิงพรรณนา (Descriptive)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่ามัธยฐาน (Median) มีสูตรดังนี้ (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.

2538 : 70-72)

$$\text{Mdn.} = L + \left\{ \frac{N/2 - f_c}{f_w} \right\} \times i$$

เมื่อ Mdn = ค่ามัธยฐาน

L = ขอบเขตคะแนนขั้นต่ำของชั้นที่มีมัธยฐานตกอยู่

f_c = ความถี่สะสมจนชั้นก่อนที่มีมัธยฐานตกอยู่

f_w = ความถี่ของคะแนนที่มีมัธยฐานตกอยู่

i = อัตรากาชั้น

1.3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) มีสูตรดังนี้

(Satyagopal Mandal : 2006, Tronc commun : 2006)

$$\text{Interquartile range (IR)} = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ IR คือ พิสัยระหว่างควอไทล์

Q_1 คือ ควอไทล์ที่ 1 = $X_{(n+1)/4}$

Q_3 คือ ควอไทล์ที่ 3 = $X_{(n+1) - (\text{indice de } x \text{ pour } Q1)}$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์การทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ และสถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ในด้านต่างๆดังนี้

1. จุดมุ่งหมายหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระหลักสูตร
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. โครงสร้างหลักสูตร
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

สัญลักษณ์ที่ใช้

N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ
Mdn	แทน	ค่ามัธยฐาน
IR	แทน	พิสัยระหว่างควอไทล์

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ปรากฏผลดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญผลปรากฏตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้เชี่ยวชาญองค์ประกอบการจัด
หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ
การศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์และสถานที่ทำงาน

สถานภาพ	จำนวน (N=20)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 เพศชาย	12	60.0
1.2 เพศหญิง	8	40.0
2. อายุ		
2.1 อายุ 20-30 ปี	1	5.0
2.2 อายุ 31-40 ปี	4	20.0
2.3 อายุ 41-50 ปี	7	35.0
2.4 อายุ 50-60 ปี	3	15.0
2.5 อายุ 61 ปีขึ้นไป	5	25.0
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
3.1 ปริญญาตรี	6	30.0
3.2 ปริญญาโท	10	50.0
3.3 ปริญญาเอก	4	20.0
4. ประสบการณ์การทำงานด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์		
1-5 ปี	7	35.0
6-10 ปี	2	10.0
11 ปีขึ้นไป	11	55.0
5. สถานที่ทำงาน		
5.1 ภาครัฐ	11	55.0
5.2 ภาคเอกชน	7	35.0
5.3 นักวิชาการและนักวิจัยอิสระ	2	10.0

จากตาราง 3 พบว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60) รองลงมา เป็น เพศหญิง (ร้อยละ 40) ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 50) รองลงมา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาเอก (ร้อยละ 30 และ ร้อยละ 20 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยประยุกต์ มากกว่า 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 55) รองลงมา 1- 5 ปี และ 6 -10 ปี (ร้อยละ 35 และร้อยละ 10 ตามลำดับ) สถานที่ปฏิบัติงานพบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานภาครัฐ (ร้อยละ 55) และปฏิบัติงานในภาคเอกชน และอื่น (ร้อยละ 35 และ ร้อยละ 10 ตามลำดับ)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ในด้านต่างๆ ผลปรากฏดังตาราง 4 - 8

ตาราง 4 แสดงค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร

จุดมุ่งหมายหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษาควรเริ่มจากจุดมุ่งหมาย ที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยาก และมีทักษะทางด้านการแพทย์แผน ไทยประยุกต์เช่นทักษะ ในการดูแล ป้องกันตลอดจนการรักษาโรค โดยการใช้ยาสมุนไพรและการทำ หัตถบำบัด	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษาเป็นการกำหนดแนวทาง เพื่อใช้เป็นการประเมินผลจากที่ได้ การศึกษาเสร็จสิ้นลง	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
3. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการ แพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาควรประกอบด้วยด้านความรู้ ความเข้าใจด้านเจตคติและด้าน ทักษะเช่นสามารถเป็นผู้ประกอบ การผลิตและใช้ยาสมุนไพรไทยเพื่อ การรักษาบำบัดและป้องกัน โรคได้ อย่างมีคุณภาพ	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 4 (ต่อ)

จุดมุ่งหมายหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะ ต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไป ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประ กอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้านเวชกรรมแผนไทยเภสัชกรรม แผนไทย และด้านหัตถเวชกรรม แผนไทย	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องมีการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยา บรรณและความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและการปฏิบัติงานในวิชาชีพ แพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมี คุณภาพ	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 4 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 3 ข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุดได้แก่ ข้อ 4 และข้อ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ด้านเวชกรรมแผนไทยเภสัชกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทยและต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อตนเองสังคมและการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีคุณภาพ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1 และ 0 (Mdn. = 5.00, IR = 1.00 และ Mdn. = 5.00, IR= 0.00) ตามลำดับ

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับมากที่สุดคือ ข้อ 3)การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรประกอบด้วยด้านความรู้ความเข้าใจ

ด้านเจตคติและด้านทักษะ เช่น สามารถเป็นผู้ประกอบการผลิตและใช้ยาสมุนไพรไทย เพื่อการรักษาบำบัดและป้องกันโรคได้อย่างมีคุณภาพ จากสถิติที่คำนวณได้มีฐาน มีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR = 1.00)

ส่วนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องคล้อยกัน 2 ข้อ คือข้อ 1 และข้อ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเริ่มจากจุดมุ่งหมายที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยากและมีทักษะทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เช่น ทักษะในการดูแลป้องกันตลอดจนการรักษาโรคโดยการใช้อยาสมุนไพร และการทำหัตถบำบัดและเป็นการกำหนดแนวทางเพื่อใช้ในการประเมินผลจากที่ได้ทำ การศึกษาเสร็จสิ้นลงจากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 เท่ากันทั้ง 2 ข้อ (Mdn. = 4.00, IR= 1.75)

ตาราง 5 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านเนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี ความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา นโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของ การจัดการศึกษาของชุมชนและ สถานศึกษา	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
2. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งการเสริมสร้างการพัฒนาของ สังคมและเศรษฐกิจ การเมืองการ ปกครองและแนวโน้มของการ เปลี่ยนแปลงของสังคมวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
3. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก ความจำเป็นและความสำคัญของ เนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียน ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัย และการรักษาโรค	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก คุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการ รักษาสังคมให้เป็นปกติสุขและมีสันติ เกี่ยวเนื่องการเสริมสร้างทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและ แนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง

ตาราง 5 (ต่อ)

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
5. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งความสนใจปัญหาและความ มุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาสุขภาพ ของตนเองและสังคมโดยการใช้ ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต	4	1	มาก	สอดคล้อง
6. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยการ อาศัยประสบการณ์เดิมนำมาสร้าง ประสบการณ์ใหม่โดยมีวิชาแพทย์ แผนไทยเป็นพื้นฐาน	4	2	มาก	ไม่ สอดคล้อง
7. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถ นำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่าง เหมาะสม	4.5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก ในการเลือกวิชาการกำหนดเนื้อหา การแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่และ กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมและ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 5 (ต่อ)

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
9. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก ในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดย มีแนวทางจัดตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการของผู้เรียนความยากง่าย ของเนื้อหาวิชาการเปลี่ยนแปลงจุด ประสงค์ของการศึกษาทำให้ผู้เรียน สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้	4	2	มาก	ไม่ สอดคล้อง
10. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี องค์ประกอบของการจัดลำดับ ขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะของผู้เรียนอายุสมอง ของผู้เรียนสมรรถภาพความสนใจ สภาวะสังคมของผู้เรียนและประ โยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื่อ หาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบบูรณา การระหว่างการแพทย์แผนไทย และการแพทย์แผนปัจจุบัน	4	1	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 5 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านเนื้อหาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 5 ข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุดและมีความเห็นที่สอดคล้องกันได้แก่ ข้อ 3 และ ข้อ 7 เนื้อหาหลักสูตรควรมีความจำเป็นและความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรคและหลักแห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสม จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 และสถิติที่คำนวณได้มัธยฐาน

มีค่า 4.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 5.00, IR= 1.00 และ Mdn. = 4.50, IR= 1.00) ตามลำดับ

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันที่ระดับมากและมีความเห็นสอดคล้องกัน ได้แก่ ข้อ 5 ข้อ 8 และข้อ 10 คือเนื้อหาหลักสูตร มีหลักแห่งความสนใจปัญหาและความมุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและสังคมโดยการใช้อนุภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต การกำหนดเนื้อหาการแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง และการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญ ได้แก่ วุฒิภาวะของผู้เรียนอายุสมองของผู้เรียน สมรรถภาพ ความสนใจสภาวะสังคมของผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบบูรณาการระหว่างการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR = 1.00, Mdn. = 4.00, IR= 1.00 และ Mdn. = 4.00, IR= 1.00) ตามลำดับ

ส่วนข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกันมี 5 ข้อคือข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 6 และข้อ 9 เนื้อหาหลักสูตร ควรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา นโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชุมชนและสถานศึกษา หลักแห่งการเสริมสร้างการพัฒนาของสังคมและเศรษฐกิจการเมืองการปกครองและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักคุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการรักษาสังคมให้เป็นปกติสุขและมีสันติเกี่ยวเนื่องการเสริมสร้างทางวัฒนธรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตหลักแห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิมนำมาสร้างประสบการณ์ใหม่โดยมีวิชาแพทย์แผนไทยเป็นพื้นฐานและหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยมีแนวทางจัดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนความยากง่ายของเนื้อหาวิชา การเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.75 และ 2.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.75 และ Mdn. = 4.00, IR= 2.00) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถความสนใจของผู้เรียน และฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง	4	2	มาก	ไม่ สอดคล้อง
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลัก สูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ลักษณะของเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท	4	1	มาก	สอดคล้อง
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลัก สูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาควรจัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ อย่างต่อเนื่องไม่สับสนสามารถเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ ในการทำงานได้จริง	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 6 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ น่าสนใจมีสื่อประกอบการเรียนการ สอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม ในแต่ละรายวิชา	5	0.75	มากที่สุด	สอดคล้อง
7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มากขึ้นส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก	4	1.50	มาก	สอดคล้อง
8. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิด ความสามารถของผู้เรียนฝึกฝน วิธีการแสวงหาความรู้และการแก้ ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน	4	1	มาก	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมโดย ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นใน การเรียน	4.50	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 6 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
10. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม ให้โดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะจะ ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข	4	1	มาก	สอดคล้อง
11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาหลังจัดกิจกรรม ต้องมีการวัดผลทุกครั้งเพื่อค้นหา ข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุง แก้ไขในการจัดการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น	4	1	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 6 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 10 ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 5 ข้อได้แก่ ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 5 ข้อ 6 และข้อ 9 คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ไม่สับสน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง มีสื่อประกอบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชาและการใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้น ข้อ 6 ที่พิสัยระหว่างควอไทล์มีค่า 0.75 (Mdn. = 5.00, IR = 1.00 และ Mdn. = 5.00, IR = 0.75) ตามลำดับ

ส่วนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับมากและมีความสอดคล้องกัน 5 ข้อคือข้อ 4 ข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 10 และข้อ 11 คือการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนและ

สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้าน
เวชกรรมแผนไทย เกษษกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทยโดยเน้นให้ผู้เรียน
เป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก
และมีวิธีการจัดกิจกรรมที่ทำทลายความคิดความสามารถของผู้เรียนตลอดจนฝึกฝนวิธีการ
แสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนการจัด
กิจกรรมต้องมีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนาน และเป็นกันเองเพราะจะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความ
สุขและหลังจัดกิจกรรมต้องมีการวัดผลทุกครั้งเพื่อค้นหาข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไป
ปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐาน
มีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ทุกข้อ (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกันคือข้อ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถความสนใจของผู้เรียน
และฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่าง
ควอไทล์ มีค่า 2.00 (Mdn. = 4.00, IR= 2.00)

ตาราง 7 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีระบบ โครงสร้างเป็นระบบรายปีและระบบ หน่วยกิต	4	0	มาก	สอดคล้อง
2. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี โครงสร้างเป็นหมวดวิชาคือ				
2.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	4.50	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2.2 หมวดวิชาเฉพาะ				
- หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ พื้นฐาน	4	1	มาก	สอดคล้อง
- หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย	4	1	มาก	สอดคล้อง
- หมวดวิชาเลือกเสรี	4	1	มาก	สอดคล้อง
3. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการ กำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการ เรียนที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการ กำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของคุณค่า หรือความสำคัญของแต่ละวิชาทั้งด้าน การแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผน ปัจจุบัน	4	1	มาก	สอดคล้อง
5. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการ คำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วย การเรียนของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้อง เรียนจนจบหลักสูตร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
6. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงจำนวนหน่วย กิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียน ในแต่ละภาคเรียน	4	1	มาก	สอดคล้อง
7. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชา ศึกษาทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
8. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชาชีพ ดังนี้				
8.1 หมวดวิชาชีพพื้นฐานไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
8.2 หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการแพทย์ แผนไทยไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต	4	1.75	มาก	ไม่
8.3 หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
9. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงเป็นการฝึก ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง

ตาราง 7 (ต่อ)

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
10. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดการเรียนการสอนด้านการ แพทย์แผนไทยโดยอาจารย์ผู้สอนต้อง เป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอนหรือผู้ มีประสบการณ์การสอนและสามารถที่ จะบูรณาการการสอนได้อย่างเหมาะสม	5	1	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 7 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านโครงสร้างหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้ ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุดได้แก่ ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 5 และ ข้อ 10 คือโครงสร้างหลักสูตร ควรมีการกำหนดในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีการกำหนดจำนวน หน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร โดยมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิต หรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยจะต้องมีอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอน หรือ ผู้มีประสบการณ์การสอนและสามารถที่จะบูรณาการการสอน ได้อย่างเหมาะสม จากค่าสถิติ ที่คำนวณได้มัธยฐาน มีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้น ข้อ 2 ค่ามัธยฐานมีค่า 4.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 5.00, IR= 1.00 และ Mdn. = 4.50, IR = 1.00) ตามลำดับ

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันที่ระดับมากที่สุดได้แก่ ข้อ 1 ข้อ 2.1, 2.2, 2.3 ข้อ 4 ข้อ 6 ข้อ 7 และข้อ 8.3 คือโครงสร้างหลักสูตร ควรมีระบบโครงสร้างเป็นระบบรายปี และระบบหน่วยกิต มีหมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน หมวดวิชาชีพ แพทย์แผนไทย หมวดวิชาเลือกเสรี มีการกำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของคุณค่าหรือความ สำคัญของแต่ละวิชา ทั้งด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยแจกแจง จำนวนหน่วยกิต หรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนในแต่ละภาคเรียนโดยการจัดโครงสร้าง แบบแจกแจงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต

จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไม่สอดคล้องกันคือข้อ 8 โครงสร้างหลักสูตรควรมีการจัดโครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชาชีพประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นไม่สอดคล้องกัน คือ 8.1, 8.2 และข้อ 9 คือหมวดวิชาชีพพื้นฐานไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการแพทย์แผนไทยไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต และการจัดโครงสร้างโดยแจกแจงเป็นการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.75 (Mdn. = 4.00, I.R.= 1.75)

ตาราง 8 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เพราะบางรายวิชาเป็นวิชาที่ยากแก่ การศึกษด้วยตนเอง	3.50	2	มาก	ไม่ สอดคล้อง
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรเป็นกิจกรรมที่ครู เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การเรียนการสอนอย่างแท้จริง	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการ เรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้าน พุทธิพิสัยและต้องมีการศึกษาให้ ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอนจึงจะทำ ให้เกิดความเข้าใจ	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการ เรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิต พิสัยมีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ ไปกับการสอน	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	มัธยมศึกษา (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการ เรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้าน ทักษะพิสัยเช่นการเรียนวิชาหัตถเวช กรรมแผนไทยเน้นการสอนภาค ปฏิบัติ เกสัชกรรมแผนไทยเน้นการ ผลิตและการใช้ยาสมุนไพร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
6. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการ สอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ เช่นการสอนกระบวนการคิด สร้างสรรค์	4	1	มาก	สอดคล้อง
7. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบที่เน้น การบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิม และองค์ความรู้ใหม่	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีการกำหนด คุณสมบัติของครูผู้สอนที่มีประสบ การณ์ด้านการแพทย์แผนไทยเช่น วิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็นผู้ที่มี ความรู้ด้านภาษาไทยและภาษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจใน การถ่ายทอด ความรู้ด้านการแพทย์ แผนไทย	4	0.75	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 8 (ต่อ)

รูปแบบการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
9. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีการสำรวจ ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจาก ผู้ใช้ผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อ นำมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
10. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัดประ สพการณ์การเรียนรู้และมีแหล่งฝึก ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะ สมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้าน วิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์	5	0.75	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 8 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านรูปแบบการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 9 ข้อเห็นไม่สอดคล้องกัน 1 ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 7 ข้อ 9 และข้อ 10 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ควรเป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย และต้องมีการศึกษาให้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอนจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจ เน้นการพัฒนา ด้านจิตพิสัยมีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน รวมทั้งการพัฒนา ด้านทักษะพิสัย เช่น การเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทยเน้นที่การสอนภาคปฏิบัติ เกสัชกรรมแผนไทย เน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพร ตลอดจนการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิม และองค์ความรู้ใหม่ มีการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนมีการจัดประสพการณ์การเรียนรู้และมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้าน

วิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้นข้อ 10 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 0.75 (Mdn. = 5.00, IR = 1.00 และ Mdn. = 5.00, IR = 0.75) ตามลำดับ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันด้วยในระดับมากได้แก่ ข้อ 6 และข้อ 8 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ควรมีรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ เช่น การสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ด้านการแพทย์แผนไทยเช่น วิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาไทย และภาษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 และ 0.75 (Mdn. = 4.00, IR = 1.00 และ Mdn. = 4.00, IR = 0.75) ตามลำดับ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นไม่สอดคล้องกันคือ ข้อ 1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเพราะบางรายวิชาเป็นวิชาที่ยากแก่การศึกษาด้วยตนเอง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 3.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 2.00 (Mdn. = 3.50, IR = 2.00)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถาม รอบที่ 1

จากการตอบแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาในรอบที่ 1 ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร

1.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายควรกำหนดชี้ความสามารถให้ชัดเจนและสามารถให้นำไปปฏิบัติได้จริง

1.2 คำนี้ถึงประโยชน์หลังจากเรียนจบการศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้ด้วยตนเองและสังคม

1.3 มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเน้นเอกลักษณ์ของหลักสูตร

1.4 เน้นเรื่องศีลธรรมจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

1.5 กำหนดให้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีการวิจัย

1.6 กำหนดทักษะความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคลากรในวิชาชีพอื่น

1.7 เน้นเรื่องโลกทัศน์ วิสัยทัศน์เพื่อให้รู้ทันเหตุการณ์

2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร

2.1 เน้นเรื่องบูรณาการระหว่างการศึกษาแพทย์แผนไทยกับการแพทย์แผนปัจจุบัน

2.2 เนื้อหาหลักสูตรสามารถไปประยุกต์ใช้กับองค์ความรู้เดิม

2.3 เพิ่มวิชาการบำบัดวิทยาและวิชาการเบี่ยงวิธีวิจัย

2.4 เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์

2.5 มีหลักการที่ชัดเจนไม่จำเป็นต้องตามนโยบายทุกประการแต่ต้องสอดคล้องกับ
มิติของการดูแลสุขภาพเพื่อเป็นการสร้างทางเลือก

2.6 เนื้อหาหลักสูตรด้านการแพทย์แผนไทยเน้นเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและ
เพิ่มกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1 ผู้สอนด้านการแพทย์แผนไทยต้องมีประสบการณ์และสามารถถ่ายทอด
ประสบการณ์พร้อมกับการสอนให้กับผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

3.2 อาจารย์ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมแบบต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนเหมาะสม

3.3 เน้นการเรียนการสอนด้านทักษะการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบ
อาชีพได้

3.4 มีการคัดเลือกผู้เรียนที่มีวุฒิภาวะพอที่จะรับผิดชอบด้านต่างๆได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

4.1 หลักสูตรระดับปริญญาตรี จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร มีไม่น้อยกว่า 120
หน่วยกิตโดยแบ่งเป็น

1) หมวดศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

3) หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

4.2 ควรมีการแยกวิชาที่เป็นบูรณาการประสบการณ์อย่างน้อย 3 หน่วยกิตเพื่อให้
ผู้เรียนเลือกไว้เป็นสาขาที่จะประกอบอาชีพที่ถนัด

4.3 เน้นโครงสร้างด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านที่มีอยู่ในประเทศ
ไทย

4.4 มีการจัดทำ course syllabus และ course dicription และมีการจัดการเรียน
การสอนให้เป็นไปตามที่กำหนด

5. ด้านรูปแบบการเรียนการสอน

5.1 มีการสอนภาคทฤษฎีและเน้นทักษะการปฏิบัติงาน

5.2 มีการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเรียนในชั้นเรียนและให้มีการศึกษาดูงานนอก
สถานที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.3 มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยให้ครบทุกเนื้อหาและ
เหมาะสม

6. ด้านอื่นๆ

6.1 คนที่จะเข้าเรียนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์จะต้องมีความพร้อมความ
ตั้งใจอย่างเต็มที่และสนใจด้านการแพทย์แผนไทยอย่างแท้จริง

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามรอบที่ 1 พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นบางประเด็นที่ไม่สอดคล้องกัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยการใช้เทคนิคเดลฟายในรอบที่ 2 โดยผู้วิจัยนำคำตอบของแบบสอบถามรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 20 ท่าน มาหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของแต่ละข้อ แล้วแสดงระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และแสดงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 ลงในแบบสอบถามรอบที่ 2 แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ท่านเดิมพิจารณาคำตอบ ที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาคำตอบอีกครั้ง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญสามารถยืนยันคำตอบเดิม หรืออาจพิจารณาเปลี่ยนคำตอบใหม่ได้ และเมื่อได้คำตอบจากแบบสอบถาม รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำมาหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลปรากฏดังตาราง 9 - 13

ตาราง 9 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร

จุดมุ่งหมายหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาควรเริ่มจากจุดมุ่งหมายที่เกิดขึ้น ง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยากและมีทักษะ ทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เช่นทักษะในการดูแลป้องกันตลอดจน การรักษาโรคโดยใช้ยาสมุนไพร และการทำหัตถบำบัด	4	1	มาก	สอดคล้อง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาเป็นการกำหนดแนวทางเพื่อใช้ เป็นการประเมินผลจากที่ได้ทำการ ศึกษาเสร็จสิ้นลง	4	1	มาก	สอดคล้อง
3. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการ แพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดม ศึกษาควรประกอบด้วยด้านความรู้ ความเข้าใจด้านเจตคติและด้านทักษะ เช่น สามารถเป็นผู้ประกอบการผลิต และใช้ยาสมุนไพรไทยเพื่อการรักษา บำบัดและป้องกันโรคได้อย่างมี คุณภาพ	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 9 (ต่อ)

จุดมุ่งหมายหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร จะต้องมีความชัดเจนและสามารถ นำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ แผนไทยประยุกต์ด้านเวชกรรม แผนไทยเภสัชกรรมแผนไทยและ ด้านหัตถเวชกรรมแผนไทย	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
5. การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องมีการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยา บรรณและความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและการปฏิบัติงานในวิชาชีพ แพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมี คุณภาพ	5	0	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 9 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 5 ข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 4 และข้อ 5 คือการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ด้านเวชกรรมแผนไทย เภสัชกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทย และต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบต่อตนเองสังคม และการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีคุณภาพ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 และ 0.00 (Mdn. = 5.00, IR = 1.00 และ IR= 0.00) ตามลำดับ

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันระดับมากมี 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ควรเริ่มจากจุดมุ่งหมายที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยากและมีทักษะทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เช่น ทักษะในการดูแลป้องกันตลอดจนการรักษาโรคโดยการใช้อาสนุนไพร และการทำหัตถบำบัด การกำหนดแนวทางเพื่อใช้เป็นการ

ประเมินผลจากที่ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้นลงและจุดมุ่งหมายต้องประกอบด้วยด้านความรู้ความเข้าใจด้านเจตคติและด้านทักษะเช่นสามารถเป็นผู้ประกอบการผลิตและใช้ยาสมุนไพรไทยเพื่อการรักษาบำบัดและป้องกันโรคได้อย่างมีคุณภาพ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ตาราง 10 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านเนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควร มีความสอดคล้องกับปรัชญา การศึกษานโยบายของรัฐและ ความมุ่งหมายของการจัดการ ศึกษาของชุมชนและสถานศึกษา	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
2. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งการเสริมสร้างการพัฒนาของ สังคมและเศรษฐกิจการเมืองการ ปกครองและแนวโน้มของการ เปลี่ยนแปลงของสังคมวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	3	1	ปานกลาง	สอดคล้อง
3. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี หลักความจำเป็นและความสำคัญ ของเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานใน การเรียนด้านวิทยาศาสตร์การ แพทย์พื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการ ตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค	4	1	มาก	สอดคล้อง
4. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก คุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการ รักษาสังคมให้เป็นปกติสุขและมีสันติ เกี่ยวเนื่องการเสริมสร้างทางวัฒน ธรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย และแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงใน อนาคต	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 10 (ต่อ)

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
5. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งความสนใจปัญหาและความ มุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาสุขภาพ ของตนเองและสังคมโดยการใช้ ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต	4	1	มาก	สอดคล้อง
6. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย การอาศัยประสบการณ์เดิมนำมา สร้างประสบการณ์ใหม่โดยมีวิชา แพทย์แผนไทยเป็นพื้นฐาน	3.50	1	มาก	สอดคล้อง
7. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลัก แห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถ นำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่าง เหมาะสม	4.50	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
8. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี หลักในการเลือกวิชาการกำหนด เนื้อหาการแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่ และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงาน ได้จริง	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 10 (ต่อ)

เนื้อหาหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
9. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควร มีหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหา วิชาโดยมีแนวทางจัดตามหลัก จิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชาการ เปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของ การศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถ วิเคราะห์ปัญหาได้	4.00	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง
10. เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควร มีองค์ประกอบของการจัดลำดับขั้น ตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญได้แก่ วุฒิภาวะของผู้เรียนอายุสมอง ของผู้เรียนสมรรถภาพความสนใจ สภาวะสังคมของผู้เรียนและประ โยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัด เนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบ บูรณาการระหว่างการแพทย์แผน ไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน	3	1	ปานกลาง	สอดคล้อง

จากตาราง 10 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านเนื้อหาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 8 ข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 7 คือเนื้อหาหลักสูตรควรมีหลักแห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสม จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 4.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.50, IR = 1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับมากและสอดคล้องกันคือข้อ 3 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 และ ข้อ 8 คือเนื้อหาหลักสูตร ควรมีหลักความจำเป็นและความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัย และการรักษาโรค หลักแห่งคุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการรักษาสังคมให้เป็นปกติสุข และมีสันติเกียวนเนื่องการเสริมสร้างทางวัฒนธรรมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต ตลอดจนหลักแห่งความสนใจปัญหาและความมุ่งหมายของผู้เรียน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเอง และสังคมโดยการใช้องุมิปัญญา ด้านการแพทย์แผนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีหลักแห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิมนำมาสร้างประสบการณ์ใหม่โดยมีวิชาแพทย์แผนไทยเป็นพื้นฐาน และการเลือกการกำหนดเนื้อหาการแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้นข้อ 6 ที่มีค่ามัธยฐาน มีค่า 3.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นระดับปานกลางแต่มีความสอดคล้องกันคือข้อ 2 และ ข้อ10 เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักแห่งการเสริมสร้างการพัฒนาของสังคมและเศรษฐกิจการเมืองการปกครองและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญ ได้แก่ วุฒิภาวะของผู้เรียน อายุสมองของผู้เรียน สมรรถภาพความสนใจ สภาวะสังคมของผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบบูรณาการระหว่างการแพทย์แผนไทยกับการแพทย์แผนปัจจุบัน จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 3.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 3.00, IR= 1.00)

ส่วนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกันมี 2 ข้อ คือ ข้อ1และข้อ 9 เนื้อหาหลักสูตรควรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา นโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชุมชน สถานศึกษา และหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยมีแนวทางติดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนความยากง่ายของเนื้อหาวิชาการเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.75 (Mdn. = 4.00, I.R.= 1.75)

ตาราง 11 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียนและฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง	3	1	ปานกลาง	สอดคล้อง
4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 11 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัด กิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ อย่างต่อเนื่องไม่สับสนสามารถ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา ที่เรียนได้และมุ่งเน้นให้นักศึกษา นำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
6. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้ น่าสนใจมีสื่อประกอบการเรียนการ สอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม ในแต่ละรายวิชา	4	1	มาก	สอดคล้อง
7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมเน้น ให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก	4	1	มาก	สอดคล้อง
8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน หลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิด ความสามารถของผู้เรียนฝึกฝน วิธีการแสวงหาความรู้และการแก้ ปัญหาด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 11 (ต่อ)

กิจกรรมการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม โดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับสถาน การณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความ กระตือรือร้นในการเรียน	4	1	มาก	สอดคล้อง
10. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรม ให้โดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะ จะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข	4	1	มาก	สอดคล้อง
11. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาหลังจัดกิจกรรม ต้องมีการวัดผลทุกครั้งเพื่อค้นหา ข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับ ปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น	4	1	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 11 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด 3 ข้อคือข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

ไม่สนับสนุนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐาน มีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 5.00, IR= 1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันและมีความคิดเห็นระดับมาก 7 ข้อ คือ ข้อ 4 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 10 และข้อ 11 คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ มีสื่อประกอบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียนฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะจะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุขและหลังจัดกิจกรรมต้องมีการวัดผลทุกครั้งเพื่อค้นหาข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐาน มีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นระดับปานกลางแต่สอดคล้องกันคือข้อ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถความสนใจของผู้เรียน และฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐาน มีค่า 3.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR= 1.00)

ตาราง 12 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี ระบบโครงสร้างเป็นระบบรายปีและ ระบบหน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
2. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี โครงสร้างเป็นหมวดวิชาคือ				
2.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	4	1	มาก	สอดคล้อง
2.2 หมวดวิชาเฉพาะ				
- หมวดวิชาวิทยาศาสตร์				
การแพทย์พื้นฐาน	4	1	มาก	สอดคล้อง
- หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย	4	1	มาก	สอดคล้อง
- หมวดวิชาเลือกเสรี	4	0.75	มาก	สอดคล้อง
3. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การกำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือ หน่วยการเรียนรู้ที่ต้องเรียนจนจบ หลักสูตร	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
4. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การกำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของ คุณค่าหรือความสำคัญของแต่ละ วิชาทั้งด้านการแพทย์แผนไทย และการแพทย์แผนปัจจุบัน	4	1	มาก	สอดคล้อง
5. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การคำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือ หน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ ผู้เรียน ต้องเรียนจนจบหลักสูตร	4.50	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
6. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดโครงสร้างโดยแจกแจง จำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการ เรียนที่จะต้องเรียนในแต่ละภาค เรียน	4	1	มาก	สอดคล้อง
7. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดโครงสร้างโดยแจกแจงหมวด วิชาศึกษาทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
8. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดโครงสร้างโดยแจกแจงหมวด วิชาชีพดังนี้				
8.1 หมวดวิชาชีพพื้นฐานไม่น้อย กว่า 40 หน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
8.2 หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการ แพทย์แผนไทยไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต	4	1	มาก	สอดคล้อง
8.3 หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต	3.50	1	มาก	สอดคล้อง
9. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดโครงสร้างโดยแจกแจงเป็น การฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต	4	1.75	มาก	ไม่ สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

โครงสร้างหลักสูตร	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
10. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผน ไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดการเรียนการสอนด้านการ แพทย์แผนไทยโดยอาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอน หรือผู้มีประสบการณ์การสอนและ สามารถที่จะบูรณาการการสอนได้ อย่างเหมาะสม	4	1	มาก	สอดคล้อง

จากตาราง 12 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านโครงสร้างหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน 9 ข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 3 และข้อ 5 คือ การกำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตรควรมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบหลักสูตร จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 5.00, IR=1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับมากและสอดคล้องกัน ได้แก่ข้อ1 ข้อ 2 ข้อ 4 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ10 คือมีระบบโครงสร้างเป็นระบบรายปีและระบบหน่วยกิต แบ่งเป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย หมวดวิชาเลือกเสรี มีการกำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของคุณค่าหรือความสำคัญของแต่ละวิชาทั้งด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน มีการแจกแจงจำนวนหน่วยกิต หรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนในแต่ละภาคเรียน โดยแจกแจงหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวน ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ส่วนหมวดวิชาชีพแจกแจง ดังนี้ หมวดวิชาชีพพื้นฐานไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการแพทย์แผนไทย ไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต และการจัดการเรียนการสอนของการแพทย์แผนไทยต้องมีอาจารย์ผู้สอน ต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอนหรือผู้มี

ประสบการณ์การสอน สามารถที่จะบูรณาการการสอนได้อย่างเหมาะสม จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้นข้อ 8.3 มีฐานมีค่า 3.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR = 1.00)

ส่วนข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นไม่สอดคล้องกันคือข้อ 9) การจัดโครงสร้างโดยแจกแจง เป็นการฝึกปฏิบัติงาน ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.75 (Mdn. = 4.00, IR = 1.75)

ตาราง 13 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ขององค์ประกอบการจัดหลักสูตร
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครู เป็นศูนย์กลางเพราะบางรายวิชา เป็นวิชาที่ยากแก่การศึกษาด้วย ตนเอง	3	1	ปานกลาง	สอดคล้อง
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรเป็น กิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่าง แท้จริง	4	1	มาก	สอดคล้อง
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้น การพัฒนาด้านพุทธิพิสัยและต้อง มีการศึกษาให้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชา ที่สอนจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจ	4	1	มาก	สอดคล้อง
4. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการ พัฒนาด้านจิตพิสัยมีการสอดแทรก จริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

ตาราง 13 (ต่อ)

รูปแบบการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีรูป แบบการเรียนการสอนที่เน้นการ พัฒนาด้านทักษะพิสัยเช่นการเรียน วิชาหัตถเวชกรรมแผนไทยเน้นที่ การสอนภาคปฏิบัติเภสัชกรรมแผน ไทยเน้นการผลิตและการใช้ยา สมุนไพร	4.50	1	มากที่สุด	สอดคล้อง
6. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนา ทักษะกระบวนการเช่นการสอน กระบวนการคิดสร้างสรรค์	4	1	มาก	สอดคล้อง
7. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี รูปแบบที่เน้นการบูรณาการระหว่าง องค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่	4	1	มาก	สอดคล้อง
8. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการ กำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนที่มี ประสบการณ์ด้านการแพทย์แผนไทย เช่นวิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็น ผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาไทยและภาษา อื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความ เข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ด้าน การแพทย์แผนไทย	4	1	มาก	สอดคล้อง

ตาราง 13 (ต่อ)

รูปแบบการเรียนการสอน	มัธยฐาน (Mdn)	พิสัยระหว่าง ควอไทล์ (IR)	ระดับความ คิดเห็น	ความ สอดคล้อง
9. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการ สำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอ แนะจากผู้ใช้ผลผลิตหรือผู้สำเร็จ การศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและ พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	4	1	มาก	สอดคล้อง
10. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่าง เพียงพอและเหมาะสมสำหรับการ ฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์ แผนไทยแบบประยุกต์	5	1	มากที่สุด	สอดคล้อง

จากตาราง 13 องค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านรูปแบบการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันด้วยในระดับมากที่สุดคือข้อ 4 ข้อ 5 และ ข้อ 10 คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย มีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย เช่น การเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทย เน้นที่การสอนภาคปฏิบัติ เกสัชกรรมแผนไทยเน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพร มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ จากค่าสถิติที่คำนวณได้มัธยฐานมีค่า 5.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 ยกเว้นข้อ 5 มัธยฐานมีค่า 4.50 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn.= 5.00, IR =1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับมากและมีความสอดคล้องกัน ได้แก่ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 6 ข้อ 7 ข้อ 8 และข้อ 9 คือรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง มีการเน้นพัฒนาการด้านพุทธิพิสัย และต้องมีการศึกษาให้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอนจึงจะทำให้เกิดความเข้าใจเน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ เช่น การสอนกระบวนการ คิดสร้างสรรค์มีรูปแบบที่เน้นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่ และมีการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพด้านการแพทย์แผนไทย เช่น วิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาไทย และภาษาอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย และมีการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากผู้ให้ผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 4.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 4.00, IR =1.00)

ข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยระดับปานกลางแต่สอดคล้องกันคือข้อ 1 มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเพราะบางรายวิชาเป็นวิชาที่ยากแก่การศึกษาด้วยตนเอง จากค่าสถิติที่คำนวณได้มีฐานมีค่า 3.00 พิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่า 1.00 (Mdn. = 3.00, IR =1.00)

จากการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดทำหลักสูตร 5 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมาย หลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ในแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือการถามย้ำจะทำเพียง 2 รอบ เพราะความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก โดยเฉพาะความคิดเห็นด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านศีลธรรมจรรยาบรรณความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ด้านเนื้อหาหลักสูตร เน้นผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ด้านโครงสร้างหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับโครงสร้างของหลักสูตรกลางและด้านรูปแบบการเรียนการสอน เน้นการฝึกทักษะ ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 2 รอบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ
อุดมศึกษา ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผลและเสนอแนะผลการวิจัยโดยลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาค้นคว้าประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทย
ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ในด้านต่อไปนี้ ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรม
การเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยได้รับคำแนะนำ
จากประธานและกรรมการควบคุมปริญญาโท ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและการจัดหลักสูตรมาสร้างแล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 คนเพื่อนำมาสร้างองค์ประกอบหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์
ระดับอุดมศึกษา

2. แบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้วิจัยนำมาสร้าง
แบบสอบถามโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ลักษณะของแบบ
สอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบจัดทำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ
อุดมศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน
โครงสร้างหลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นใน
แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามใช้เทคนิคเดลฟาย(Delphi Technique) ดังนี้

2.1 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

2.2 แบบสอบถามฉบับที่ 1 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 25 ท่านตอบแบบสอบถามในรอบแรกได้แบบสอบถามกลับมา 20 ชุด

2.3 แบบสอบถามฉบับที่ 2 โดยนำข้อมูลคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 มาหาค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยผู้วิจัยได้แสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบ 1 และระดับความคิดเห็นของกลุ่ม แสดงไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 2 แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 20 ท่านเดิมเพื่อพิจารณาคำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) การนำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 1 ที่คำตอบเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมาทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยใช้เทคนิคเดลฟายทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างหลักสูตร และด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาแล้วนำข้อมูลที่ได้บันทึกในแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการแสดงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นของกลุ่ม และส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมพิจารณาคำตอบอีกครั้ง เมื่อได้แบบสอบถามรอบที่ 2 กลับมาผู้วิจัยได้นำข้อมูลคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 ของแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วนำมาสรุปเรียบเรียงแล้วแปลผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา 5 ด้านประกอบด้วยด้าน จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จากผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกันทั้ง 2 รอบ โดยสรุปผลดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร

จุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาโดยเน้นเรื่อง การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อตนเองสังคม และการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีคุณภาพ และเรื่องความชัดเจนของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้านเวชกรรมแผนไทยเภสัชกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทย นอกจากนี้ยังควรเน้นเรื่องความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อวิชาชีพที่ดี ซึ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ

2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร

เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาโดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสมและเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค นอกจากนี้เนื้อหาหลักสูตรยังจะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองสังคมโดยการใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทย และประกอบอาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ได้อย่างเหมาะสมซึ่ง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นระดับสอดคล้องกันเกือบทุกข้อ ยกเว้นด้านเนื้อหาหลักสูตรที่ความสอดคล้องกับปรัชญา การศึกษานโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของการจัดการ ศึกษาของชุมชนและสถานศึกษา และหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยมีแนวทางจัดตามหลัก จิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชาการ เปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา โดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้และมุ่งเน้น

ให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริงและมีสื่อประกอบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ

4. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาโดยประกอบด้วย การกำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตรและมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบ และโครงสร้างประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์ พื้นฐาน หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทยและ หมวดวิชาเลือกเสรี นอกจากนี้การเรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอนหรือผู้มีประสบการณ์การสอน สามารถที่จะบูรณาการการสอนได้อย่างเหมาะสม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันเกือบทุกข้อยกเว้น การจัดโครงสร้างโดยแจกแจงเป็นการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต

5. ด้านรูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนโดยต้องเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยมีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยเช่นการเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทยเน้นการฝึกปฏิบัติ เกสัชกรรมแผนไทยเน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพร และมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นอกจากนี้จะต้องมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันทุกข้อ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร

จากผลการวิจัยปรากฏผลว่าองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตรโดยต้องเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อตนเองสังคมและการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ นอกจากนี้ยังเน้นเรื่องความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อวิชาชีพที่ดีและให้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรให้ความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบ

วิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ใน ด้านเวชกรรมแผนไทย เกษัชกรรมแผนไทย และด้าน
หัตถเวชกรรมแผนไทย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญด้านศีลธรรมและจรรยาบรรณต่อวิชาชีพที่จะนำความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ไปประกอบอาชีพดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2542 : 21) กล่าวว่าการศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาคือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ การปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในวิถีทางที่ถูกที่ควรการสร้างทัศนคติค่านิยมที่ถูกต้องเอื้อต่อการพัฒนาตนเองประเทศชาติและการสร้างมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตของผู้เรียนและวินัย วิระพัฒนานนท์ (2543 : 79- 80) กล่าวว่าหลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมทั้งในฐานะความเป็นมนุษย์ความเป็นผู้นำและสมาชิกของสังคมประชาธิปไตยและมีคุณธรรมจริยธรรมในสาขาอาชีพของตนเอง

2. ด้านเนื้อหาหลักสูตร

จากผลการวิจัยปรากฏผลว่าองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านเนื้อหาหลักสูตร โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสมและเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค นอกจากนี้เนื้อหาหลักสูตรยังจะต้องประกอบด้วยความรู้ความมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองสังคมโดยการใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยและประกอบอาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ได้อย่างเหมาะสมซึ่ง

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาจะเป็นการศึกษาที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาชีพ จรัส สุวรรณเวลา (2545 : 54) กล่าวว่าคุณลักษณะทางด้านวิชาชีพหมายถึงความรู้ ความสามารถทักษะ เจตคติและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพแต่ละวิชาชีพก็ย่อมมีความแตกต่างกันได้ รุ่ง แก้วแดง (2544 : 61-62) กล่าวว่าเป้าหมายสำคัญของการศึกษาไทยอีกประการคือการพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรควรเลือกเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เลย (รุจิรุ ภูสวระ. 2545 : 30) แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาตามมาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดความแตกต่างของผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงการฝึกปฏิบัติให้ทำเป็นคิดเป็นทำเป็นใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 27) และหลักสูตรจะต้องมีทางเลือกให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย (ชมพูนุช ร่วมชาติ. 2548 : บทคัดย่อ)

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏผลว่าองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริงและมีสื่อประกอบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา

ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาจะเป็นการศึกษาที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพราะว่าการที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้มากขึ้นขึ้นอยู่กับกิจกรรมการสอนซึ่งเสาวลักษณ์ นภาลย์ (2548 : 33 - 35) พบว่ากิจกรรมการสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติรวมทั้งให้ผู้เรียนรับทราบผลก้าวหน้าของการทำงานนอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานด้วยเช่นเดียวกับทิสนา แคมมณี (2547 : 258) ที่ว่าการเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านทางประสบการณ์ตรงหรือการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเองและ ชมพูนุช ร่วมชาติ (2548 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการปฏิบัติโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีการผสมผสานทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับวินัย วีระพัฒนานนท์ (2543 : 81) ที่ว่าหลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะขั้นสูงในการประกอบอาชีพนอกเหนือจากความรู้ด้านทฤษฎีได้อย่างเพียงพอให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความสามารถพัฒนาอาชีพได้ตลอดเวลา และความมุ่งมั่นพัฒนาอาชีพที่ปฏิบัติและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มความสามารถทั้งด้านความรู้ จิตใจอารมณ์และทักษะต่างๆให้ผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทร่วมกันใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนจากสถานการณ์จริงที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 38)

4. ด้านโครงสร้างหลักสูตร

จากผลการวิจัยปรากฏผลว่าองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านโครงสร้างหลักสูตรควรประกอบด้วยกำหนัดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตรและมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบหลักสูตรโครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย

ประยุกต์ระดับอุดมศึกษาจะประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทยและหมวดวิชาเลือกเสรีนอกจากนี้การเรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยอาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขาที่สอน หรือผู้มีประสบการณ์การสอนและสามารถที่จะบูรณาการการสอนได้อย่างเหมาะสม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญโครงสร้างหลักสูตรสามส่วน เช่นเดียวกับ วินัย วีระวัฒนานนท์ (2543 : 82 -84) อธิบายว่าโครงสร้างเนื้อหาวิชาประกอบด้วยเนื้อหาวิชา 3 ส่วนคือส่วนที่เป็นวิชาพื้นฐาน ได้แก่ เนื้อหาที่จำเป็นสำหรับชีวิตและเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชาชีพจะเป็นความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพจะเป็นความรู้และทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพในสาขาวิชานั้นๆ ซึ่งเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาและวิชาเลือกหรือวิชาเลือกเสรีเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้ตามความสนใจความถนัดและความต้องการของผู้เรียนตรงกับจรัส สุวรรณเวลา (2545 :10) กล่าวไว้ว่าโครงสร้างหลักสูตรจะต้องจัดวางเนื้อหาตรงกับสังคมไทยซึ่งหลายหลักสูตรมีการคัดลอกมาจากต่างประเทศหรือมีการลอกหลักสูตรกันเองจากต่างสถาบันจึงมีความไม่เหมาะสมกับปัญหาในสังคมไทยหลักสูตรที่มีการสร้างเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้นทำให้หลักสูตรแน่นมากทำให้ผู้เรียนไม่ มีเวลาเหลือที่จะได้คิดผู้เรียนมุ่งแต่เรียนเพื่อให้สอบผ่านเท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรจะต้องมีการกำหนดจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาเมื่อจัดโครงสร้างที่ดีได้แล้วผู้สอนเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ที่ทำให้หลักสูตรประสบผลสำเร็จคือครูที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้ตรงกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอดทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการประกอบวิชาชีพ

5. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยปรากฏผลว่าองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาด้านรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องเน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัยมีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอนเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยเช่นการเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทยเน้นการฝึกปฏิบัติเภสัชกรรมแผนไทยเน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพรและมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ นอกจากนี้จะต้องมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์

ผู้วิจัยมีความเห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาจะเป็นการศึกษที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญด้านการบูรณาการองค์ความรู้เดิมคือความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีการสั่งสมกันมาแล้วนำความรู้ที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่เข้ามาประกอบกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ การเรียนรู้ที่ดีมีลักษณะที่สำคัญคือการเรียนรู้ที่เป็นแบบบูรณาการคือการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลายๆ อย่างเข้า

ด้วยกันเพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต ทิศนา แคมมณี. (2547 : 258) ได้ให้ความเห็นว่าต้องอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องมีจรรยาบรรณในการประยุกต์องค์ความรู้ นอกจากนี้รูปแบบการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ยังต้องมีกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกทำจริงเหมือนที่พทย์ การะเจตีย์ (2545 : 1) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนจะต้องสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสังคมชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะกระบวนการคิดและผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงทำเป็นแก้ปัญหาได้มีความใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและมีการผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับ จรัส สุวรรณเวลา และคณะ. (2540 : 6 - 7) กล่าวว่าการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีเป้าหมายในการสร้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะเฉพาะในวิชาการหรือวิชาชีพนั้นๆ ในระดับต้นแต่เป็นระดับที่ใช้การได้ในหลายสาขาวิชาชีพการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นการสร้างผู้ที่มีความรู้ความสามารถในลักษณะทั่วไปในวิชาชีพนั้นหลังจากนั้นต้องฝึกฝนเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะหรือศึกษาในระดับสูงขึ้นเพื่อประกอบวิชาชีพเฉพาะทาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร ต้องมีการส่งเสริมการสร้างศีลธรรม จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อนองสังคม นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดขีดความสามารถให้ความชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากจะเน้นผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรสิ่งที่ควรเน้นอย่างยิ่งคือการสร้างศีลธรรมจรรยาบรรณในวิชาชีพ ของหลักสูตร

1.2. การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร เน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสมและเนื้อหาที่เป็นพื้นฐานในการเรียนด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค นอกจากนี้เนื้อหาหลักสูตรยังจะต้องประกอบด้วยความรู้ความมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองสังคม โดยการใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยและประกอบอาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถ้าจะดำเนินการสอนจะต้องบรรจุเนื้อหาในส่วนนี้ไว้ในหลักสูตรรวมด้วย

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เน้นการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม ต้องมีลำดับขั้นตอน

เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้ ทั้งทางด้านการแพทย์แผนไทยที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมและเรียนทั้งด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์พื้นฐานของการแพทย์แผนปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องเน้นให้เห็นความเชื่อมโยงทั้ง 2 แผนอย่างเหมาะสม

1.4 ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีการกำหนดวิชาหมวดการศึกษา หมวดวิชาชีพ แผนไทย หมวดวิชาเลือกเสรี และจะต้องมีการกำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร

1.5 ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เน้นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิมคือความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและองค์ความรู้ใหม่คือความรู้ที่เป็นวิชาแพทย์แผนปัจจุบันมีการเน้นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างถูกต้องแม่นยำและอาจารย์ผู้สอนต้องมีประสิทธิภาพด้านการแพทย์แผนไทยหรือมีประสิทธิภาพการสอนเพื่อจะได้บูรณาการความรู้ทั้ง 2 แผนได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ โดยการติดตามผลคุณภาพของบัณฑิตเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรอื่นเช่นหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์) เพื่อใช้เป็นแนวทางปรับปรุงหรือพัฒนาองค์ประกอบของการจัดทำหลักสูตรต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ในระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรระดับที่สูงขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ เอี่ยมชัย. (2547). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตแนวใหม่ : กรณีการประเมินผล
กระทบของหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2537
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและ
พัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.*
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 254 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษา
ภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการค้าและผลิตภัณฑ์ (ร.ส.พ.).*
- _____. (2548, กุมภาพันธ์). *ประกาศเรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี. พ.ศ.2548.*
- _____. (2544). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊ก.*
- _____. (2521). *หลักสูตรใหม่. (เอกสารแนะนำหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ :
กรมการศาสนา.*
- กระทรวงสาธารณสุข. (2542). *พระราชบัญญัติการ ประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542. นนทบุรี :
กองการประกอบโรคศิลปะ, สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.*
- _____. (2547). *มาตรฐานวิชาชีพผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
พ.ศ.2547. กองการประกอบโรคศิลปะ, กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.*
- เกษม บุญอ่อน. (2522, ตุลาคม). *เดลฟาย : เทคนิคการวิจัย. วารสารคุรุปริทัศน์. 10 : 26-28.*
- เกษม วัฒนชัย. (2545). *ทิศทางและแนวทางใหม่ในการจัดการอุดมศึกษาของไทย. วารสารราช-
ภัฏกรุงเก่า. 9 (16/2546) : 6 –21.*
- เกศริน มนูญผล. (2544). *การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพด้าน
การ จัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- กฤษณีย์ อุทุมพร (2541). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างเครื่องมือสอบมาตรฐานฝีมือ
นักเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี. ปรินูณา
นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). *จอมปราชญ์นักการศึกษา : สังเคราะห์ วิเคราะห์และ
ประยุกต์แนวพระราชดำริด้านการศึกษาและพัฒนาคน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธาการพิมพ์.*

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2535). ระบบการแพทย์พื้นบ้านในชนบทไทย. กรุงเทพฯ : ดีไซน์.
- กอบกิจ ตันต์เจริญรัตน์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพเพื่อ
เสริมสร้าง สุขภาพผู้สูงอายุ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). อุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. (2540). บนเส้นทางอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : อลิ้นไพล.
- ชมพูนุช ร่วมชาติ. (2548). อนาคตของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (2550-2559).
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2543). “วิทยาการสอน”. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพื้นฐานการ
สอน, หน้า 34. พิมพ์ครั้งที่ 20. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาติศรี ศรีเสริมวงศ์. (2542). “อุดมการณ์ทางการแพทย์ของท่านอาจารย์หมอมวย เกตุสิงห์”. ใน
2 ทศวรรษอายุรเวท,. หน้า 26-28. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : อักษรไทย .
- ณรงค์ ฉายายนต์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการบริหาร
สำหรับหัวหน้าแผนกวิชาในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). ประมวลเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยและ
หนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : สำนักปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทิศนา แคมมณี. (2546). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2533). พฤติกรรมสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยาลัย
ครูธนบุรีสภามหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอราวันการพิมพ์.
- นิคม ชมภูหลง. (2542). ชุดฝึกอบรม : การสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

- บุปผา เมฆศรีทองคำ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างกระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรมในวิชาชีพหนังสือพิมพ์สำหรับนักศึกษาวารสารศาสตร์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- บุญธรรม แก้วสาร. (2539). การบริหารหลักสูตรตามทัศนของผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปทีป เมธาคุนวุฒิ. (2544). หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา . กรุงเทพฯ : นิชิน แอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป .
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2523, เมษายน-พฤษภาคม). เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 49 - 60.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พรชัย หนูแก้ว. (2541). การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัทยา การะเจตีย์. (2545). เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา363 ประสบการณ์วิชาชีพครู. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พอเพ็ญ ไกรนรา. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการสำหรับนักศึกษาพยาบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช. (2531). วิธีการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2545). คู่มือนิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการแพทย์ แผนไทยประยุกต์ ปีการศึกษา 2545. คณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ.
- _____. (2549). ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : [http // www.2.msu.ac.th/history.php](http://www.2.msu.ac.th/history.php). วันที่สืบค้น 20 เมษายน 2549.

- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2546). หลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต(หลักสูตรใหม่)
ฉบับพ.ศ. 2546. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล.
- _____. (2549). ประวัติคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.si.mahidol.ac.th/index.aps>. วันที่สืบค้น 20 เมษายน 2549.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2536). การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุวดี ภาษา. (2536). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมจัดการเรียนการสอนแบบที่ใช้ปัญหาเป็น
หลักสำหรับอาจารย์พยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยุทธนา สุขสมิตติ. (2543). “ประวัติการแพทย์แผนไทย”. ใน การพัฒนาแบบผสมผสานและ
ทิศทาง การแพทย์แผนไทย, หน้า 7-16. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- _____. (2543). ทิศทางในการพัฒนาแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริม
การแพทย์ไทยเดิมในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รสริน เลปวิทย์. (2539). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการ
ของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเขต
การศึกษา 9. ปรินญาณิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- รุจิรี ภูสาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา.” กรุงเทพฯ : บুদ্ধ พ้อยท์.
- รุจิณาถ อรรถสิษฐ์. (2533). “สถานการณ์การแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย. ใน สถานการณ์
การแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย, สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน.
กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). ประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วศินี พิเดช. (2544). การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของบุคลากรหลักสูตรในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
ถ่ายเอกสาร.
- วันทนี ชูศิลป์. (2525). สถิติและการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- วารี ธีระจิตร. (2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะ
ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วาโร เฟ็งสวัสต์. (2543, พฤษภาคม-สิงหาคม). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัยโดยใช้เทคนิค
วิเคราะห์ : เทคนิคเดลฟาย. วารสารวิทยบริการ. 11(2) : 30-38.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรเสรีเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรสานต่อที่ท้องถิ่น . กรุงเทพฯ : เซ็นเตอร์
ดิสคัฟเวอรี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ :
สุริยสาสน์.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2534). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุม
โรคเอดส์สำหรับครูประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและการพัฒนา
หลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิมลวรรณ มั่นทอง. (2546). สภาพและปัญหาการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของ
โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2543). หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับ
บัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วิยะดา รัตนสุวรรณ. (2547). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการ
คิดไตร่ตรองของอาจารย์พยาบาล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แว่นใจ บุญอาสา. (2545). บทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการ
ประถม ศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การประถมศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิเพ็ญ โมไยกุล. (2543). “กฎหมาย : การพัฒนาวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์,” ใน
การแพทย์ผสมผสานและทิศทางการพัฒนาการแพทย์แผนไทย. หน้า 68-73. กรุงเทพฯ :
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ศิริพงษ์ เสาภายน. (2545). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการ
กับความขัดแย้งของตำรวจชุมชน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สงบ ลักษณะ. (2534). จากหลักสูตร : ผู้แผนการสอน. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. (2546, 20 สิงหาคม). หนังสือ ศธ.0573.43/953 เรื่อง ขออนุมัติ
โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ. เรื่องหลักสูตรและคุณลักษณะของบัณฑิต สาขา
การแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่พึงประสงค์.
- สิทธิชัย เทวธีระรัตน์. (2543). รูปแบบหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการ.
ปริญญาโท กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2539 ก.). รายงานการวิจัยประสิทธิภาพครู : การ
วิเคราะห์เชิงปริมาณระดับมหภาค. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สันต์ ธรรมบำรุง. (2525). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นรสิงห์.
- สงัด อุทรานนท์. (2527). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์.
_____. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สนั่น มีชันหมาก. (2538). ระเบียบวิธีแห่งวิทยาการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สวัสดิ์ จงกล. (2536). สารัตถคติทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สวัสดิ์ ประทุมราชและคนอื่นๆ. (2521). การศึกษาความสอดคล้องระหว่างหลักสูตรการฝึกหัด
ครูกับหลักสูตรประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สำรวย ทรัพย์เจริญ. (2532). “อายุรเวทคืออะไร,” ใน อายุรเวท 32. หน้า 56-59. กรุงเทพฯ :
สามเจริญพานิช.
- สุด แสงวิเชียร. (2521, มกราคม-มีนาคม). จุดจบของการแพทย์แผนโบราณและการเริ่มต้นของ
การแพทย์แผนปัจจุบันของไทย. วารสารสังคมศาสตร์การแพทย์. 1(1) : 20-28.
- สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ. (2530). “สถานการณ์การแพทย์แผนไทยในปัจจุบัน,” ใน การแพทย์
แผนไทยภูมิปัญญาแห่งการพึ่งตนเอง. กรุงเทพฯ : เอช.เอน.สเตชันนารีและการพิมพ์.
- สุธาสิณี บุญญาพิทักษ์. (2545). การพัฒนาหลักสูตรครุศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นเรียนสำหรับนักศึกษา
วิชาชีพครู. ปริญญาโท กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตร คุณากร. (2523). หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2533). สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุราษฎร์ พรหมจันทร์. (2538). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับ
สถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรของสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรม
บริการ. วิทยานิพนธ์.ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.

- สุริยา เหมตะศิลป. (2537). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการพัฒนาหลักสูตรแบบมีฐานมาจากระดับโรงเรียน สำหรับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวภา พรศิริพงษ์ และพรทิพย์ อุสุภรัตน์. (2538). *การบันทึกและการถ่ายทอดความรู้ทางการแพทย์แผนไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เสาวภา พรศิริพงษ์และคนอื่นๆ. (2539). *สถานภาพและทิศทางการวิจัยการแพทย์แผนไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เสาวลักษณ์ นภาลย์. (2548, กรกฎาคม-กันยายน). กระบวนการเรียนรู้พื้นฐานสำคัญสำหรับการสอน. *วารสารพัฒนาเทคนิคการศึกษา*. 55(17/2548) : 33-35.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2541). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัญชลี จันทาโก. (2542). *การสร้างหลักสูตรสำหรับให้คำปรึกษาผู้ติดเชื้อเอชไอวี*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อายุรเวท. (2532). “ประวัติอายุรเวท (ชีวกโกมารภักจ),” ใน *อายุรเวท* 32. หน้า 42-46. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : เอส ดี เพรส.
- อุมาพร หล่อสมฤดี. (2545). *รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรمان. (2542?). *การทำวิจัยเชิงสำรวจ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกชัย เอื้อเฟื้อ. (2537). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นผู้นำและด้านการทำงานเป็นกลุ่ม สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อวย เกตุสิงห์ (2532). “แพทย์อายุรเวท-แผนโบราณแบบใหม่,” ใน *อายุรเวท* 32. หน้า 60-65

กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิชย์

- Be Kmann, Cynthai Dawn. (1997, November). Community Concerns and Practices : A Study of Curriculum Development in Even Start Literacy Programs. *Dissertation Abstracts International*. 58(5) : 1561-A.
- Bloom, Benjamin. S. (1971). *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York : McGraw-Hill.
- Boomer, Garth. (1994). Curriculum Composing and Evaluating : An Invitation to Action Research. in *Negotiating the Curriculum : Educating for the 21st Century*. n.d. Edited by Boomer , Garth. And others. P. 32-45. London : The Falmer Press.
- Brcithaupt, David L. (1997, November). Collaborative Curriculum Development : An Instructional Technology International Model for School-University Partnership. *Dissertation Abstracts International*. 58(5) : 1668-A.
- Comer, Homer Nicholas. (1982). *A Delphi Study of the Critical Tasks for The Elementary School Principalship : Present and Future (Michigan, Ohio)*. (Online). Available : <http://www.proquest.umi.com/pqdweb?RQT>. Retrieved April 18, 2006.
- Cuncha, Zeilma Da. (1997, January). A Case Study of Curriculum Development Process in Nutrition Education. *Dissertation Abstracts International*. 57(7) : 2884-A.
- Doll, Ronald C. (1996). *Curriculum Improvement*. 9th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Dufour, Christopher Paul. (2003). *An exploratory study of the areas of practice, responsibilities, and tasks of continuing higher educators : A practice description for the field*. (Online). Available : <http://www.proquest.umi.com/pqdweb?RQT>. Retrieved April 18, 2006.
- Ellis, Arthur K ; Kogan. John and Howey, Kenneth R. (1981). *Introduction to the Foundation of Education*. New Jersey : Prentice – Hall, Inc.
- Gadis, Kelly. (1998, February). Participatory Mathematics Curriculum Development : A Case Study from Kwazulu / Natal South Africa. *Dissertation Abstracts International*. 58(8) : 3052-A.
- Harrow, Anita. (1972). *A Taxonomy of the Psychomotor Domain : A Guide for Developing Behavioral Objectives*. New York : David McKay.

- Jacobs, H. Heidi. (1991, October). Planning for Curriculum Integration. *Educational Leadership*. 49(2) : 27-28.
- Joyce, B. ; & Weil M, (1996). *Models of Teaching*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Kerr, F. John. (1968). *Changing the Curriculum*. London : The London University Press.
- Lindeberg, Elizabeth Calvin. (1987). *A Forecast of Future Critical Tasks for special Education Administrators*. (Online). Available :
<http://www.proquest.umi.com/pqdweb?RQT>. Retrieved April 18, 2006.
- Margot, Gary Lunn. (1992, December). Wan investigation of the Management Information Systems Curriculum in Ohio Post-secondary Schools Compared to the Needs of Business. *Dissertation Abstracts International*. 53(5) : 1372-A.
- Marschalek, G. Douglas (1995, January). A Guide to Curriculum in Design Education. *Art Education*. 48(1) : 14-20.
- Marsh, Colin. And Stafford, Ken. (1984). *Curriculum : Australian Practice and Issues*. Sydney : McGrawhill Bilk .
- Moore, Kenneth D. (1992). *Classroom Teaching Skills*. 2nd ed. New York : McGraw - Hill book Co.
- Oliva, P.F. (1992). *Developing the Curriculum*. 3rd ed. New York : Harper Collins.
- Pogrow, Stanley. (1995, February). Making Refrom Work for The Educationally Disadventaged. *Educational Leadership*. 52(5) : 20-24.
- Reiser, R. A. ; & Dick W. (1996). *Instructional Planing A Guide for Teachers*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Riding, R. ; & Rayner, S. (1999). *Cognitive Style and Learning Strategies*. London : David Fulton Publishers.
- Satyagopal Mandal, Department of Mathematics University of Kansas. (2006). *Chapter 14: Numerical Summaries of Data*. (Online). Available :
<http://www.math.ku.edu/~mandal/topic106/numerical14.html>.
Retrieved May 5, 2006.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace, Jovanovich.

- Tronc commun. (2006). *Statistiques – Master1-UE2E1*. (Online). Available :
http://www.staps.univ-montp1.fr/enseignants/Varray/stat_student-05.pdf.
Retrieved May 5, 2006.
- Wilborn, A. Otis, (1995, November) Conceptualizing and Reconceptualizing Curriculum. *The Volta Review*. 97(5) : 33-49.
- Zais, Robert S. (1976). *Curriculum : Principles and Foundations*. New York : Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สำเนาหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ และตอบ
แบบสอบถาม

สถานการณ์แพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

15 มีนาคม พ.ศ. 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามรอบที่ 1
2. ของเปล่าติดแสตมป์

ด้วยดิฉันนางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถาม และแสดงข้อเสนอแนะ แบบสอบถามรอบที่ 1

ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ และขอความกรุณาส่งคืนถึงผู้วิจัยตามที่อยู่ซึ่งได้จัดให้ท่านเรียบร้อยแล้ว จักเป็นพระคุณต่อผู้วิจัยอย่างสูง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง)

ผู้วิจัย

สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

2 มีนาคม พ.ศ. 2549

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบสอบถามรอบที่ 2
2. ซองเปล่าติดแสตมป์

ด้วยดิฉันนางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศแสงศักดิ์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2

ในการนี้ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามโดยครบถ้วนสมบูรณ์ และขอความกรุณาส่งคืนถึงผู้วิจัย ตามที่อยู่ซึ่งได้จัดให้ท่านเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง)

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญขั้นตอนเตลฟาย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. จารุวรรณ ประทุมศรี ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินนท์
ภาควิชาเภสัชวิทยา
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
4. อาจารย์สร้อยศรี เอี่ยมพรชัย สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
5. อาจารย์สุภาวดี ตั้งจิตรเจริญ สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม

- 1 นพ.ยุทธนา ศุขสมิติ ประธานคณะกรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ
สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 2 ศ.นพ.สรโรจ แสงวิเชียร อนุกรรมการพิจารณาหลักสูตรและอนุกรรมการรับรอง
สถาบันการศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 3 นายชาติรี เจตนธรรมจักร กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ
สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 4 นายสุรพล ม่วงอวยพร กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ
สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 5 นายสุวิทย์ ประเสริฐสุวรรณ ประธานอนุกรรมการร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ประกอบโรคศิลปะ
สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
- 6 นางลัดดาวัลย์ คุปป์ญญามาตย์ กรรมการวิชาชีพประกอบโรคศิลปะ สาขาการแพทย์แผนไทย
ประยุกต์ ด้านหลักสูตร
- 7 รศ.นพ.ทวี เลหาพันธ์ หัวหน้าสถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
- 8 นายสมศักดิ์ นวลแก้ว อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 9 นายธวัชชัย เทียนงาม อาจารย์ประจำสาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 10 นางสาวนิตยา พุทธธรรมรักษา อาจารย์สาขาแพทย์แผนไทยประยุกต์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 11 นางสาวอรทัย สารกุล อาจารย์ประจำสาขาแพทย์แผนไทยประยุกต์
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 12 รศ.พญ.นันทพร นิลวิเศษ ผู้จัดการโรงเรียนอายุรเวท จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 13 นางสาวกุสุมา ศรียากุล อาจารย์หลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 14 นางสาวอัมพา สุวรรณศรี สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
- 15 นางยุวดี ชอบพัฒนา กองการประกอบโรคศิลปะ กระทรวงสาธารณสุข
- 16 รศ.ดร. ไพฑูรย์ สุขศรีงาม คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 17 ศ.นพ. สมพร โพธิ์นาม คณบดี คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 18 นพ.ยุทธพงษ์ ศรีมงคล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลวังน้ำเย็น อำเภอลำตาบาก จังหวัดสระแก้ว
- 19 อาจารย์สุวัตร ตั้งจิตเจริญ อาจารย์พิเศษ สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
มหาวิทยาลัยมหิดล
- 20 นายอภิชาติ ลิมตียะโยธิน อาจารย์สอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์
ระดับอุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท
ผศ.ดร.ทัศนาศาสตร์
รศ.นิภา ศรีไพโรจน์

ผู้วิจัย
นางสาวสิริกานต์ ภูโปรง

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์
ระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจง

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านการแพทย์แผนไทย สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ นี้เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสำหรับการทำวิจัยเรื่อง ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการจัดการศึกษา การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา เนื้อหาประกอบด้วย จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาสาระหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน โครงสร้างหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ ประโยชน์ที่ได้ครั้งนี้คือการกำหนดแนวทางในการจัดทำหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวสิริกานต์ ภูโปรง ผู้วิจัย

ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

เรื่อง ศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดเขียนข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
4. ประสบการณ์การทำงาน
 - 4.1 ด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ปี
 - 4.2 ด้านอื่นๆ(โปรดระบุ)
5. สถานที่ปฏิบัติงาน
 - 5.1 () ภาครัฐ ชื่อหน่วยงาน
 - 5.2 () ภาคเอกชน ชื่อหน่วยงาน
 - 5.3 () อื่นๆ(โปรดระบุ)
6. ตำแหน่ง.....

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

4. ท่านมีหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาอย่างไร

[illegible]

[illegible]

6. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาคควรมีรูปแบบอย่างไร

[illegible]

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

[illegible]

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 1

เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจงในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจัดกระทำ 3 รอบดังนี้

รอบที่ 1 ใช้การสัมภาษณ์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามที่สร้างจากข้อมูลการสัมภาษณ์รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ

รอบที่ 3 ใช้แบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีข้อความเช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่จะแสดงค่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 เพื่อไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญทราบและแสดงความคิดเห็นอีกครั้ง

2. แบบสอบถามนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์รวบรวม และเรียบเรียง จากเอกสาร งานวิจัย และจากการสัมภาษณ์ ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาข้อความเหล่านี้ว่าท่านมีความเห็นด้วยมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

3. แบบสอบถามนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เรื่ององค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กำหนดแนวทางการจัดทำหลักสูตรและการจัดการศึกษา การแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระหลักสูตร 3) กิจกรรมการเรียนการสอน 4) โครงสร้างหลักสูตร 5) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

4. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

5. ผู้วิจัยจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับ และในการนำเสนอผลงานวิจัยจะเป็นไปในภาพรวม โดยไม่มีผลกระทบต่อนานในเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น

ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นางสาวสิริกานต์ ภูโปรง

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านการแพทย์แผนไทย สถานที่ปฏิบัติงาน ตำแหน่ง
คำชี้แจง โปรดเขียนข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง
2. อายุ ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
4. ประสบการณ์การทำงาน
 - 4.1 ด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ปี
 - 4.2 ด้านอื่นๆ(โปรดระบุ)
5. สถานที่ปฏิบัติงาน
 - 5.1 () ภาครัฐ ชื่อหน่วยงาน
 - 5.2 () ภาคเอกชน ชื่อหน่วยงาน
 - 5.3 () อื่นๆ(โปรดระบุ)
6. ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์

ระดับอุดมศึกษา

คำชี้แจง

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแบบสอบถามแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และขอความกรุณาให้ท่านเสนอแนะแนวทางการจัดหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา เถกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคิดเห็น ดังนี้

- 5 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
- 3 หมายถึง ท่านไม่แน่ใจหรือเห็นกับข้อความนั้นปานกลาง
- 2 หมายถึง ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

ตัวอย่าง

ข้อ	จุดมุ่งหมายหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ.....				✓	

จากตัวอย่าง หมายความว่า ท่านคิดว่า ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

1. แบบสอบถามด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ

ข้อ	จุดมุ่งหมายหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเริ่มจากจุดมุ่งหมายที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยากและมีทักษะทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เช่น ทักษะในการดูแล ป้องกันตลอดจนการรักษาโรค โดยการใช้ยาสมุนไพรและการทำหัตถบำบัด					
2	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อใช้ในการประเมินผลจากที่ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้นลง					
3	การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรประกอบด้วยด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ เช่น สามารถเป็นผู้ประกอบการผลิตและใช้ยาสมุนไพรไทย เพื่อการรักษาบำบัดและป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
4	การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็น ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้านเวชกรรมแผนไทย เกษัชกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทย					
5	การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรม จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อนตนเอง สังคม และการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีประสิทธิภาพ.....					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร

.....

.....

2. แบบสอบถามด้านเนื้อหาหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	เนื้อหาหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษา ควรมีความสอดคล้องกับปรัชญา การศึกษา นโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของ การจัดการศึกษาของชุมชนและสถานศึกษา.....					
2	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งการเสริมสร้างการพัฒนา ของสังคมและเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิทยา ศาสตร์และเทคโนโลยี.....					
3	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักความจำเป็นและ ความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการ เรียน ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน เพื่อใช้ ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค.....					
4	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษา ควรมีหลักคุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้ เพื่อการรักษาสังคมให้เป็นปกติสุขและมีสันติ เกี่ยว เนื่องการเสริมสร้างทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาไทยและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต					
5	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งความสนใจปัญหาและ ความมุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและสังคมโดย การใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยทั้งใน ปัจจุบันและอนาคต					
6	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับ อุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งประสบการณ์ของผู้เรียน ด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิมนำมาสร้างประสบ การณ์ใหม่โดยมีวิชาแพทย์แผนไทยเป็นพื้นฐาน ...					

เนื้อหาหลักสูตร (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
7	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งคุณประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสม					
8	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักในการเลือกวิชา การกำหนดเนื้อหา การแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่ และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง					
9	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยมีแนว ทางจัดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหาวิชา การเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษา ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้					
10	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีองค์ประกอบของการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญได้แก่ วุฒิภาวะของผู้เรียน อายุสมองของผู้เรียน สมรรถภาพ ความสนใจ สภาวะสังคมของผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบบูรณาการ ระหว่างการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตร

.....

.....

.....

3. กิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 11 ข้อ

ข้อ	กิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
2	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น					
3	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับ วัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง					
4	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท					
5	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสน สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง					
6	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ มีสื่อประกอบการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา					

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ต่อ)

ข้อ	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
7	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก					
8	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิด ความสามารถของผู้เรียน ฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน					
9	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้หรือรสนในการเรียน					
10	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้โดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะจะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข					
11	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา หลังจัดกิจกรรมต้องมีการวัดผลทุกครั้ง เพื่อค้นหาข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

.....

.....

4. โครงสร้างหลักสูตรจำนวน 10 ข้อ

ข้อ	โครงสร้างหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีระบบโครงสร้างเป็นระบบ รายปีและระบบหน่วยกิต					
2	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีโครงสร้างเป็นหมวดวิชาคือ 2.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป..... 2.2 หมวดวิชาเฉพาะ - หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน... - หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย..... - หมวดวิชาเลือกเสรี					
3	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการกำหนดจำนวนหน่วยกิต หรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร ...					
4	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการกำหนดอัตราส่วน น้ำหนักของคุณค่าหรือความสำคัญของแต่ละวิชา ทั้งด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผน ปัจจุบัน					
5	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิต หรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียน จนจบหลักสูตร					
6	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างโดยแจก แจงจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้อง เรียนในแต่ละภาคเรียน					
7	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างโดยแจก แจงหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต					

โครงสร้างหลักสูตร (ต่อ)

ข้อ	โครงสร้างหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
8	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชาชีพดังนี้ 8.1 หมวดวิชาชีพพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต 8.2 หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการแพทย์แผน ไทยไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต 8.3 หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต					
9	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างโดย แจกแจงเป็นการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต					
10	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดการเรียนการสอน ด้านการแพทย์แผนไทยโดยอาจารย์ผู้สอนต้อง เป็นผู้มีวุฒิตามสาขาที่สอนหรือผู้มีประสบ การณ์การสอน และสามารถที่จะบูรณาการการ สอนได้อย่างเหมาะสม					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร

.....

.....

.....

5. รูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	รูปแบบการเรียนการสอน	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เพราะบางรายวิชาเป็นวิชาที่ยากแก่การศึกษาด้วยตนเอง					
2	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรเป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง					
3	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย และต้องมีการศึกษาให้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอน จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจ					
4	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย มีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน					
5	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย เช่นการเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทย เน้นที่การสอนภาคปฏิบัติ เกสัชกรรมแผนไทยเน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพร					
6	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ เช่นการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์					

รูปแบบการเรียนการสอน (ต่อ)

ข้อ	รูปแบบการเรียนการสอน	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
7	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบที่เน้นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่					
8	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการแพทย์แผนไทยเช่นวิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาไทย และภาษาอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย.....					
9	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งานผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน					
10	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์.....					

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

.....

.....

.....

ตัวอย่าง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย รอบที่ 2

เรื่อง การศึกษาองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบสุดท้ายของการทำการวิจัยและมีข้อความเช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 1 แต่จะเพิ่มตำแหน่งของคำถามพื้นฐาน ตำแหน่งระดับความคิดเห็นของท่านที่ได้ตอบไว้ในแบบสอบถามรอบที่ 1 เพื่อให้ท่านได้เปรียบเทียบคำตอบของท่านว่าเหมือนเดิมหรือแตกต่างกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ว่าท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม หรือต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่

หากท่านมีความคิดเห็นแตกต่างและไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และต้องการยืนยันคำตอบเดิม กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น และกรุณาเขียนเหตุผลเพื่อยืนยันความคิดเห็นของท่านในช่องหมายเหตุ หากท่านมีความคิดเห็นเหมือนกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และท่านเห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ท่านสามารถยืนยันคำตอบหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบของท่านได้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็น กรณีในการพิจารณาระดับความคิดเห็น ดังนี้

5 หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
4 หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
3 หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นระดับปานกลาง
2 หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
1 หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบสอบถาม

- ↓ หมายถึง คำพื้นฐานของระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
- * หมายถึง ระดับความคิดเห็นของท่านที่ตอบไว้แล้วในแบบสอบถามรอบที่ 1

ตัวอย่าง

ข้อ	จุดมุ่งหมายหลักสูตร	ระดับความเห็น				
		1	2	3	4	5
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ.....			↓	*✓	
2	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ.....			↓*✓		
3	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นด้านทักษะพิสัย เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ.....			*↓	✓	

คำอธิบายตัวอย่าง

ข้อ 1 หมายความว่า ท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม โดยท่านคิดว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ระดับ 3 (↓) ความคิดเห็นของท่านที่ตอบไว้แล้วเดิมอยู่ระดับ 4 (*) ท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ท่านมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับกลุ่ม

ข้อ 2 หมายความว่า ท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม โดยท่านคิดว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นในเรื่องจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย เพื่อให้นำไปปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ระดับ 3 (↓) ความคิดเห็นของท่านที่ตอบไว้แล้วเดิมอยู่ระดับ 3 (*) ท่านต้องการยืนยันคำตอบเดิม โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่ม

ข้อ 3 หมายความว่า ท่านเปลี่ยนแปลงคำตอบ โดยท่านคิดว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเน้นด้านทักษะพิสัย เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ที่มีคุณภาพ ท่านเห็นด้วยมากขึ้น โดยเปลี่ยนคำตอบเดิม โดยใช้เครื่องหมาย ✓

1. แบบสอบถามด้านจุดมุ่งหมายหลักสูตร จำนวน 5 ข้อ

ข้อ	จุดมุ่งหมาย	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเริ่มจากจุดมุ่งหมายที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่จุดมุ่งหมายที่ยากและมีทักษะทางด้านการแพทย์แผนไทยประยุกต์ เช่น ทักษะในการดูแล ป้องกัน ตลอดจนการรักษาโรคโดยใช้ยาสมุนไพร และการทำหัตถบำบัด				* ↓		
2	การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อใช้ในการประเมินผลจากที่ได้ทำการศึกษาเสร็จสิ้นลง			↓	*		
3	การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรประกอบด้วยด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ เช่น สามารถเป็นผู้ประกอบการผลิตและใช้ยาสมุนไพรไทย เพื่อการรักษาบำบัดและป้องกันโรคได้อย่างมีคุณภาพ.....				↓ *		
4	การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์ ด้าน เวชกรรมแผนไทย เกษตรกรรมแผนไทย และด้านหัตถเวชกรรมแผนไทย				↓	*	
5	การกำหนดจุดมุ่งหมายต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศีลธรรมจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และการปฏิบัติงานในวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์อย่างมีคุณภาพ.....				↓	*	

2. แบบสอบถามด้านเนื้อหาหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	เนื้อหาหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
1	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีความสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา นโยบายของรัฐและความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชุมชนและสถานศึกษา				↓	*	
2	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งการเสริมสร้างการพัฒนาของสังคมและเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.....			↓	*		
3	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักความจำเป็นและความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการเรียน ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการตรวจวินิจฉัยและการรักษาโรค.....				↓*		
4	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักคุณค่าอันควรที่จะกำหนดไว้เพื่อการรักษาสังคมให้เป็นปกติสุขและมีสันติเกี่ยวเนื่องการเสริมสร้างทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต			*	↓		
5	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักแห่งความสนใจ ปัญหาและความมุ่งหมายของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาสุขภาพของตนเองและสังคมโดยใช้ภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต				↓	*	
6	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักแห่งประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยการอาศัยประสบการณ์เดิมนำมาสร้างประสบการณ์ใหม่โดยมีวิชาแพทย์แผนไทยเป็นพื้นฐาน			*	↓		

เนื้อหาหลักสูตร (ต่อ)

ข้อ	เนื้อหาหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
7	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักแห่งคุณประโยชน์ ที่ผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในอาชีพได้อย่างเหมาะสม				↓ *		
8	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักในการเลือกวิชาการกำหนดเนื้อหาการแบ่งวิชาเป็นหมวดหมู่ และกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมและสามารถ นำไปใช้ปฏิบัติงานได้จริง				↓ *		
9	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีหลักในลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยมีแนวทางจัดตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนความยากง่ายของเนื้อหาวิชาการเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ของการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้			↓ *			
10	เนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาควรมีองค์ประกอบของการจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาที่สำคัญได้แก่ภาวะของผู้เรียนอายุสมองของผู้เรียนสมรรถภาพความสนใจ สภาวะสังคมของผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้จากการจัดเนื้อหาวิชาซึ่งเป็นเนื้อหาแบบบูรณาการระหว่างการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน			↓ *			

3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน จำนวน 11 ข้อ

ข้อ	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
1	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....				↓	*	
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				↓	*	
3	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนและฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง			* ↓			
4	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาแต่ละประเภท				↓ *		
5	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้และมุ่งเน้นให้นักศึกษานำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง				↓	*	
6	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ มีสื่อประกอบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชา				↓	*	

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ต่อ)

ข้อ	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
7	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ส่วนผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก....		*	↓			
8	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิด ความสามารถของผู้เรียน ผักผ่อนวิธีการแสวงหาความรู้ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน				* ↓		
9	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน				↓ *		
10	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้โดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนานและเป็นกันเองเพราะจะทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสุข				↓ *		
11	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา หลังจัด กิจกรรมต้องมีการวัดผลทุกครั้งเพื่อค้นหาข้อดีข้อบกพร่องแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น			*	↓		

4. โครงสร้างหลักสูตรจำนวน 10 ข้อ

ข้อ	โครงสร้างหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
1	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีระบบโครงสร้างเป็นระบบรายปีและระบบหน่วยกิต			↓	*		
2	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีโครงสร้างเป็นหมวดวิชาคือ 2.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป..... 2.2 หมวดวิชาเฉพาะ - หมวดวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน - หมวดวิชาชีพแพทย์แผนไทย..... - หมวดวิชาเลือกเสรี				↓* ↓* *↓ *↓		
3	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการกำหนดจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนจนจบหลักสูตร				↓	*	
4	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการกำหนดอัตราส่วนน้ำหนักของคุณค่าหรือความสำคัญของแต่ละวิชาทั้งด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน				↓ *		
5	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการคำนวณจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนจนจบหลักสูตร				↓ *		
6	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างโดยแจกแจงจำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะต้องเรียนในแต่ละภาคเรียน				* ↓		
7	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดโครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจำนวนไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต			↓	*		

โครงสร้างหลักสูตร (ต่อ)

ข้อ	โครงสร้างหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
8	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงหมวดวิชาชีพดังนี้ 8.1 หมวดวิชาชีพพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต 8.2 หมวดวิชาชีพเฉพาะด้านการแพทย์ แผนไทยไม่น้อยกว่า 46 หน่วยกิต... 8.3 หมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต			↓	*		
9	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัด โครงสร้างโดยแจกแจงเป็นการฝึก ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต			↓	*		
10	โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทย ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดการ เรียนการสอนด้านการแพทย์แผนไทยโดย อาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้มีวุฒิตรงตามสาขา ที่สอนหรือผู้มีประสบการณ์การสอน และ สามารถที่จะบูรณาการการสอนได้อย่าง เหมาะสม				* ↓		

5. รูปแบบการเรียนการสอน จำนวน 10 ข้อ

ข้อ	รูปแบบการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
1	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเพราะบางรายวิชาเป็นวิชาที่ยากแก่การศึกษาด้วยตนเอง			↓		*	
2	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรเป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง				↓	*	
3	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย และต้องมีการ ศึกษาให้ลึกซึ้งในเนื้อหาวิชาที่สอน จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจ				↓	*	
4	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย มีการสอดแทรกจริยธรรมควบคู่ไปกับการสอน				↓	*	
5	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย เช่น การเรียนวิชาหัตถเวชกรรมแผนไทย เน้นที่การสอนภาค ปฏิบัติเภสัชกรรมแผนไทยเน้นการผลิตและการใช้ยาสมุนไพร				↓	*	
6	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ เช่น การสอนกระบวนการ การคิดสร้างสรรค์				↓*		

รูปแบบการเรียนการสอน (ต่อ)

ข้อ	รูปแบบการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
		1	2	3	4	5	
7	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีรูปแบบที่เน้นการบูรณาการระหว่างองค์ความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่				↓*		
8	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการแพทย์แผนไทยเช่นวิชาเวชกรรมแผนไทยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาไทย และภาษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย.....				↓*		
9	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาควรมีการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากผู้ใช้ผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอน				↓*		
10	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และมีแหล่งฝึกปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานด้านวิชาชีพแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์				↓	*	

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลและแนวคิดอันมีค่าต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจักได้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น

นางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ง
สรุปแบบสัมภาษณ์

สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
เกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดหลักสูตรของการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา
จากการสัมภาษณ์

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ท่านมีแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์สรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรจะต้องผลิตบัณฑิตที่มีคุณสมบัติตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการของสังคม ด้วยกระบวนการที่ถูกต้องและเหมาะสม คือ ศึกษาตามสภาพความเป็นจริงของสังคม มีการระดมความคิดเห็นและมีการสร้างพันธมิตรในการพัฒนาหลักสูตร
2. ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผู้เข้าศึกษา (มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา)
3. ให้มีการเรียนรู้ทางด้านการแพทย์แผนไทยและมีการผสมผสานความรู้ระหว่างการแพทย์แผนไทยและแผนปัจจุบัน
4. หลักสูตรเน้นให้บริการ การป้องกัน และการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ตามหลักการแพทย์แผนไทย
5. มีการวินิจฉัยและการรักษาเน้นทางด้านการแพทย์แผนไทย
6. มีการถ่ายทอดความรู้และการให้คำแนะนำในการประกอบวิชาชีพ
7. มีการผลิต การใช้ยาสมุนไพรเพื่อการบำบัดและรักษาโรค
8. มีความรู้พื้นฐานพอที่จะศึกษาหาความรู้ในระดับขั้นสูงต่อไป
9. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์
10. รู้คุณค่าและรักษามรดกทางด้านการแพทย์แผนไทย

2. ท่านมีแนวทางในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาอย่างไร และ ควรมีเนื้อหาวิชาอะไรบ้าง

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แนวทางในการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. เนื้อหาหลักสูตรจะต้องตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ปรัชญา และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ต้องสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถ ทางด้านวิชาชีพพร้อมทั้งต้องมีคุณธรรมจริยธรรม
3. ต้องสร้างกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. สร้างความคุ้มครองต่อผู้บริโภค /สร้างความตระหนักในการประกอบวิชาชีพและสร้างมาตรฐานการประกอบวิชาชีพ

5. เนื้อหาหลักสูตรแบ่งออกเป็น

5.1 หมวดศึกษาทั่วไป คือกลุ่มวิชาภาษา สังคม มนุษยศาสตร์ กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์พื้นฐาน

5.2 หมวดวิชาชีพ แบ่งออกเป็น

- หมวดวิชาชีพพื้นฐาน
- หมวดวิชาชีพเฉพาะ เพื่อใช้ในการตรวจ รักษาโรค ประกอบด้วย วิชาเวชกรรมแผนไทย เกษตรกรรมแผนไทย หัตถเวชกรรมแผนไทย และวิชาผดุงครรภ์

5.3 หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นหมวดการเรียนการสอน เพื่อเสริมความชำนาญในวิชาชีพ

5.4 แหล่งฝึกปฏิบัติงาน กำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานพยาบาลแผนไทยประยุกต์ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ชุมชน โรงเรียน วัด ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ สถานพยาบาล ในสถานศึกษา สถานที่ผลิตยา และ ร้านขายยา เป็นต้น

3. การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะในการเรียงลำดับขั้นตอนเนื้อหาวิชา ท่าน มีแนวทางในการจัดทำอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การจัดลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะในการเรียงลำดับขั้นตอนเนื้อหาวิชา สรุปได้ดังนี้

1. มีการสร้างหรือกำหนดเนื้อหาหลักสูตรให้เป็นหมวดหมู่
2. เนื้อหาหลักสูตรจะต้องมีลำดับขั้นตอนของเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาในการเรียนรู้ หรือลำดับความยากง่ายของเนื้อหา
3. จัดตามความเปลี่ยนแปลงของจุดประสงค์การศึกษาโดยมีลำดับขั้นตอนเช่น
 - วุฒิภาวะของผู้เรียน
 - ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
 - อายุสมองของผู้เรียน
 - ความสนใจของผู้เรียน
 - ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากเนื้อหาหลักสูตร
 - สภาพวะของสังคม

4. ท่านมีหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ ระดับอุดมศึกษาอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เรื่องหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์สรุปได้ดังนี้

1. ต้องสร้างพื้นฐานของสาระหลักสูตร หรือสร้างแนวคิดหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การศึกษาเนื้อหารายวิชาเฉพาะต่อไป

2. มีความหลากหลายรูปแบบเพื่อให้การเรียนรู้การสอนบรรลุวัตถุประสงค์โดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา
3. ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หาเหตุผลเพิ่มเติม แก้ปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมอาจยึดหลัก คือ
 - 4.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
 - 4.2 ฝึกปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.3 สรุปและวัดผล
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประกอบด้วย
 - 5.1 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 5.2 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 5.3 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย
 - 5.4 จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา
 - 5.5 จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเข้าใจ
 - 5.6 จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

5. โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษามีโครงสร้างอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โครงสร้างหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษาอย่างไรสรุปได้ว่า

โครงสร้างหลักสูตรแบ่งออกเป็น

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป
 - 1.1 กลุ่มวิชาภาษา
 - 1.2 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์
 - 1.3 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์
 - 1.4 กลุ่มวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์พื้นฐาน
- 2 หมวดวิชาชีพ แบ่งออกเป็น
 - 2.1 หมวดวิชาชีพพื้นฐานเพื่อให้เข้าใจหลักการและแนวทางการประเมินสุขภาพ การตรวจวิเคราะห์โรค การบำบัดโรค โดยมีเนื้อหาครอบคลุมวิชา กายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา ชีวเคมี จุลชีววิทยาและวิทยาภูมิคุ้มกัน ประสาทวิทยา เภสัชวิทยา เภสัชวิทยา พฤษศาสตร์การแพทย์ กายพินิจและโรควินิจฉัย ศัลยกรรมเบื้องต้น เคหะพยาบาล เป็นต้น
 - 2.2 หมวดวิชาชีพเฉพาะ เพื่อใช้ในการตรวจ รักษาโรค ประกอบด้วย วิชาเวชกรรมแผนไทย เภสัชกรรมแผนไทย หัตถเวชกรรมแผนไทย และวิชาผดุงครรภ์
 - 2.3 หมวดวิชาเลือกเสรี เป็นหมวดการเรียนรู้การสอน เพื่อเสริมความชำนาญในวิชาชีพ

2.4 แหล่งฝึกปฏิบัติงาน กำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติงานในสถานพยาบาล
แผนไทยประยุกต์ โรงพยาบาล สถานีอนามัย ชุมชน โรงเรียน วัด ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ
สถานพยาบาลในสถานศึกษา สถานที่ผลิตยา และร้านขายยาเป็นต้น

6. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยประยุกต์ระดับอุดมศึกษา ควรมี รูปแบบอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทย
ประยุกต์ระดับอุดมศึกษา สรุปดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนควรมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเนื้อหารายวิชา และมี
รูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะ เจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพ
2. จัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ระดับอุดมศึกษาการศึกษาอย่างไรหัวข้อเรื่อง เนื้อหาหลักสูตรกับโครงสร้างหลักสูตร
น่าจะจัดอยู่ร่วมกัน
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน น่าจะจัดอยู่
ร่วมกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสิริกานต์ ภูโปร่ง
วันเดือนปีเกิด	22 เมษายน 2511
สถานที่เกิด	กาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	93/347 ประชากร่วมใจคอนโด ถ.จรัญสนิทวงศ์ 25 แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอายุรเวท สถานแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ 2 ถ.อรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	ประกาศนียบัตรวิชาชีพแพทย์อายุรเวท จากโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์)
พ.ศ. 2541	คหกรรมศาสตรบัณฑิต (เอกโภชนาการชุมชน) จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ